

การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

นางสาวพร บุญช่วย

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4970-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A DEVELOPMENT OF A DRAMATIC ARTS CURRICULUM FOR PRATHOMSUKSA SIX
STUDENTS IN CHULALONGKORN UNIVERSITY DEMONSTRATION SCHOOL
BASED ON THE NATIONAL EDUCATION GUIDELINES IN
THE NATIONAL EDUCATION ACT OF B.E. 2542

Mrs. Saovaporn Boonchouy

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Elementary Education
Department of Elementary Education

Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2003
ISBN 974-17-4970-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราช
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

โดย

นางเสาวพร บุญช่วย

สาขาวิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. สำลี ทองฉิว

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา เขมมณี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สำลี ทองฉิว)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ)

เสาวพร บุญช่วย : การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (THE DEVELOPMENT OF A DRAMATIC ARTS CURRICULUM FOR PRATHOMSUKSA SIX STUDENTS IN CHULALONGKORN UNIVERSITY ELEMENTARY DEMONSTRATION SCHOOL BASED ON THE NATIONAL EDUCATION GUIDELINES IN THE NATIONAL EDUCATION ACT OF B.E. 2542) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ลำลี ทองธิว, 168 หน้า. ISBN 974-17-4970-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ผลการวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ 2) การนำข้อมูลมาจัดกระทำ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสรุปข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร 3) การยกร่างหลักสูตร โดยการจัดทำเอกสารหลักสูตร และ เอกสารประกอบหลักสูตร แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร. 4) การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง 5) การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

2. หลักสูตรวิชานาฏศิลป์ที่ได้พัฒนาขึ้นมีเนื้อหาในการเรียนดังนี้ 1) ภาษาท่า 2) เพลงปลุกใจ 3) ราวมาตรฐาน โดยจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องของ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง

ผลของการใช้หลักสูตรมีดังนี้

1. หลังการทดลองใช้หลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้และภาค ปฏิบัติของนักเรียนทุกคน ผ่านเกณฑ์การประเมินผลที่ตั้งไว้ คือ ภาคความรู้สูงกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ภาคปฏิบัติสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ทั้งภาคความรู้ และภาคปฏิบัติของนักเรียนก่อน และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา .....ประถมศึกษา.....

ลายมือชื่อ นิสิต.....

สาขาวิชา.....ประถมศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2546.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4383803727 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION

KEY WORD ; CURRICULUM / DRAMATIC ARTS / THE NATIONAL EDUCATION GUIDELINES / ELEMENTARY SCHOOL

SAOVAPORN BOONCHOUY : THE DEVELOPMENT OF A DRAMATIC ARTS CURRICULUM FOR PRATHOMSUKSA SIX STUDENTS IN CHULALONGKORN UNIVERSITY ELEMENTARY DEMONSTRATION SCHOOL BASED ON THE NATIONAL EDUCATION GUIDELINES IN THE NATIONAL EDUCATION ACT OF B.E. 2542. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.SUMLEE THONGTHEW. Ph.D. 168 pp. ISBN 974-17-4970-8

The purpose of this research is to develop a dramatic arts curriculum for Prathomsuksa Six students at Chulalongkorn University Elementary Demonstration School based on The national education guidelines in The National Education Act. of B.E. 2542

Findings of the study :

1. Stages in curriculum development are as the following : 1) Study and collect data from questionnaires concerning learning activities in dramatic arts from dramatic arts teachers. 2) The researcher analyzes the relevancies between the collected data and the dramatic arts activities based on the national education guidelines in the National Education Act of B.E.2542. The obtained data is summarized and is used as the framework for the new curriculum. 3) The curriculum is then made, assembling with lesson plans and evaluation form. The curriculum is examined and approved by curriculum specialists. 4) The curriculum is being trial out at Chulalongkorn University Elementary Demonstration School. 5) The completion of the curriculum is made after it has been improved.

2. The curriculum developed is composed of the following content : 1) Body Language. 2) The song inspiring love of nation. 3) Ramwong. The learning activities suggested are based on the national education guidelines in the National Education Act of B.E.2542 emphasis on child center technique, integrated activities and strands, creative thinking technique, and associated thinking.

Result of the curriculum implementation :

1. After trial stage, the result is found that the learning achievement of students is higher than the prescribed 60 percent and behavioral scores of the students are higher than 80 percent

2. The learning achievement and behavioral scores of students before and after the test are different according to statistical mean at the level of .05.

ภาควิชา.....ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา.....ประถมศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2546.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขตลอดจนให้ข้อคิดต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย

ขอขอบพระคุณพี่ต๋น พี่เอ๋ พี่กรินทร์ ที่คอยแนะนำ ให้กำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่ต้นด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณพี่ ๆ น้อง ๆ อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ทุกคน ที่ให้กำลังใจ และ ให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ อรรพรรณ บรรจงศิลป์ และ พี่ ๆ น้อง ๆ ระดับชั้น ป.6 ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งยิ่ง จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อสฤษฎ์ คุณแม่อัปสรสำออง แจ่มสมบูรณ์ และ อาจารย์เสน่ห์ บุญช่วย ซึ่งเป็นผู้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย รวมทั้งให้กำลังใจและให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร.....	17
การพัฒนาหลักสูตร.....	20
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	23
แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	26
การจัดการเรียนการสอนตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	30
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	30

สารบัญ (ต่อ)

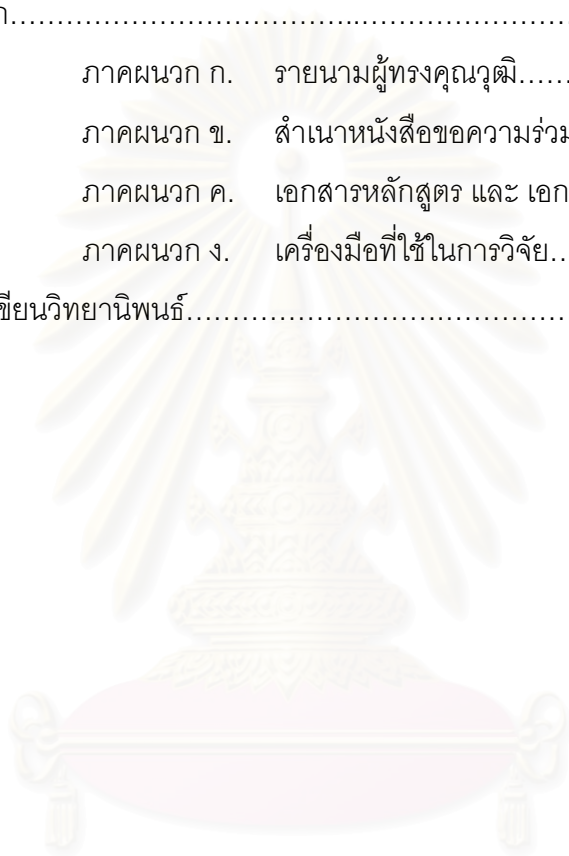
หน้า

	การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้.....	33
	การจัดการเรียนการสอนให้มีความคิดสร้างสรรค์.....	35
	การจัดการเรียนการสอนให้รู้จักคิด.....	36
	วิวัฒนาการหลักสูตรและแนวการสอนวิชานาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา.....	37
	วิวัฒนาการประวัติการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย.....	39
	ความเป็นมาของการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย.....	39
	จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษานาฏศิลป์ไทย.....	41
	วิธีการเข้าศึกษานาฏศิลป์ไทย.....	42
	ลักษณะการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย.....	44
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
	การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	52
	การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์.....	52
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	61
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน.....	64
	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์.....	68
	การนำเสนอหลักสูตรนาฏศิลป์.....	71
	ผลการประเมินหลักสูตร.....	85
	ผลการนำหลักสูตรไปใช้.....	88
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ.....	93
	ประชากร และ ตัวอย่างประชากร.....	93
	ขั้นตอนการวิจัย.....	93
	สรุปผลการวิจัย.....	95
	อภิปรายผลการวิจัย.....	97
	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	101
รายการอ้างอิง.....	103
ภาคผนวก.....	106
ภาคผนวก ก. รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	107
ภาคผนวก ข. สำเนาหนังสือขอความร่วมมือวิจัย.....	109
ภาคผนวก ค. เอกสารหลักสูตร และ เอกสารประกอบหลักสูตร....	116
ภาคผนวก ง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	155
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	168

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวน และ ค่าร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม การจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ในโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม.....65
2	สรุปข้อมูลสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม.....66
3	การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนนาฏศิลป์ ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตาม แนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....69
4	ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรวิชานาฏศิลป์.....71
5	ผลการประเมินหลักสูตร.....85
6	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้และภาคปฏิบัติของนักเรียน (ภาพรวม).....89
7	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้และภาคปฏิบัติของนักเรียน ในแต่ละด้าน.....90
8	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนภาคความรู้.....91
9	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนภาคปฏิบัติ.....92

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ระบบการพัฒนาหลักสูตร.....	23
2	กระบวนการสร้างหลักสูตรอย่างเป็นระบบ.....	25
3	ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	31

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปวัฒนธรรมย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงอารยธรรมของชาติ ชาติใดไม่มีศิลปวัฒนธรรมของตนเองชาตินั้นก็จะได้ชื่อว่าไม่มีความเจริญเทียบเท่าชาติอื่น นอกจากนี้ศิลปวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของความภาคภูมิใจตลอดจนเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างค่านิยมที่ดีของชนในชาติ อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติด้วย ทั้งนี้เพราะการพัฒนาชาติให้เกิดผลดีนั้นจะต้องพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชาติควบคู่ไปด้วยเสมอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือในการดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุง พัฒนา ทำนุบำรุง ส่งเสริมเผยแพร่และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติให้ดำรงอยู่ต่อไป (ทวิ บุรณเขตต์, 2530 อ้างถึงใน วรพรรณ กิรานนท์, 2540)

ศิลปะทางด้านการแสดงหรือนาฏศิลป์ไทยนั้น เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งสิ่งหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ยามใดที่จะแสดงเอกลักษณ์ของชาติในเรื่องศิลปะการแสดงให้ชนในชาติหรือชนต่างชาติได้รับชมแล้ว นาฏศิลป์มักจะได้รับคัดเลือกให้นำออกแสดงเสมอ นาฏศิลป์ไทยจึงเป็นศาสตร์ที่สำคัญยิ่งของชาติสาขาหนึ่งอันแสดงออกถึงความมีอารยธรรมที่เจริญมั่นคงของชาติไทยที่สืบทอดพัฒนาและส่งเสริมกันมาแต่อดีตกาล (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2520)

จากการศึกษาเรื่อง พัฒนาการของการศึกษาวิชาชีพนานาฏศิลป์ไทยในประเทศไทยของ ชมนาด โสภณ (2531) ได้สรุปผลการวิจัยว่า การศึกษาวิชาชีพนานาฏศิลป์ไทยแบบแผนเดิมมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อความบันเทิงและพัฒนาขึ้นเป็นอาชีพ การถ่ายทอดความรู้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของครูเป็นหลักด้วยวิธีการให้ปฏิบัติเลียนแบบอย่างครู ยุคต่อมาถึงยุคฟื้นฟูการศึกษาวิชาชีพนานาฏศิลป์ไทยด้วยการจัดการศึกษาแบบระบบโรงเรียน แต่ยังคงใช้วิธีการศึกษาแบบเก่า ส่วนยุคที่ 3 ยุคการศึกษาวิชาชีพนานาฏศิลป์ไทยในสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาได้พัฒนามาสู่ระบบสากลอย่างสมบูรณ์อยู่ในความควบคุมของรัฐบาล เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้กว้าง พัฒนาการของหลักสูตรและการสอนวิชาชีพนานาฏศิลป์ไทยเปลี่ยนแปลงจากความพยายามในการอนุรักษ์สืบเนื่องและถ่ายทอดความเป็นเลิศของศิลปวิทยาการไปสู่การเรียนการสอนตามบทบาทหน้าที่และเนื้อหาวิชาเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

การเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในสมัยโบราณเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามผู้สอน โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ผู้เรียนจึงไม่ค่อยได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตามการสอนวิชานาฏศิลป์ควรมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ผู้สอนนอกจากจะเป็นแม่แบบให้ผู้เรียนแล้ว ยังต้องสามารถวิเคราะห์ท่ารำพร้อมทั้งชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้มากขึ้น (โสภา กิมวังตะโก,2533 อ้างถึงใน อุษา สบฤกษ์,2536)

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้ให้คำอธิบายถึงกิจกรรมนาฏศิลป์ไว้ว่า เป็นการสังเกตการใช้ภาษาท่าของนาฏศิลป์ไทย ตีบท การแสดงต่างๆเป็นหมู่หรือเดี่ยวของนาฏศิลป์ไทย การใช้ภาษาท่าตามเรื่องราวที่สมมติขึ้นจากชีวิตจริง การเล่นเกมสมมติโดยใช้ภาษาท่า ละครปริศนา การแสดงพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น อภิปรายผลของการสังเกตที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยความมีลีลา สื่อความหมาย สบายงามและสนุกสนาน ฝึกใช้ภาษาท่าตามเรื่องราวที่สมมติขึ้นจากชีวิตจริง ฝึกการเล่นเกมสมมติโดยใช้ภาษาท่า ละครปริศนา การแสดงพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น ตามรูปแบบที่กำหนดให้เพื่อให้มีการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทยและประยุกต์ให้เข้ากับสมัย บอกความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการแสดงทางนาฏศิลป์ของไทยในรูปแบบต่างๆและการประยุกต์ใช้ เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจไปแสดงในโอกาสต่างๆได้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย ชื่นชมในศิลปะของไทย สามารถประยุกต์นาฏศิลป์ของไทยให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรดังกล่าวได้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในด้านของการใช้ความคิด การสังเกต การได้เสนอความคิดเห็น จากการอภิปรายผล รู้จักการนำไปประยุกต์ใช้ตามความสนใจของตนเองได้ ซึ่งจุดมุ่งเน้นดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2542 ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลา 43 ปีแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ เป็นห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการของคณะครุศาสตร์ เป็นที่ทดลองแนวคิดในการเรียนการสอนใหม่ ๆ เป็นที่ใช้ในการวิจัย เป็นที่ให้นิสิตไปสังเกตการสอนและไปฝึกสอน (ศ.ท่านผู้หญิง พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา,2541)

คำว่า โรงเรียนสาธิต มีลักษณะพิเศษบางประการนอกเหนือจากการเป็นโรงเรียนธรรมดา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องเป็นต้นแบบโดยมีลักษณะพิเศษที่ว่า คือ เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนที่ดีที่สุด เป็นแหล่งให้ประสบการณ์กับผู้ที่จะเตรียมตัวเป็นครู และบุคลากรทางการศึกษา มีการคิดค้นวิธีการใหม่ๆ ที่เรียกว่า นวัตกรรม เพื่อขยายผล มีการ

ทดสอบทดลองนวัตกรรมเหล่านี้ว่ามีความเหมาะสมใช้ประโยชน์ได้ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเป็นแหล่งทดสอบแนวคิดใหม่ ๆ (ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน, 2541)

พื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ยมีส่วนส่งเสริมวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนอยู่แล้ว คือ โรงเรียนต้องการให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักใช้วิจารณญาณอย่างมีเหตุผลที่เหมาะสม มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ โรงเรียนจะต้องทำการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไปในยุคโลกไร้พรมแดนนี้ (รศ.รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์, 2541)

ในปัจจุบันโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กำลังดำเนินการปรับปรุงและจัดทำหลักสูตรใหม่ในทุกวิชา โดยมีเป้าหมายของความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม นอกจากนี้ในแนวทางการดำเนินการได้กำหนดเป็นนโยบายให้คณาจารย์ได้ปรับปรุงหลักสูตร จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยมีการทดลองใช้และปรับปรุงให้ทันสมัยสมกับความเป็นสาธิตจุฬา ฯ (แนวทางการดำเนินงานที่สำคัญในระยะ 4 ปี โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม, 2541)

ในส่วนของหลักสูตรวิชาดนตรีและนาฏศิลป์นั้น ได้มีการกำหนดและจัดทำหลักสูตรขึ้นเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะสำหรับนักเรียนในโรงเรียนคือ ให้นักเรียนสามารถกล้าแสดงออก ฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตอบสนองของความต้องการความสนใจและความถนัดในด้านทักษะต่างๆของนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียน สภาพแวดล้อม บุคลากรและอุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมนั้นได้มีการนำมาใช้เป็นระยะเวลา 40 ปีแล้ว และถึงแม้ว่าทางโรงเรียนจะได้จัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอยู่เป็นระยะก็ตามแต่การปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวในส่วนของวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ก็เป็นเพียงการปรับเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นโดยที่ยังคงเนื้อหาและวัตถุประสงค์เดิม ซึ่งในส่วนของนาฏศิลป์นั้นการนำหลักสูตรมาใช้ ส่วนใหญ่ผู้เรียนยังคงต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามที่ผู้สอนกำหนดโดยขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น การฝึกใช้การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง การคิดสร้างสรรค์หรือการสามารถเลือกเรียนเนื้อหาได้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ.2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายหลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้

1. มีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

2. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
3. มีการจัดการศึกษาที่เน้นความสำคัญในเรื่องของกระบวนการความรู้และการบูรณาการความรู้
4. มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้

จากหลักการ เป้าหมายและแผนการดำเนินงาน ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม รวมทั้งแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ.2542 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ที่ได้จัดทำไว้นั้น ยังไม่เป็นไปตามหลักการ เป้าหมายและแผนการดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม ตลอดจนยังไม่เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในเรื่องของผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดการตอบสนองตามความสนใจและความถนัดของตัวผู้เรียน การคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการความรู้ และการฝึกใช้ความคิดเชื่อมโยง ซึ่งการใช้หลักสูตรดังกล่าวอาจส่งผลให้เป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ รวมทั้งไม่เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม จึงต้องการที่จะศึกษาว่า

1. หลักสูตรวิชานาฏศิลป์ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2540 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมที่ได้สร้างขึ้นมานั้นมีความสอดคล้องเป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 อย่างไร
2. นำเอาแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 มาศึกษาและพัฒนาหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยนำมาทดลองใช้และปรับปรุงเพื่อให้เป็นหลักสูตรใหม่ที่มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรวิชานาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เท่านั้น
  2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
    - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ประสานงานวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ อาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
    - 2.2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ภาคปลายปีการศึกษา 2545 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน
  3. ขอบเขตการศึกษา
    - 3.1 ขอบเขตของเนื้อหา เป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับวิชานาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์ไทย ใน 1 ภาคการศึกษาโดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 เรื่องดังต่อไปนี้
      - 3.1.1 ภาษาท่า สอนความหมาย การปฏิบัติภาษาท่า และหลักการคิดภาษาท่า
      - 3.1.2 เพลงปลุกใจ สอนเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย เพลงต้นตระกูลไทย
      - 3.1.3 รำวงมาตรฐาน สอนเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า
    - 3.2 ระยะเวลาในการทดลอง คือ 1 ภาคการศึกษาใช้เวลา 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยทดลองในภาคปลายปีการศึกษา 2545

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรนาฏศิลป์ หมายถึง แนวทางการจัดมวลงประสพการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม ที่ผู้วิจัยได้นำมาปรับและพัฒนาตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล

แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง แนวการจัดการศึกษาที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง

การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง กระบวนการปรับหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม ให้เป็นไปตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ อันจะส่งผลให้เกิดจุดประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลที่มีความสอดคล้อง เหมาะสมและเป็นไปตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์โดยคำนึงถึงประสพการณ์ และความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นแนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกบทเรียนตามความถนัดและความสนใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครบทุกขั้นตอน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ โดยการนำเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากวิชาอื่นเข้ามาผสมผสานกับความรู้ในวิชานาฏศิลป์ โดยผู้เรียนสามารถประมวลความรู้ร่วมกันได้

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดทำำประกอบบทเพลง ดัดแปลงทำำจากของเดิม คิดภาษาทำำประกอบบทสนทนาเองได้

การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์โดยนำความรู้ที่ได้จากวิชานาฏศิลป์ไปใช้เชื่อมโยงกับความรู้ในวิชาต่างๆ เพื่อให้

ผู้เรียนสามารถ บอกรายชื่อตัวละครในเพลงปลุกใจตามประวัติศาสตร์ แยกแยะการแต่งกายของจำพวกมาตรฐานตามยุคสมัย บอกที่มาของการแสดงภาษาท่าทางนาฏศิลป์พื้นบ้านของไทยแต่ละภาคตามความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชานาฏศิลป์ และวิชาสังคมศึกษาในเรื่องของประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ได้

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการเรียนวิชานาฏศิลป์ทั้งภาคความรู้ และภาคปฏิบัติตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและทำการทดลอง โดยวัดจากแบบทดสอบและแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

สมมติฐานในการวิจัย

คาร์เตอร์ วี กูด(Good,1973) ได้กล่าวถึงการสอนว่า การสอนเป็นการจัดประสบการณ์หรือสภาพการณ์ หรือกิจกรรมต่างๆเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ (2530) ได้กล่าวถึงแนวการสอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ไว้ว่า ต้องให้เด็กปฏิบัติก่อนแล้วจึงสรุปเป็นทฤษฎี ต้องสอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และสอนให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2522) ได้เสนอแนะแนวการจัดการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ว่าต้องให้เด็กมีโอกาสแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากขึ้นการสอนนาฏศิลป์ควรสอนด้วยการสาธิตและการปฏิบัติจริงให้มาก

ในปัจจุบันบทบาทของการศึกษาในการถ่ายทอดและอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมจะปรากฏเด่นอยู่ในรูปการสอนวิชาภาษาไทย ศาสนา ประวัติศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์และอื่นๆ โดยนอกเหนือจากการให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้ว จะต้องให้นักเรียนได้ลงมือกระทำและได้ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ วิचारณ์ และเลือกปฏิบัติจนเกิดความซาบซึ้งเห็นดีเห็นงาม เกิดความนิยมอย่างแท้จริงในสิ่งที่ศึกษาอบรม (วินัส สนวนสุข,2534)

จากบทความและงานวิจัยตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า การเรียนการสอนในวิชานาฏศิลป์ควรที่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออก รู้จักการคิดสร้างสรรค์ การนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับวิชาอื่น รู้จักการเปรียบเทียบ การเลือกปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในการเรียนวิชานาฏศิลป์อย่างแท้จริง

และจากประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมที่ผ่านมาของผู้วิจัย นักเรียนจะมีคะแนนในภาคความรู้เฉลี่ยร้อยละ 60 ภาคปฏิบัติร้อยละ 80 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า นักเรียนทุกคนที่ได้เรียนหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง จะมีคะแนนเฉลี่ยภาคความรู้สูงกว่าร้อยละ 60 และมีคะแนนเฉลี่ยภาคปฏิบัติสูงกว่าร้อยละ 80

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เอกสารหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน ในวิชานาฏศิลป์ และข้อมูลความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย

2. การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์

การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยผู้วิจัย

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยแบ่งเป็นด้านต่างๆคือ

- 1.1.1 ประวัติ ปรัชญาการศึกษา บริบทของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 1.1.2 รูปแบบการเรียนรู้ ลักษณะและข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 1.1.3 เอกสารหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน วิชานาฏศิลป์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 1.1.4 ความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

- 1.2 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานในเรื่องของสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ภายในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ขั้นตอนที่ 2 การนำข้อมูลมาจัดกระทำ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดกระทำด้วยวิธีการดังนี้

- 2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์หาความสอดคล้อง

คล่องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมาย และหลักการ หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักในเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และสรุปข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การยกร่างหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาเป็นพื้นฐานในการยกร่างหลักสูตร โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 การร่างหลักสูตรประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วย หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อประกอบการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลนักเรียน

ส่วนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตรซึ่งประกอบ แผนการสอน แบบทดสอบภาคความรู้ตามหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.2 การประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร โดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจสอบคุณภาพและความสมบูรณ์ของหลักสูตรพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมก่อนการนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลองโดยมีวิธีการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 การทดลองใช้หลักสูตร

4.1.1 การทดลองก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่ได้แก้ไขปรับปรุงจากขั้นตอนที่ 3 เรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร และนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

4.1.2 การนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยนำหลักสูตรไปใช้โดยนำแผนการสอนไปดำเนินการสอนกับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลากจากห้องเรียนทั้งหมดจำนวน 7 ห้อง รวม 3 ห้อง เป็นนักเรียนทั้งสิ้น 120 คน

4.2 การประเมินผลการทดลอง

การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร โดยประเมินผลจาก

4.2.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ โดยประเมินจากแบบทดสอบ ก่อน และหลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง และ นำผลการทดลองมาหาค่าความแตกต่างของคะแนนเป็นรายบุคคล หาค่าเฉลี่ย แล้วตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่า (t-test)

4.2.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของภาคปฏิบัติ โดยประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในช่วงก่อน และ หลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และ นำผลการทดลองมาหาค่าความแตกต่างของคะแนนเป็นรายบุคคล หาค่าเฉลี่ย แล้วตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่า (t-test)

ขั้นตอนที่ 5 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร และ นำเสนอหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผลการทดลองมาแก้ไขปรับปรุงและนำเสนอหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์เหมาะสมกับโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมต่อไป

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ประสานงานสายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ อาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 7 ห้อง เป็นนักเรียนทั้งสิ้น 250 คน

2. ตัวอย่างประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ประสานงานวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ อาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 3 คน

2.2 ตัวอย่างประชากรในชั้นทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ภาคปลายปีการศึกษา 2545 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับฉลากมาจากห้องเรียนทั้งหมด 7 ห้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ หมวด 4 ว่าด้วย แนวการจัดการศึกษาในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ของผู้สอนวิชานาฏศิลป์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

- 1.2 กำหนดหัวข้อที่ต้องการศึกษา และ ข้อคำถาม
- 1.3 สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 1.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและทางนาฏศิลป์ ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำ
- 1.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจทางภาษาและนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์

2. แบบวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา นาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

- 2.1 ศึกษาข้อมูลความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 2.2 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน และข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา นาฏศิลป์ ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 2.3 สร้างแบบวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างข้อมูลในข้อ 2.1 และ 2.2 โดยยึดข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นหลัก

3. แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

- 3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินหลักสูตร
  - 3.2 กำหนดรูปแบบข้อคำถามเป็นรายการ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
  - 3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และการใช้ภาษาเพื่อหาข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมี 2 ฉบับ คือ
- ฉบับที่ 1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้
- 1.1 ศึกษาเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารการวัดและประเมินผล
  - 1.2 สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรซึ่งมีลักษณะเป็นอัตนัยกึ่ง ปรนัย จำนวน 10 ข้อ
  - 1.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องตามเนื้อหา การใช้ภาษา และ ความเหมาะสม แล้วนำมาแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะ
  - 1.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าระดับความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ที่มีระดับความยากง่ายตั้งแต่ 0.02-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป
  - 1.5 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยแบบทดสอบต้องมีความเที่ยงอย่างน้อย 0.40
  - 1.6 นำข้อสอบที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้จริง
- ฉบับที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

- 2.1 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแนวการจัดการเรียนการสอนนวัตศิลป์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 2.2 กำหนดหัวข้อพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความถนัด ชักถาม เสนอความคิดเห็นต่อบทเรียน นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนตามรูปแบบที่ผู้เรียนถนัดและสนใจ และการปฏิบัติทำซ้ำได้
- 2.3 สร้างแบบสังเกต และ นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาดูตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและ เหมาะสม
- 2.4 นำแบบสังเกตที่ปรับปรุงและแก้ไขไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2.5 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยไปตรวจสอบค่าความเที่ยงในการสังเกต โดยผู้วิจัยฝึกสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียนวิชานวัตศิลป์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางการสังเกตพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องขณะที่ไปทำการสังเกตด้วยตนเอง โดยมีเกณฑ์คือ ผลของการสังเกตโดยผู้เชี่ยวชาญ และ ผลสังเกตโดยผู้วิจัยเมื่อนำมาคำนวณหาค่าร้อยละแล้วต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของผลการสังเกตโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจึงไปทำการสังเกตด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามโดยผู้ประสานงานวิชาดนตรี-นวัตศิลป์ อาจารย์ผู้สอนวิชานวัตศิลป์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
2. แบบวิเคราะห์ความสอดคล้อง ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องผู้วิจัยทำการศึกษา และ นำข้อมูลที่ได้มาจัดกระทำเพื่อเลือกเนื้อหา สาระ ที่จะนำมาร่างหลักสูตรด้วยตนเอง โดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอนวิชานวัตศิลป์ และแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ในเรื่องของ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
5. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยทำการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
6. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพื่อให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมต่อการนำมาใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถาม แบบวิเคราะห์ความสอดคล้อง แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์ดังนี้

1. แบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ นำเสนอข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง
2. แบบวิเคราะห์ความสอดคล้อง นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาหาค่าความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับ การจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และสรุปนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
3. แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร นำข้อมูลที่ได้มาแจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
4. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาคความรู้ในเรื่องของ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนน ก่อน และ หลังเรียนโดยการทดสอบค่าที (t-test) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
  - 4.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนมีพฤติกรรม กล่าวแสดงออก ตอบคำถาม ชักถาม เสนอความเห็นต่อบทเรียน นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนตามรูปแบบที่ผู้เรียนถนัดและสนใจ และ การแสดงปฏิบัติทำรำที่คิดขึ้นเอง นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความแตกต่าง

ระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนน ก่อน และ หลังเรียนโดยการทดสอบค่าที (t-test) แยกแยะความถี่ หา ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. จัดสร้างหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความเหมาะสมกับโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยนำเสนอสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

1. ความหมาย องค์ประกอบ และรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
2. แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. การจัดการเรียนการสอน ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
4. วิวัฒนาการหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา
5. วิวัฒนาการประวัติการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในอดีต

ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “หลักสูตร” และ “องค์ประกอบของหลักสูตร” ตามแนวคิดที่ต่างกันดังนี้

Good (1973 : 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย
2. คำโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือ สิ่งเฉพาะที่ต้องการจะสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้นักเรียนเพื่อให้มีความรู้จนจบหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป
3. กลุ่มวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความต้องการของผู้เรียน หลังจากนั้นก็กำหนดเนื้อหาและ ประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์นั้นเป็นขั้นตอนต่อไป

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974:4) ได้ให้คำนิยามหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือ การจัดเตรียมมวลประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลความมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างกว้าง ๆ และ จุดมุ่งหมายเฉพาะของโรงเรียน

ทาบ (Taba, 1962) ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ การจัดมวลประสบการณ์ ที่มีศักยภาพให้แก่ผู้เรียนโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีวิธีการในการคิด และการแสดงออก ตลอดจนมีพฤติกรรมเป็นที่พึงประสงค์ทั้งในและนอกสถานศึกษา

เรแกนและเชฟเพิร์ค (Ragan and Shepherd, 1977) อธิบายว่า หลักสูตรนั้น นอกจากจะประกอบด้วยประสบการณ์ทุกชนิดของผู้เรียนที่โรงเรียนรับผิดชอบจัดขึ้นแล้ว ยังรวมถึงรายวิชาที่เปิดสอน เอกสารซึ่งระบุรายละเอียดของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็น สี่กกลางของการถ่ายทอดหลักสูตรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้แก่ กระบวนการปฏิสัมพันธ์และ ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนด้วย

โบแชมพ์ (Beauchamp, 1981) ได้กล่าวถึงหลักสูตรโดยจำแนกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและการประเมินผล
2. หลักสูตร หมายถึง ระบบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และ กระบวนการประเมินหลักสูตร
3. หลักสูตร หมายถึง ศาสตร์สาขาหนึ่งทางการศึกษา เป็นความหมายที่ใช้ใน สถาบันการศึกษาระดับสูง

ในประเทศไทยได้มีการกล่าวถึงความหมายของหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งมวลที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ทั้งประสบการณ์ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยที่ดีในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

สงัด อุทรานันท์ (2528) ได้ให้คำจำกัดความของหลักสูตรโดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไป 8 ประเภท ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ

5. หลักสูตร คือ สื่อกลาง หรือ วิธีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง
6. หลักสูตร คือ ข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู และ สิ่งแวดล้อมทางการเรียน
8. หลักสูตรในความหมายอื่น

สุมิตร คุณากร (2523) ให้คำนิยาม หลักสูตรว่า เป็นโครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางการศึกษาที่กำหนดไว้

กาญจนา คุณานุรักษ์ (2527) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่จะให้ปรัชญา หรือ ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรเป็นข้อกำหนด และ แนวปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้เพราะเมื่อประเทศชาติต้องการที่จะสร้างคุณลักษณะของประชาชนให้เป็นอย่างใด รัฐบาลก็สามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เยาวชนเป็นไปตามที่ชาติต้องการ

ธำรง บัวศรี (2532) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึง จุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

วิชัย ดิสระ (2535) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง วิชาเนื้อหาที่เป็นมวลประสบการณ์ของการเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

สำลี ทองธิว (2539) ได้กล่าวถึงหลักสูตรงานอาชีพซึ่งสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ซึ่งเป็นวิชาปฏิบัติได้ว่าเป็นหลักสูตรที่เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสำคัญต่อผู้เรียนในแง่ของพฤติกรรม การปฏิบัติงานที่ต้องแสดงว่าสามารถปฏิบัติงานนั้นให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในการสร้างหลักสูตรงานอาชีพนั้น ผู้สร้างจะต้องวางแผนและลงมือสร้างหลักสูตรโดยยึดหลักของการผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพในการที่จะสามารถจบการศึกษาออกไปทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวัด ประสิทธิภาพการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์บุคคลของผู้เรียน ซึ่งจะครอบคลุมตั้งแต่ลักษณะของการเรียนรู้ ความถนัด ความสนใจและพื้นฐานอื่น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้หลักสูตรงานอาชีพจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระยะยาวและระยะสั้น การสร้างเนื้อหา การออกแบบการสอนและประสบการณ์การสอนตลอดจนการวัดและประเมินผลเช่นเดียว

กับหลักสูตรสายวิชาการทั่วไป หลักสูตรงานอาชีพยังต้องคำนึงถึงเป้าหมายหลักคือเป็นการสร้างหลักสูตรที่ผู้สอนสามารถใช้เป็นเครื่องมือควบคุมผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ชัดเจนในแง่ของการทำงานอาชีพนั้นอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ปทีป เมธาคณวุฒิ (2547) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือแผนการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายซึ่งหมายถึงการพิจารณา คัดเลือกจัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ตลอดจนการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาและคุณธรรม สามารถเสริมสร้างองค์ความรู้คิดวิเคราะห์ให้ได้และนำความรู้มาแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาการ วิชาชีพ และการดำรงชีวิต

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร จึงอาจสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้แก่ผู้เรียนโดยมีการปรับหรือจัดเนื้อหาให้เป็นระบบ มีการกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อันจะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

การพัฒนาหลักสูตร

สำหรับความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ได้มีนักศึกษากล่าวถึงไว้ดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2528) กล่าวว่า ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร อาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ อีกความหมายหนึ่งก็คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

สวัสดิ์ จงกล (2529) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า เป็นกระบวนการนำข้อกำหนดของหลักสูตรไปทำรายละเอียดในด้านเอกสารและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการศึกษาในสถานศึกษาดำเนินการ ได้แก่ การจัดทำรายละเอียดเป็นคู่มือหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู กำหนดการสอน ฯลฯ ให้เป็นเอกสารประกอบหลักสูตร

บุญมี เณรยอด (ม.ม.ป) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงโครงการที่ประมวลความรู้ และ ประสบการณ์ทั้งหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมและเพื่อบรรลุความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จิตรลดา แสงปัญญา (2537) ได้สรุปทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญไว้ 3 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดในการสร้างหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ไทเลอร์ กำหนดให้เริ่มสร้างหลักสูตรด้วยข้อมูล 3 แหล่งคือ สังคม ผู้เรียน และ ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา เพื่อกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายชั่วคราว เพื่อปรับเปลี่ยนให้เป็นจุดมุ่งหมายที่ต้องการอย่างแท้จริง แล้วจึงจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ

2. แนวคิดในการสร้างหลักสูตรของทาบา (Hilda Taba) ทาบาได้ปรับปรุงและขยายแนวคิดของไทเลอร์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตร โดยเสนอแนวทางการสร้างเป็น 4 องค์ประกอบสัมพันธ์กันดังนี้

- กำหนดจุดมุ่งหมาย แยกเป็น จุดมุ่งหมายทางการศึกษา จุดมุ่งหมายของโรงเรียน และ จุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดประสบการณ์นั้น พิจารณาในแง่ของธรรมชาติของความรู้และพัฒนาการของผู้เรียน
- การกำหนดรูปแบบและการจัดหลักสูตร ต้องพิจารณาถึงความต่อเนื่องและการบูรณาการการเรียนรู้ ตลอดจนถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพแวดล้อม บุคลากร
- การจัดลำดับเนื้อหา เพื่อให้เนื้อหาแต่ละส่วนสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นลำดับขึ้น

3. แนวคิดในการสร้างหลักสูตรของ เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และ ลิวอิส (J. Galen Saylor, William M. Alexander and Arther J. Lewis) เซเลอร์และคณะเสนอให้เริ่มสร้างหลักสูตรด้วยการกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ ต่อจากนั้นจะดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยเลือกรูปแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับเป้าหมาย จุดประสงค์ ลักษณะผู้เรียน ลักษณะสังคม และ ข้อกำหนดทางการเมืองและสังคม เมื่อจัดทำหลักสูตรแล้วจึงนำหลักสูตรไปใช้โดยให้ข้อเสนอแนะแก่ครูในการเลือกใช้วิธีสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสม ขั้นตอนสุดท้ายในการสร้างหลักสูตรได้แก่ การประเมินผล ซึ่งแยกเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน และ การประเมินผลหลักสูตร แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปปรับหลักสูตรต่อไป

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายคำว่า การพัฒนาหลักสูตร ใน 2 ความหมาย คือ การปรับหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

1. การปรับหลักสูตร หมายถึง ระบบการพัฒนาหลักสูตรหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายการสอน วัตถุประสงค์หลักสูตร วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผลโดยจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบติดต่อกันไป หรือ ปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาให้เหมาะสม

2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การดัดแปลงให้แตกต่างออกไปจากของเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (อ้างใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539 : 14) ให้คำจำกัดความของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่เลย

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรข้างต้น Lulla,B.P. (อ้างในใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์,2539:14) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 3 มิติ

1. การวางแผนจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum Planning)
2. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation)
3. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

ปทีป เมธาคุณวุฒิ กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาอาจทำได้โดยผู้สอนในรายวิชานั้นๆ หรืออาจจะเป็นการดำเนินงานของสถาบัน การพัฒนาหลักสูตรมีแนวคิดในการพัฒนาโดยการเริ่มต้นจากคำถามพื้นฐาน 4 คำถามคือ

1. จุดมุ่งหมายอะไรบ้างที่สถาบันการศึกษาต้องการ
2. ประสพการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สามารถจัดได้และสนองตอบ
ความมุ่งหมาย
3. ประสพการณ์ทางการศึกษาเหล่านั้นจะจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะประเมินได้อย่างไรว่าประสพการณ์การศึกษาที่จัดให้ นั้นบรรลุผลตาม
จุดมุ่งหมาย

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาหลักสูตร จึงอาจสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ดัดแปลง ประมวลความรู้ ประสพการณ์ที่มีอยู่เดิม โดยมีการนำข้อมูลไปจัดทำรายละเอียดในเอกสารให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น และ เหมาะสมกับสถานศึกษา

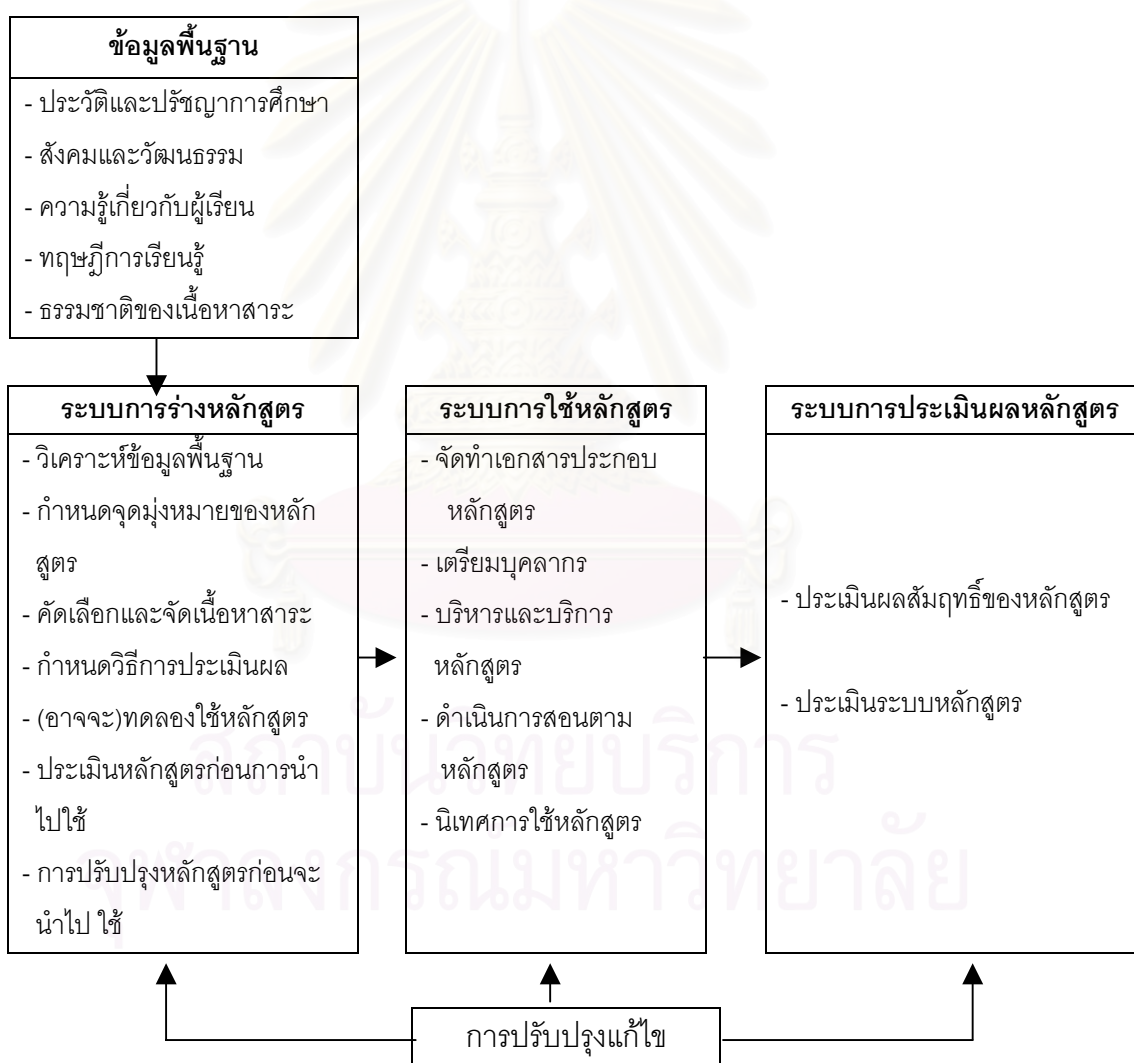
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529:140) ได้สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้

สงัด อุทรานันท์ (2528) ได้เสนอแผนภูมิแสดงระบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

แผนภูมินี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระบบย่อยในระบบพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยระบบร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และ ระบบการประเมินผลหลักสูตร โดยได้จัดลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้คือ

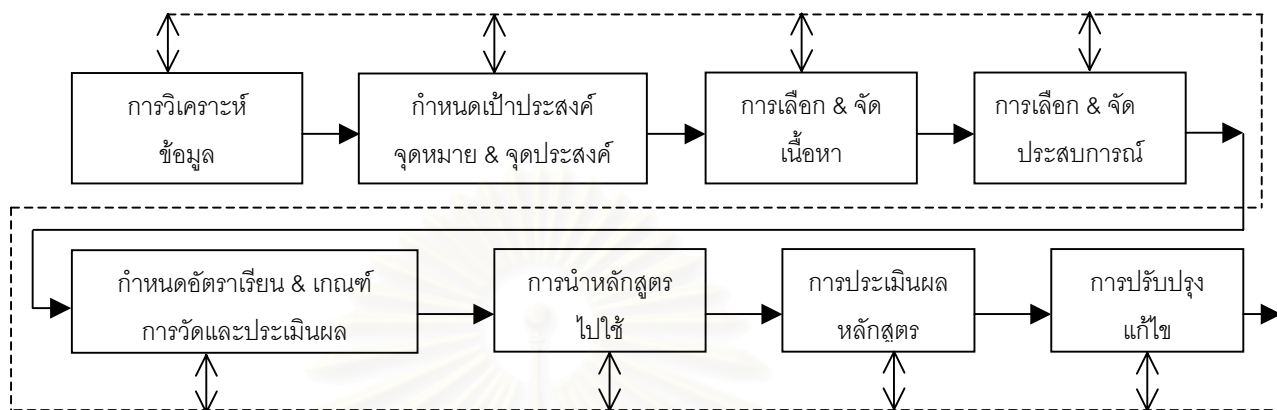
- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย
- 3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
- 4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
- 5) การนำหลักสูตรไปใช้
- 6) การประเมินการใช้หลักสูตร
- 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2537) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดขั้นตอนที่สำคัญไว้ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1	การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
ขั้นตอนที่ 2	การกำหนดเป้าประสงค์ จุดมุ่งหมาย และ จุดประสงค์
ขั้นตอนที่ 3	การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา
ขั้นตอนที่ 4	การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ขั้นตอนที่ 5	การกำหนดอัตราเวลาเรียน และ หลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียน
ขั้นตอนที่ 6	การนำหลักสูตรไปใช้
ขั้นตอนที่ 7	การประเมินผลหลักสูตร
ขั้นตอนที่ 8	การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

แผนภูมิกระบวนการสร้างหลักสูตรอย่างเป็นระบบ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์)

ไทเลอร์ (Tyler, 1950:1) ได้เสนอแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. เราจะทราบได้อย่างไรว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว

ทาบ (Hilda Taba, 1962:12) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ข้อ

ดังนี้

1. สำรวจปัญหา ความต้องการ และ ความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาสอน
4. จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้
7. การกำหนดวิธีการประเมินผล

ไทเลอร์ (Tyler, 1971) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้เป็นลำดับขั้นสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
แหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาจากการศึกษาสังคม การศึกษาผู้เรียน แนวคิดของนัก
วิชาการ ปรวิญญาการศึกษาและปรวิญญาสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราว
3. พิจารณากลับกรอง จุดมุ่งหมายโดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นเกณฑ์
ประกอบทฤษฎีการเรียนรู้
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอน
5. เลือกลงและจัดประสพการณ์เรียน
6. ประเมินผลหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็น
การนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอันได้จากการศึกษาค้นคว้า มาเรียบเรียงและจัดทำให้เป็น
ระบบโดยสรุปเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรได้ดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การคัดเลือกและกำหนดเนื้อหาสาระ
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายว่า
ด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ตามหมวดและมาตราโดยสังเขปดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีทั้งหมด 78 มาตรา แบ่งออกเป็น
9 หมวด และมีบทเฉพาะกาล 1 บท มาตราที่ 1 ถึงมาตราที่ 5 เป็นการให้ความหมายของคำเฉพาะ
ต่างๆที่จะใช้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ถึง มาตราที่ 78 เป็นราย
ละเอียด และแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 โดยแบ่งเป็นหมวดดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป มาตราที่ 6 ถึง มาตราที่ 8 ความมุ่งหมายและหลักการ เป็นการกำหนดความมุ่งหมายและหลักการตลอดจนระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาโดยภาพรวม

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตราที่ 10 ถึงมาตราที่ 14 เป็นการกำหนดให้ประชากรหน่วยงานในประเทศได้รับสิทธิ และการสนับสนุนทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

หมวด 3 ระบบการศึกษา มาตราที่ 15 ถึงมาตราที่ 21 เป็นการจัดรูปแบบและระบบการศึกษาภายในประเทศ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน จนถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการกำหนดการศึกษาภาคบังคับของประชากรในประเทศ

หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 ถึงมาตราที่ 30 เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาตามรูปแบบต่างๆที่กำหนดให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษา พัฒนา และประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวทางในการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตราที่ 31 ถึง มาตราที่ 40 เป็นการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาของรัฐบาล ในการกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตราที่ 41 ถึง มาตราที่ 42 เป็นการกำหนดหน้าที่ในการบริหารและจัดการศึกษาตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน มาตราที่ 43 ถึง มาตราที่ 46 เป็นการกำหนดหน้าที่ขอบเขตในการบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับของสถานศึกษาเอกชน โดยรัฐให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตราที่ 47 ถึง มาตราที่ 51 เป็นการกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา ตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสถานศึกษา โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินคุณภาพของสถานศึกษา

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตราที่ 59 ถึง มาตราที่ 57 เป็นการกำหนดลักษณะ การจัดสรรของบุคลากรทางการศึกษาโดยมีหน่วยงาน หรือองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบดูแลตลอดจนการจัดสรรงบประมาณ อย่างเหมาะสม

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตราที่ 58 ถึงมาตราที่ 62 เป็นการกำหนดแนวทางให้ได้มาซึ่งรายได้ เพื่อใช้สนับสนุนการศึกษาจากหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกำหนดวิธีการจัดสรรรายได้ให้เป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอย่างมีระบบ

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตราที่ 63 ถึง มาตราที่ 69 เป็นการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

บทเฉพาะกาล มาตราที่ 70 ถึง มาตราที่ 78 เป็นการกำหนดบทบัญญัติ การดำเนินการ และองค์กักรที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อให้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และคัดเลือกแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรตามความมุ่งหมาย และหลักการ ตลอดจนแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542ตามหมวดและมาตราในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (หมวด 1 มาตรา 7)
2. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (หมวด 4 มาตรา 22)
3. การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ บูรณาการตามความเหมาะสม (หมวด 4 มาตรา 23)
4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (หมวด 4 มาตรา 24(1))

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาที่กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ว่า

จักรพงษ์ วัฒนา (2544) กล่าวไว้ว่า ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูจะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาดังนี้

1. จัดการเรียนรู้การสอนโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดรวมถึงจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และ เติบโตตามศักยภาพ (ม.22)

2. จัดสาระการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (ม.23)

3. จัดเนื้อหาสาระ และ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (ม.24(1))

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (ม.24(3))

5. จัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (ม.26)

อุทัย บุญประเสริฐ (2544) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหมวดการจัดการศึกษาดังนี้

1. พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้รักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้อ่านเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. แนวการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.ฉบับนี้ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ในกระบวนการจัดการศึกษานั้นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ

3. การประเมินผู้เรียนให้สถานศึกษาพิจารณาจาก (ก) พัฒนาการของผู้เรียน (ข) ความประพฤติ (ค) การสังเกตพฤติกรรมการเรียน (ง) การร่วมกิจกรรม และ (จ) การทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน

จากแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ สาระเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงแล้ว นั้น ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญสำหรับแนวทางที่ควรนำมาจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ได้ดังนี้

1. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการความรู้
3. ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความคิดสร้างสรรค์
4. ควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง

การจัดการเรียนการสอนตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การจัดการเรียนการสอนตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร มีอยู่ 4 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความคิดสร้างสรรค์
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง

1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรมวิชาการ (2539) ได้กล่าวถึง CIPPA MODEL รูปแบบหนึ่ง ของ การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยอธิบายรายละเอียดดังนี้

1. CONSTRUCT คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดย กระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และ สรุปข้อความรู้

2. **INTERACTION** คือ การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้จากกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. **PARTICIPATION** คือ การให้ผู้เรียนมีบทบาท/ส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

4. **PROCESS/PRODUCT** คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้

5. **APPLICATION** คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

สำหรับขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน มีดังต่อไปนี้

ทิสนา แคมมณี (2540) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า การที่ครูจะจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ผลดีสูงสุดนั้น

ก่อนอื่นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ศูนย์กลาง” นั้นคืออะไร หรือ เป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คงไม่ได้หมายถึงการจัดให้ผู้เรียนไปนั่งเรียนรวมกันอยู่กลางห้อง เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ข้อความที่ว่า “ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” น่าจะหมายถึง “การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (center of attention) หรือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ” และบทบาทในที่นี้คงไม่ได้หมายถึงบทบาทอื่นใดนอกจากบทบาทในการเรียนรู้ ซึ่งถ้าจะทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ก็คงต้องถามต่อไปว่าเราจะดูได้ตรงไหนว่าผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ซึ่งคำตอบก็น่าจะชัดเจนว่า เราคงต้องดูตรงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีส่วนร่วม (participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และ ควรจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนในสิ่งที่มีความหมายต่อเด็ก เขาสามารถนำทั้งความรู้และกระบวนการในการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถประยุกต์องค์ความรู้ และ กระบวนการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ในการดำรงชีวิตได้ เรื่องที่เรียนจะต้องไม่เป็นเพียงแค่ว่าข้อความรู้ที่ต้องท่องจำแล้วเอาไปตอบข้อทดสอบเท่านั้น (ดร.วัฒนา มัคคสมัน, 2543)

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถถ่ายโอนความรู้ นำความรู้ไปใช้ได้ จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และศักยภาพของผู้เรียนเน้นการผสมผสานสาระการเรียนรู้หรือเน้นการบูรณาการค้นคว้าจากแหล่งความรู้หลากหลายทั้งแหล่งความรู้ที่มีชีวิตและแหล่งความรู้ที่ไม่มีชีวิต สามารถพัฒนาปัญญาหลากหลายด้าน ตลอดจนมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงทักษะกระบวนการที่ผู้เรียนใช้เพื่อสร้างรู้นั้น 1) กระบวนการทางปัญญาคือการคิด และกระบวนการคิด 2) กระบวนการทางสังคม คือ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มทำงานมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการเคลื่อนไหวทางกายในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนควรต้องมีการส่งเสริมจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 24 ข้อ 5 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการสร้างองค์ความรู้ ฝึกทักษะ รู้จักการเรียนรู้จากประสบการณ์ มีบทบาทมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมและสามารถนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ตามลักษณะของ

สังคมปัจจุบัน โดยผู้สอนควรจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและสนับสนุนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้คิดเป็น รู้จักสร้างสรรค์มากขึ้น

2. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้

อรรถัย มูลคำ (2543) ได้กล่าวถึง การบูรณาการความรู้ว่า การบูรณาการหมายถึง การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ไพฑูริ ลิทธิสุนทร (2543) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า มนุษย์จำเป็นต้องใช้ทักษะหลายประการในการเรียนรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาต่างๆหรือซับซ้อนเพียงใดก็ตาม แต่การที่โรงเรียนเน้นการสอนแยกเนื้อหาวิชา จะทำให้การเรียนนั้นไม่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน เพราะเด็กมองไม่เห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่ไปในชีวิตจริงนอกโรงเรียน ดังนั้นหลักสูตรที่เน้นการสอนแบบบูรณาการจะสอดคล้องกับชีวิตจริงของเด็กมากกว่า โดยจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเนื้อหาวิชาต่างๆ ทั้งยังกระตุ้นเด็กให้ใฝ่เรียนรู้ เนื่องจากเขาสามารถนำเนื้อหาและทักษะที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการยังช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ลดจำนวนเวลาเรียน เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้สอนรวมทั้งส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่างๆอย่างหลากหลายก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ และเนื้อหาสาระไปพร้อมกัน การเรียนรู้ในหลักสูตรใหม่จะเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นต้องรู้ (must know) ไม่ใช่สิ่งที่ควรรู้ (should know) การเรียนในสิ่งที่จำเป็นต้องรู้นั้นจะต้องเรียนในเรื่องที่สัมพันธ์กับชีวิตและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเอง บทบาทของสถานศึกษาและครูคือการนำเอาแนวคิดหลักของแต่ละวิชามาสร้างเป็นแก่นของเรื่องที่จะเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่แวดล้อมสัมพันธ์กับชีวิตของเด็กในช่วงแต่ละวัย ในแง่ของการบริหารหลักสูตร การเรียนรู้แบบใหม่จะเอื้อให้ครูผู้สอนสามารถบริหารเวลาในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนได้อย่างยืดหยุ่น อาจกล่าวได้ว่าแนวโน้มที่ครูจะใช้เวลาในห้องเรียนน่าจะลดลง ไม่ต้องเรียนซ้ำซ้อน กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้แยกย่อยเป็นรายวิชาหากเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน สถานศึกษา ครู และผู้เรียน การเรียนรู้ในยุคต่อไปจึงเป็นการเรียนรู้ที่เป็นบูรณาการและจะส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในหลายด้าน

สิ่งท้าทายสำหรับการนำหลักสูตรใหม่ไปสู่การปฏิบัติคือการปรับวิธีคิด และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของคุณ เพราะแต่เดิมนั้นเป็นหลักสูตรรายวิชา แยกส่วนเป็นคาบเป็นชั่วโมง แต่ต่อไปในการเขียนหลักสูตรรายวิชาซึ่งมีมาตรฐานเป็นตัวกำหนด ครูจะต้องดึงเอาแนวคิดหลักของแต่ละวิชาออกมาสร้างเป็นแผนการเรียนการสอน โดยเริ่มต้นอาจสอนโดยการสอดแทรกเรื่องอื่นๆเข้าไป จากนั้นอาจสอนแบบคู่ขนานคือร่วมกันสอนระหว่างครูหลายๆวิชา หลังจากนั้นเมื่อมีการทำงานร่วมกันสักระยะ อาจพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเป็นแบบที่บูรณาการมากขึ้น เรียนเป็นโครงการ มีเนื้อหาการเรียนรู้อาษาเกี่ยวกับวิชาที่หลากหลายยิ่งขึ้นเป็นต้น (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2544)

กองบรรณาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องได้รับการออกแบบที่เหมาะสมโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1.เนื้อหาสาระ ประกอบด้วยหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา ปัญหาหรือโจทย์ในการเรียนรู้ 2.ทักษะและกระบวนการคิด ครูต้องฝึกฝนเด็กให้มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ มีความเข้าใจในด้านการอ่าน การวิเคราะห์เป็นต้น 3.การประเมินผล พิจารณาจากผลงานของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงทักษะต่างๆ และกระบวนการคิด ครูอาจดูจากเรียงความ การทำชิ้นงาน การแสดงเดี่ยวของเด็ก โครงการ การจดบันทึก และการเข้าร่วมชั้นเรียนของเด็ก ทั้งนี้องค์ประกอบข้างต้นของการเรียนรู้แบบบูรณาการไม่ว่าจะเป็น ด้านเนื้อหาสาระ การฝึกทักษะ และกระบวนการคิด และการประเมินผล จะต้องทำเชื่อมโยงกับวิชาต่างๆด้วย

การบูรณาการในด้านการเรียนรู้นั้น นอกจากการนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาบูรณาการภายในวิชาและบูรณาการระหว่างวิชาแล้ว การบูรณาการในลักษณะอื่นๆอาจทำควบคู่ หรือจัดให้มีขึ้นได้เช่น การบูรณาการระหว่างความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียน กับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (ทิศนา แคมมณี, 2545)

จากที่นัการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะต่างๆของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ อาจสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหามากกว่า 1 วิชา มารวมกันและทำให้เกิดความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนจะรู้จักการแก้ปัญหา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกมากขึ้น มีการวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติ โดยผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนององความสนใจ และปัญหาของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุมทั้งหมดด้วยการบูรณาการ

3. การจัดการเรียนการสอนให้มีความคิดสร้างสรรค์

(JOYCE AND WEIL, 1966) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนตามกระบวนการคิดสร้างสรรค์ว่า ในการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมเปรียบเทียบมาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ ๆ นั้นมาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น

(MUMFORD, MICHAEL D. ,1998) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และได้กล่าวถึงเรื่องของการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดจากความรู้ที่ได้เรียนเป็นวิชาการอย่างเดี่ยวแต่การแสดงออกถึงประสบการณ์ในอดีต การบอกเล่าถึงปัญหาก่อนการเริ่มเรียน การแสดงความคิดในการแก้ปัญหาแล้วแต่เป็นสิ่งที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ทั้งสิ้น

ขณะเดียวกันการออกแบบหลักสูตรสำหรับการศึกษาควรที่จะเปิดโอกาสให้มีการแสดงถึงกลยุทธ์วิธีสอนและวางแผนงานในการที่จะนำกลยุทธ์นั้นไปใช้ เพราะการที่ได้ทำ ความเข้าใจและปฏิบัติตามจะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ อีกหนทางหนึ่งก็คือควรยินยอมให้นักเรียนได้ค้นหากกลยุทธ์ในการเรียนของตนเองและนำมาทดลองใช้แม้ว่าการทดลองนั้นอาจจะผิดหรือถูกแต่ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

สุรศักดิ์ หลายมาลา (2541) กล่าวถึงยุทธวิธีการสอนความคิดสร้างสรรค์ว่า การให้การบ้านหรืองานปฏิบัติที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ แบบฝึกหัดแบบหลายตัวเลือกไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เท่าที่ควร ครูควรให้เด็กทำงานที่ใช้ความคิด เช่น แต่งเรื่อง แต่งโคลง ทำโครงการทางวิทยาศาสตร์ คิดสร้างโจทย์เลข หรือสมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ หรือตัวละครแล้วถามว่านักเรียนจะทำอย่างไรในสถานการณ์นั้น

จากรูปแบบและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้มีความคิดสร้างสรรค์ อาจสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนให้มีความคิดสร้างสรรค์นั้น ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและนำมาทดลองใช้ โดยผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนได้เอาความรู้เดิมมาเป็นแนวทาง ชี้ให้ผู้เรียนรู้จักเปรียบเทียบและเลือกความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมมาสร้างให้เป็นความคิดใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียน รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น

4. การจัดการเรียนการสอนให้รู้จักการคิด

ออสเชเบล (Ausibel, 1963) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย จะเกิดขึ้นได้ หากการเรียนรู้สามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมาก่อน ดังนั้นการให้กรอบความคิดแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระใด ๆ จะช่วยเป็นสะพานหรือโครงสร้างที่ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหา สิ่งที่ยูเรียนใหม่ไปเชื่อมโยงขัดเกลาได้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย

ทิสนา แชมมณี และ คณะ (2540) ได้ให้แนวทางในการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดไว้ว่า การสอนเพื่อพัฒนาการคิดในลักษณะที่เป็นการสอนที่มุ่งสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้สอนสามารถช่วยพัฒนาความสามารถทางการคิดของผู้เรียนได้ โดยนำรูปแบบการสอนต่าง ๆ ที่เน้นกระบวนการคิดมาใช้เป็นกระบวนการสอน ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาผู้เรียนได้ ทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและการคิดไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนา ทักษะการคิด ลักษณะการคิด และ กระบวนการคิดที่หลากหลาย

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, (2542) ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนให้พัฒนาความสามารถในการคิดแบบวิเคราะห์ได้ โดยการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหา ข้อเท็จจริง (fact) ดุลตรรกะ (logic) ทิศทาง (direction) หาเหตุผล (reason) และ มุ่งแก้ปัญหา (problem-solving) การฝึกให้ผู้เรียนแยกแยะ ส่วนประกอบ ศึกษาส่วนประกอบ และเชื่อมโยงข้อมูลจัดเป็นโครงสร้าง จะทำให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจว่า ควรจะทำอะไร อย่างไร

ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ พัฒนาให้เกิดขึ้นได้โดยการฝึกให้ผู้เรียนสืบค้นข้อเท็จจริง เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง โดยการตีความ การจำแนกแยกแยะ และการทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของสิ่งนั้น และ องค์ประกอบอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กัน รวมทั้งเชื่อมความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ไม่ขัดแย้งกันระหว่างองค์ประกอบของสิ่งนั้น นอกจากนี้ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมไปใช้ประโยชน์ในวัตถุประสงค์ใหม่ และปรับสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เข้ากับบุคคล สถานที่ เวลา และเงื่อนไขใหม่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงประยุกต์ ได้อีกทางหนึ่ง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2542)

จากที่นักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้รู้จักการคิด อาจสรุปได้ว่า การเรียนการสอนให้รู้จักการคิดเป็นการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการแยกแยะ รู้จักการเชื่อมโยงความรู้เดิม และความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน และนำความรู้นั้นไปปรับใช้อย่างเหมาะสม ผู้สอนควรนำเอารูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาการคิดอย่างมีระบบ

วิวัฒนาการหลักสูตรและแนวการสอนวิชานาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา

ในสมัยก่อนการรำละครไม่มีหลักสูตร ครูจะสอนให้เฉพาะผู้ที่ที่จะแสดงบท หรือทำรำนั้นๆเท่านั้นใครที่ไม่แสดง ครูก็จะไม่ยอมสอนให้เป็นอันขาด นอกจากยินยอมให้เพียงนั่งดูเฉยๆ ใครสนใจและมีความจำดี จำเก่ง ก็แอบจำไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ครูจะไม่ยอมสอนให้กับผู้ใดเป็นอันขาด นอกจากผู้แสดงคนนั้นจะต้องนำไปแสดงตามเนื้อเรื่อง หรือถึงตอนที่อายุสมควรบรรจบวัยเรียนแล้วและต้องมีฝีมือถึงขั้นอีกด้วย (ธีรยุทธ ยวงศรี, 2515)

ศุภชัย จันทรสุวรรณ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์แนวพระราชดำริและบทบาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์และดนตรี การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนพรานหลวงในพระราชูปถัมภ์ และได้กล่าวถึงการก่อตั้งโรงเรียนพรานหลวงซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์เป็นแห่งแรกของประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 ว่า เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2457 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมเสื่อป่าพรานหลวงรักษาพระองค์ขึ้น และโปรดให้ยุบเลิกกองทหารกระบี่มาเป็นกรมเสื่อป่าพรานหลวง ส่วนนักเรียนทหารกระบี่หลวงก็ต้องมาเป็นนักเรียนเสื่อป่าพรานหลวงด้วย พระราชทานนามว่า “โรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์” เด็กที่สมัครเข้ามาในกรมมหรสพต้องเข้าเรียนในโรงเรียนพรานหลวงทุกคน การเรียนคือในตอนเช้าต้องเรียนวิชาสามัญทั้งหมด ตอนบ่ายฝึกวิชาศิลปะ เช่นดนตรี หรือเต้นโขน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่จะมาเป็นศิลปินต่อไปภายหน้าได้มีความรู้ด้านวิชาสามัญไม่น้อยกว่าโรงเรียนอื่นๆ โรงเรียนพรานหลวงจึงเป็นโรงเรียนที่ฝึกหัดวิชาทหาร วิชาสามัญและวิชาศิลปะการแสดงซึ่งต่างจากโรงเรียนอื่นๆ นับว่าเป็นจุดสำคัญที่มีการก่อตั้งสถาบันการสอนนาฏศิลป์อย่างเป็นทางการ ครั้งถึงในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้มีวิวัฒนาการกลายมาเป็นการก่อตั้งโรงเรียนศิลปากร แผนกดุริยางค์ขึ้น รับสมัครนักเรียนเฉพาะสาขาละครฟ้อนรำ ดนตรีไทย จนถึงปี พ.ศ. 2485 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสังคีตศิลป์ ระยะเวลาที่เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสังคีตศิลป์นั้นเป็นระยะที่การจัดการเรียนการสอนเข้าสู่ยุคเสื่อมโทรม เนื่องจากอยู่ในระหว่างการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งให้ปรับปรุงการศึกษาขึ้นใหม่ กรมศิลปากรจึงจัดระบบการศึกษาของโรงเรียนสังคีตศิลป์และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนนาฏศิลป์” เมื่อปี พ.ศ. 2488 โดยมีการดำเนินการศึกษาตามหลักสูตรของกรมศิลปากร จนถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2515 โรงเรียนนาฏศิลป์ได้ยกฐานะขึ้นเป็น “วิทยาลัยนาฏศิลป์” และในปี พ.ศ. 2521 มีการเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีโดยสมทบเป็นคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการจนถึงปัจจุบัน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้ให้คำอธิบายกิจกรรมนาฏศิลป์ไว้ว่า เป็นการสังเกตการใช้ภาษาท่าของนาฏศิลป์ไทย ตีบท การแสดงต่างๆเป็นหมู่หรือเดี่ยวของนาฏศิลป์ไทย การใช้ภาษาท่าตามเรื่องราวที่สมมติขึ้นจากชีวิตจริง การเล่นเกมสมมติโดยใช้ภาษาท่า ละครรำริศนา การแสดงพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น อภิปรายผลของการสังเกตที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยความมีลีลา สื่อความหมาย สวยงามและสนุกสนาน ฝึกใช้ภาษาท่าแบบนาฏศิลป์ไทย ตีบท ฝึกการแสดงต่างๆของนาฏศิลป์ไทย ฝึกใช้ภาษาท่าตามเรื่องราวที่สมมติขึ้นจากชีวิตจริง ฝึกการเล่นเกมสมมติโดยใช้ภาษาท่า ละครรำริศนา การแสดงพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น ตามรูปแบบที่กำหนดให้เพื่อให้มีการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทยและประยุกต์ให้เข้ากับสมัย บอกความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการแสดงทางนาฏศิลป์ของไทยในรูปแบบต่างๆและการประยุกต์ใช้ เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจไปแสดงในโอกาสต่างๆได้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย ชื่นชมในศิลปะของไทย สามารถประยุกต์นาฏศิลป์ของไทยให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย

ส่วนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดสาระการเรียนรู้รู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนไว้ 8 กลุ่ม ได้แก่

1. สาระการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย
2. สาระการเรียนรู้กลุ่มคณิตศาสตร์
3. สาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์
4. สาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สาระการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา
6. สาระการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ
7. สาระการเรียนรู้กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. สาระการเรียนรู้กลุ่มภาษาต่างประเทศ

นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำหรับวิชานาฏศิลป์ได้ถูกกำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มศิลปะซึ่งประกอบด้วย 3 สาระด้วยกันคือ สาระที่ 1 ทัศนศิลป์ สาระที่ 2 ดนตรี และสาระที่ 3 นาฏศิลป์

โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 6 มาตรฐาน ในสาระที่ 3 นาฏศิลป์ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 2 มาตรฐานคือ

มาตรฐาน ศ.3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่าของนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ.3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ สากล (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2542)

ดังนั้นหลักสูตรนาฏศิลป์ที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 ที่สรุปได้จากวรรณคดีที่อ้างถึงข้างต้นจึงควรมีลักษณะดังนี้

1. มีการกำหนดเนื้อหาในเรื่องของเนื้อเพลง ทำนอง การปฏิบัติท่ารำให้มี ความเหมาะสมกับวัยและลักษณะของผู้เรียน
2. มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ตามความพร้อมและความสนใจของผู้เรียน
3. มีการฝึกการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างความรู้ด้วยการดัดแปลง สร้างสรรค์ความรู้ใหม่จากความรู้เดิมที่ครูสอน ฝึกฝนทักษะ การคิด การ ค้นคว้า และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
4. มีการส่งเสริมให้เข้าใจ ความสัมพันธ์ ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม ตลอดจนตระหนักและเห็นคุณค่า ความสำคัญ ของ นาฏศิลป์ไทย

วิวัฒนาการประวัติการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย

ความเป็นมาของการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย

การเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยมีมาแต่โบราณ ซึ่งจะเป็นการฝึกหัดวิชาศิลปะ อย่างเดียวไม่มีการเรียนวิชาสามัญหรือวิชาการศึกษา และมีจำนวนผู้เรียนน้อย ทำให้ผู้สอนมี โอกาสฝึกฝนผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งครูจะเข้มงวดกับนักเรียนมาก การฝึกหัดจะต้องหัดรำทั้งวัน บางทีครูจะเรียกไปว่า ให้อายุจนครูหลับไป แต่ถ้าหยุดรำ พอครูตื่นขึ้นมาพบก็จะถูกเขียนเพราะ

ฉะนั้นจึงต้องจำไปเรื่อย ๆ จนครูดื่นและบอกให้หยุดจำได้ (อาคม สายาคม, 2525) นอกจากนี้ การที่ครูจะพึงพอใจถ่ายทอดทำรำให้กับผู้ใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความสามารถของแต่ละบุคคล บุคลิกลักษณะ อุปนิสัย สติปัญญา ความสามารถในการจดจำทำรำ ความกตัญญูท่วงทีของผู้เรียน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยมาแต่โบราณ

การศึกษานาฏศิลป์ไทยแต่ดั้งเดิม มีทั้งที่เป็นของราชสำนัก เจ้านาย และ ขุนนาง และ สำนักของสามัญชน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำรำจำต่าง ๆ ได้พื้นฐานมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย แล้วได้พัฒนาขึ้นเป็นแบบฉบับ มีการฝึกหัด และ การถ่ายทอดอย่างเป็นระเบียบ เป็นแบบแผนของการสืบเนื่องนาฏศิลป์ไทยมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์โดยเฉพาะในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงโปรดนาฏศิลป์ และการละครมากเป็นพิเศษ จึงทำให้นาฏศิลป์ในรัชสมัยของพระองค์มีความดีเด่นเป็นเลิศ ได้รับการยกย่องว่าเป็นยุคทองของวรรณคดีไทย และเป็นยุคที่การละครไทยมีแบบแผนมาตรฐานดี จนยอมรับกันว่าเป็นแบบฉบับของการละครในยุคต่อมา (สมเด็จพระยาตำราจาราชานุกาพ 2507 : 151)

พระมหากษัตริย์ เจ้านายและขุนนาง มีบทบาทในการชุบเลี้ยงนาฏศิลปินเป็นอย่างมาก เป็นทั้งผู้ให้การสนับสนุนต่อการจัดการศึกษา และ ในขณะเดียวกันก็เป็นทั้งผู้ยุบเลิกการจัดการศึกษาในราชสำนักตามพระราชประเพณีได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้จะเห็นได้จากงานศิลปะส่วนใหญ่ที่ผลิตออกมา ขึ้นอยู่กับความปรารถนาและทุนทรัพย์ของบุคคลชั้นสูงโดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ เพราะเป็นผู้มีพระราชอำนาจมากที่สุดและมีทรัพย์สมบัติมากที่สุด ดังนั้นถ้าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดโปรดการรำรำ หรือ การละคร ราชสำนักนั้นก็จะเป็นที่แน่นอนไปด้วยศิลปิน โดยเฉพาะมีผู้คนเข้ารับการศึกษาหลายรุ่น ซึ่งมีผลต่อการช่วยให้การศึกษาวิชาชีพนานาฏศิลป์มีความเจริญรุ่งเรือง นาฏศิลปินจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบาย ทำให้วิชาชีพนานาฏศิลป์มีการสืบเนื่องและมีผู้รับการสืบทอดอนุรักษ์กันต่อมา เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดโขนและอุปราถณ์ทำนุบำรุงไว้เป็นราชูปโภคถึงกับได้โปรดให้รวมคนตั้งขึ้นเป็นกรม เรียกว่า “กรมโขน” เป็นการรักษาแบบแผนของศิลปะอันดีงามไว้ตลอดรัชสมัย (ธนิต อยู่โพธิ์ 2526 : 54)

ถ้าในรัชกาลใดพระมหากษัตริย์ไม่โปรดนาฏศิลป์ การจัดการศึกษาวิชาชีพนานาฏศิลป์ก็จะถูกยุบเลิกเสีย เช่น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ แม้ในรัชกาลใดที่พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชภารกิจมาก เช่น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ละครในพระราชฐานก็จะไม่เฟื่องฟู เพราะในรัชสมัยนั้น การเมืองระหว่างประเทศอยู่ในขั้นวิกฤตอยู่เป็นระยะ ๆ องค์พระมหากษัตริย์ต้องทรงใช้เวลาไปในงานที่เกี่ยวกับความอยู่รอดของชาติบ้านเมือง ก็จะมอบหมายให้เจ้านายหรือข้าราชการช่วยดูแลรักษาต่างพระเนตรพระกรรณ ดังนั้นการมหรสพทั้งหลาย จึงอยู่ในความรับผิดชอบของ เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (“เรื่อง ละครเจ้าพระยาเทเวศร์ฯ, หอจดหมายเหตุ)

จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษานาฏศิลป์ไทย

ขนาด ไสภณ (2531) ได้ทำการวิจัย พัฒนาการของการศึกษาวิชาศึกษานาฏศิลป์ไทย และได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษานาฏศิลป์ไทยในสมัยโบราณไว้ดังนี้

- เพื่อประดับพระเกียรติยศ และ พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ กรมพระราชวังบวร

- เพื่อใช้ในพระราชพิธีของหลวง และ ประกอบพิธีต่าง ๆ ตามประเพณี ซึ่งจะเห็นได้จากกิจการบางอย่างเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของพระเจ้าแผ่นดิน และได้มีการวางระเบียบข้อปฏิบัติเป็นประเพณีในวัง เช่น ประเพณีการเกิด และการตาย ให้เป็นข้อปฏิบัติ

- เพื่อเป็นเครื่องราชูปโภค เป็นเครื่องใช้สอยอย่างหนึ่งของพระมหากษัตริย์ ก่อให้เกิดความบันเทิงโดยเฉพาะ : ดังปรากฏในตำรับนางนพมาศ กล่าวถึงราชสำนักในสมัยกรุงสุโขทัยมีนางบำเรอคอยอยู่ใกล้ชิดพระเจ้าแผ่นดิน ตัวอย่างเช่น “.....อันว่านางบำเรอทั้งหลาย นั้น.....บ้างก็ชำนาญในการบรรเลงเพลงขับร้อง.....บ้างก็เรียนรู้ฟ้อนรำทำบาทบาทเป็นน่าชม อ่อนระทวยทอดกรามดังเทพสุรางค์รำ ถึงเพลงบำเรอก็พร้อมพร้อมไม่ขาดหน้า” (กรมศิลปากร 2528 : 300 – 319)

- เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทหาร การฝึกโขนต้องใช้ศิลปะของการสู้รบ เพราะแสดงเรื่องของการต่อสู้กันระหว่างกองทัพยักษ์ กับ กองทัพวานรของพระราม ดังนั้นผู้ฝึกหัดโขนจึงต้องหัดศิลปะของการต่อสู้กระบี่กระบอง ประกอบกับการฝึกโขน ซึ่งประกอบไปด้วยท่าเต้นที่ต้องใช้พลังกำลังมาก จึงทำให้ผู้ฝึกหัดมีร่างกายแข็งแรง และ พร้อมอยู่เสมอเมื่อมีการสงคราม จากคุณประโยชน์ของการฝึกโขนดังกล่าว ทำให้เกิดมีความนิยมฝึกหัดโขนเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ซึ่งจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “การฝึกหัดโขนนั้นทำให้ชายหนุ่มที่ได้ฝึกหัด แคล้วคล่องว่องไวในกระบวนรบพุ่งเป็นประโยชน์ไปจนถึงการต่อสู้ข้าศึก จึงพระราชทานอนุญาตให้เจ้านาย และ ขุนนางผู้ใหญ่ ตลอดจนขุนผู้ว่าราชการเมืองหัดโขนได้ไม่ห้ามปรามตั้งแต่แรก ด้วยเห็นเป็นประโยชน์แก่ราชการแผ่นดิน” (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาตำราพระโขนง 2507 : 19)

- เพื่อประดับเกียรติยศและความบันเทิง ในระยะแรกการจัดให้มีการศึกษานาฏศิลป์ในวังของเจ้าขุนมูลนายและขุนนาง มุ่งจัดกระทำเพื่อประดับเกียรติยศของผู้เป็นเจ้าของวังนั้น ๆ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า ตามระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช เจ้านาย และขุนนางผู้ใหญ่สามารถที่จะมีบ่าวไพร่ และ ลูกหมู่ไว้ใช้สอยได้อย่างไม่จำกัด เมื่อได้รับพระราชทานอนุญาตให้ฝึกหัดโขนได้ บ่าวไพร่เหล่านั้นจึงต้องฝึกหัดโขนด้วยเพื่อเป็นเครื่องประดับเกียรติยศ ดังปรากฏข้อความว่า “.....เจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่แต่ก่อน ใครมีสมพลบ่าวไพร่ มากจึงมักหัดโขนขึ้นสำหรับประดับเกียรติยศ.....” (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ 2507 : 19) นอกจากนี้ยังนำโขนในสำนักไปใช้งานในการอื่น ๆ เช่น ให้แสดงในการฉลองพระอาราม แสดงในงานศพของผู้มีบรรดาศักดิ์สูง เป็นต้น

ต่อมาเมื่อเริ่มมีการศึกษานาฏศิลป์สำหรับสามัญชนนอกเหนือไปจากในราชสำนักแล้ว จุดมุ่งหมายสำหรับการศึกษานาฏศิลป์เพื่อสามัญชนก็เปลี่ยนไปกล่าวคือ วัตถุประสงค์ของการศึกษานาฏศิลป์ของสามัญชนระยะแรกเป็นการฝึกหัดเพื่อความบันเทิงใจ ยังไม่ถือเอาการร่ายรำเป็นอาชีพ ต่อเมื่อมนุษย์มีการพัฒนาฐานะเศรษฐกิจขึ้น ยามว่างจากการงานในอาชีพหลัก ก็คงจะต้องการสิ่งผ่อนคลายอารมณ์ และ บำรุงใจ เช่น ศิลปะการฟ้อนรำ และ การดนตรี รวมถึงศิลปะสิ่งสวยงามประเภทอื่น ๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดการแยกอาชีพออกไปเป็นอิสระจากการประกอบอาชีพที่เป็นอยู่เดิม หันไปฝึกฝนศิลปะแขนงที่ถนัดและต้องการ เช่น ใครที่ถนัดทางด้านดนตรีหรือการฟ้อนรำก็จะหากินจากการดนตรีและการฟ้อนรำ (ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช 2512 : 7) ดังนั้นการฝึกหัดนาฏศิลป์ จึงไม่ใช่เพื่อความสนุกสนานเพียงเท่านั้น หากแต่การฝึกหัดมุ่งไปสู่การหาเลี้ยงชีพ มีการกำหนดกฎเกณฑ์การร่ายรำ ไม่ใช่สิ่งที่ทำด้วยอารมณ์ มีการส่งมอบต่อกันไป กลายเป็นวิชาชีพ ซึ่งจะเห็นได้จาก สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวไว้ว่า “.....จะเห็นได้ว่ามูลเหตุที่เล่นโขนกับละครในประเทศนี้ผิดกันห่างไกล โขนเป็นการเล่นของผู้ดีมีบรรดาศักดิ์ในพระราชพิธี ละครเป็นการเล่นของราษฎรที่รับจ้างหาเลี้ยงชีพ” (2507 : 14)

วิธีการเข้าศึกษานาฏศิลป์ไทย

ชมนาด โสภณ (2531) ได้กล่าวถึงวิธีการเข้าเรียนนาฏศิลป์ไทยไว้ว่า ถึงแม้ว่าสำนักการศึกษาจะแตกต่างกันและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษานาฏศิลป์จะมีความคล้ายคลึง และแตกต่างกัน แต่จะพบได้ว่าผู้เข้ารับการศึกษาทั้งในราชสำนักและนอกราชสำนัก มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันคือ ต้องการเป็นนาฏศิลปิน หากจะแตกต่างกันตรงที่มาของรายได้และสถาน

ภาพของนาฏศิลป์ทำให้มองเห็นว่านาฏศิลป์ในราชสำนักคือ ข้าราชการ ส่วนนาฏศิลป์นอก
 ราชสำนักคือ นาฏศิลป์รับจ้าง เนื่องจากยังไม่มีสถาบันการศึกษาสำหรับฝึกหัดวิชาชีพโดย
 เฉพาะ การเข้ารับการศึกษาราชสำนักจึงเปรียบเสมือนการเข้าโรงเรียนฝึกหัดด้วยการปฏิบัติให้
 รอบรู้ เพื่อการเป็นข้าราชการและเพื่อที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นตัวละครตัวเอก ซึ่งจะเห็นได้จาก
 การประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 ภาค 6 (2466 : 104) ที่ประกาศว่า “.....ถ้าท่านผู้ใดมีบุตรหลาน
 เป็นหญิงจะไม่เข้ามาทำราชการในวังเพราะรังเกียจนั้น ๆ ข้าพเจ้าก็ไม่มีความน้อยใจเลย ถ้าท่านผู้
 ที่ให้บุตรหลานเข้าทำราชการอยู่ในวัง ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านทั้งหลายยอมบุตรหลานมาให้ข้าพเจ้า
 ให้เป็นละครตัวเอกนางเอกและการอื่น ๆ “ จากข้อความนี้ทำให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการศึกษานาฏศิลป์
 ในราชสำนักไม่เพียงแต่ต้องการรับราชการเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะได้รับการคัดเลือก
 เป็นตัวละคร นางเอก อีกด้วย การเข้ารับการเพื่อรับราชการเป็นนาฏศิลป์ของหลวงนั้นจะต้อง
 ขึ้นอยู่กับความสามารถความถนัดและทักษะในวิชาชีพด้วย อย่างไรก็ตามได้ปรากฏให้เห็นถึง
 ความคาดหวังที่จะเป็นผลตามมาก็คือ การได้มีโอกาสเป็นเจ้าของม ด้วยปรารถนาผลประโยชน์ที่จะ
 ได้รับเป็นพิเศษตามพระราชกฤษฎีกาและเพื่อเป็นเกียรติยศ รวมทั้งชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลด้วย ใน
 สมัยก่อนไม่มีการประกาศรับสมัครหรือการกำหนดคุณสมบัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งยัง
 ไม่มีการทดสอบพื้นความรู้หรือการสอบคัดเลือก แต่อย่างไรก็ตามจะพบว่าวิธีเข้ารับการศึกษานาฏศิลป์
 โขนและละครในราชสำนัก สำนักของเจ้านายและขุนนาง รวมทั้งสำนักของสามัญชน
 จะต้องมีผู้นำเข้ามาฝากตัวไว้กับเจ้าของสำนัก แต่ในบางกรณีก็จะพบว่า ถ้าหากเจ้าของสำนักพึง
 พอใจหรือต้องการบุคคลใดให้เข้ามารับการฝึกหัดนาฏศิลป์ก็อาจจะบังคับขู่เข็ญมาได้ตามความ
 พึงพอใจ นอกจากนี้ยังปรากฏอีกว่า พวกลูกทาสและผู้พึ่งใบบุญของเจ้านายและขุนนางผู้ใหญ่ก็
 จะถูกจับมาฝึกโขนอีกด้วย

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2525 : 19) ยังได้กล่าวอีกว่า บุตรหลาน
 ของข้าราชการและราษฎรสามัญที่ถวายตัวรับราชการเป็นนางมโหรี นางละคร คอยขับร้องฟ้อนรำ
 ถวายทอดพระเนตร เพื่อความสำราญส่วนพระองค์จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว
 และจะต้องรับการฝึกหัดเป็นพิเศษ ไม่ใช่ชาววังทุกคนจะเป็นได้เหมือนกันหมด ซึ่งการที่จะถวาย
 ตัวได้จะต้องมีผู้ใหญ่ในราชสำนักเป็นผู้นำถวายตัวเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีการเข้ารับการศึกษาดูโดยอาจจะใช้วิธีการขู่บังคับหรือจับเอาตัวเด็ก
 หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม นำมาถวายตัวเพื่อฝึกหัดนาฏศิลป์ในราชสำนัก หรือในวังของเจ้า
 นายและขุนนางผู้ใหญ่ การกระทำดังกล่าวมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และ เป็นการกระทำอย่าง
 เปิดเผย ซึ่งจะเห็นได้จาก ในสมัยเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีมีธรรมเนียมปรากฏสืบมา

ว่าเจ้านายฝ่ายสยามพระองค์ใดมีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ เป็นที่ยำเกรงของคนทั่วไป เจ้านายพระองค์นั้น ท่านมีพระประสงค์จะทรงหัดโขนละคร ก็โปรดให้เข้าไปในกรมออกเที่ยวจับจับบุตรราชฎที่เยาว์มาหัดโขนละครได้ และ ถ้าโปรดปรานบุตรหญิงสาวของขุนนางและราชฎก็ทรงแต่งตั้งผู้เฒ่าผู้แก่ไปสูลขอ แต่ถ้าบิดามารดาวงศ์ญาติของหญิงนั้น ชัดขวางทางพระประสงค์ไม่นำมาถวายอย่างนี้ ถ้าเป็นทางไกลในพระนครก็เสด็จไปด้วยเข้าไปในพระองค์เป็นอันมาก ไปจุดลากพาหญิงนั้นมาเป็นหม่อมห้าม แต่ถ้าเป็นทางไกลนอกพระนคร ก็ทรงแต่งหนังสือให้เข้าไปในพระองค์ถือไปให้เจ้าเมืองกรมการบังคับส่งบิดามารดาของหญิงที่ต้องประสงค์นั้นส่งมาถวาย (ประยูร ธิดิพนธ์ 2505 : 308-310 อ้างถึงใน สภาสตรีแห่งชาติ 2519 : 50)

การเข้าศึกษานาฏศิลป์นั้นจะต้องพิจารณาคัดเลือกรูปร่าง หน้าตา บุคลิกและผิวพรรณ เพราะนาฏศิลป์นอกจากจะแสดงศิลปะของการรำแล้ว ศิลปะเหล่านั้นจะแสดงออกมาได้ก็ด้วยผ่านสรีระต่าง ๆ ของร่างกาย ประกอบกับหน้าตาของผู้แสดงที่ให้ความรู้สึกกลมกลืนไปกับท่ารำรำ จากการศึกษาคัดเลือกดังกล่าวจะพบว่าในราชสำนักมีโอกาสในการคัดเลือกผู้เข้ารับการศึกษาได้มากกว่าสำนักอื่น ๆ ดังปรากฏในโครงเรื่องงานถวายพระเพลิงพระบรมอัฐิ สมเด็จพระเจ้าปฐมบรมมหาชนกนารถ เมื่อ พ.ศ. 2339 ซึ่งกรมหมื่นศรีสุเรนทร์นิพนธ์ไว้ใน พ.ศ. 2532 ว่า

ละคอนจอมจักรพรรดิเจ้า	ธรรณิทร์
ล้วนเหล่าเยาวยุพิน	ผ่องหน้า
โฉมตรูคู่นางอินทร์	อรรคราช
ใครพิศจิตเจียนเข้า	บันเพ็ชระเมอฝัน
	(ธนิต อยุธยา 2497 : 52)

ลักษณะการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย

การศึกษาวิชชาชีพของไทยมักจะมีการถ่ายทอดกันในครอบครัวหรือไม่ก็ถ่ายทอดให้กับผู้ที่มาฝากตัวเป็นศิษย์ สถานที่ในการอบรมสั่งสอนก็คือ บ้านครูนั่นเอง (สมศักดิ์ ศัลยกำธร และคณะ 2528 : 7) ดังนั้นการรับผู้เข้าศึกษาวิชชาชีพจึงรับจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดในหมู่บ้านที่เป็นญาติพี่น้องกันเป็นอันดับแรกซึ่งจะเห็นได้จาก นายบุญมี ปรมจารย์ทางละครนอกได้รับการถ่ายทอดนาฏศิลป์มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ได้ฝึกหัดลูกสาวชื่อ คุณมรกต พระลักษมณ์(ฉายาในการเล่นละคร) เล่นละคร และได้ถวายตัวลูกสาวเป็นละครหลวงรุ่นแรกในรัชกาลที่ 1 (ธนิต อยุธยา 2516 : 38 – 39) แม้ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ก็ยังพบว่ามีฝึกหัดนาฏศิลป์เพื่อเป็นอาชีพ โดยรับผู้ที่เป็นเครือญาติมาฝึกหัดดังเช่น สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2507 : 164) ได้กล่าวถึงเจ้า

กรับว่า “.....ละครเจ้ากรับเป็นละครผู้ชายทั้งนั้น มาถึงรัชกาลที่ 4 เมื่อพระราชทานพระบรมราชนาฎยาตีให้หัดละครผู้หญิงได้ข้างนอกวัง เจ้ากรับคิดอ่าน หัดลูกหลานขึ้น หมายจะให้ผสมโรงหับผู้หญิง”

อาคม สหายคม (2531) กล่าวถึงการฝึกหัดนาฏศิลป์ว่า การฝึกหัดนาฏศิลป์ในสมัยรัชกาลที่ 7 นั้น เมื่อได้รับเด็ก ๆ ผู้หญิงมาเรียบร้อยแล้ว ครูจะเรียกมารวมกันเป็นแถว ๆ ทุกคนจะนั่งใจกระเบนสีแดง สวมเสื้อคอกระเช้า แล้วจะคัดเลือกแยกออกเป็นพวก ๆ คือ ตัวพระและตัวนาง วิธีการคัดเลือกก็จะพิจารณาใบหน้าต้องเป็นใบหน้ารูปไข่ ลำคอจะต้องมีช่วงคอดยาวพอสมควร แขนต้องไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป และต้องมีสัดส่วนรับกับลำตัวและขาทั้งสองข้าง ต่อไปก็จะดูขา จะต้องไม่คดหรือโก่ง หรือพิการ เมื่อคัดเลือกได้ ตัวพระ ตัวนาง เรียบร้อยแล้วก็จะส่งไปฝึกหัดรำ เพลงช้า-เพลงเร็ว เซ็ด-เสมอ โดยแยกออกเป็นพวกพระและนาง โดยให้อยู่ในการควบคุมดูแลของครูรองลงมาหรือถ้ามีละคร รุ่นพี่ ๆ ที่มีฝีมือครูผู้ใหญ่ก็จะแบ่งให้ช่วยกันรับเอาไปฝึกตามวิชาที่ครูผู้ใหญ่ได้กำหนดให้ คือ หัดรำเพลงช้า-เพลงเร็ว เซ็ด-เสมอ ซึ่งการฝึกหัดนี้ต้องใช้เวลาฝึกหัดประมาณ 1 – 2 ปี เป็นอย่างน้อย เมื่อผ่านการฝึกหัดขั้นต้นได้เป็นอย่างดีแล้ว ครูก็จะมาคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นตัวเอก หรือ ที่เรียกว่า ตัวนายโรง ซึ่งการคัดเลือกครั้งนี้ครูก็จะดูจากลีลาท่าทางในการรำรำ จึงกล่าวได้ว่า การสอนนาฏศิลป์ในสมัยนี้ผู้สอนพิถีพิถันในเรื่องของตัวบุคคลมาก ดังนั้นลีลาท่ารำของตัวละครในสมัยก่อนจึงอ่อนช้อย และมีลีลาการรำรำที่งดงาม

การฝึกหัดนาฏศิลป์ที่วังสวนกุหลาบนั้น มีหลักและวิธีการอย่างเข้มงวดกวดขันมีตารางการฝึกตั้งแต่เช้าตรู่ และดำเนินไปตลอดทั้งวันดังการจัดเวลาคือ

เวลา 05.00น. เริ่มฝึกหัดรำเพลงช้า เพลงเร็วที่สนามหน้าพระตำหนักเมื่อรำเพลงช้า เพลงเร็วจนจบกระบวนท่าแล้วผู้ฝึกหัดเป็นตัวพระจะแยกไปเดินเสา แล้วแยกไปเดินแม่ท่ายักษ์ และออกกราว ผู้ฝึกหัดเป็นตัวนางก็จะแยกไปเดินแม่ทาลิง

เวลา 07.00น. พักอาบน้ำ

เวลา 08.00น. รับประทานอาหารเช้า

เวลา 09.00น. เริ่มเรียนวิชาสามัญ

เวลา 12.00น. พักกลางวัน

เวลา 13.00น-16.00น. ชั่วโมงการแสดงทั้งโซน-ละคร

เวลา 16.00น.เป็นต้นไป พักผ่อนตามอัธยาศัย

20.00น.-24.00น. ฝึกซ้อมการแสดงเข้าเรื่อง ละครใน ละครนอก ละคร
พันทาง รวมทั้งโขน

การฝึกหัดนาฏศิลป์ดังกล่าวนี้ ผู้ฝึกจะต้องมีความอดทนและมีความตั้งใจจริงจึงจะสามารถปฏิบัติได้ดี ทั้งยังต้องมีพรสวรรค์เป็นพิเศษอีกด้วย (วิทยาลัยนาฏศิลป์, 2526)

ในการวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการศึกษาวิชาชีพนานาฏศิลป์ไทย (ชมนาด โสภณ, 2531) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนวิชาชีพนานาฏศิลป์ไว้ว่า การสอนวิชาชีพนานาฏศิลป์ไทยแบบแผนเดิม มีลักษณะเช่นเดียวกับการสอนวิชาชีพอื่น ๆ ของไทยในอดีต ที่ยึดตัวผู้สอนเป็นหลัก ซึ่งเป็นระบบของการถ่ายทอดความรู้โดยปราศจากตำราประกอบการเรียนการสอน นอกจากใช้การฝึกฝนจนจำขึ้นใจ เนื้อหาวิชาที่ได้ยึดปฏิบัติกันมาเป็นแบบแผน จะเริ่มต้นจากการฝึกเพลงช้า เพลงเร็วหรือที่เรียกว่า รำเพลงในการฝึกหัดละคร เช่นเดียวกับการเดินท่าทางของยักษ์ ลิง ในการฝึกหัดโขน ซึ่งเป็นการฝึกให้ใช้อวัยวะทุกส่วนให้ถูกต้องและอยู่ตัวสัมพันธ์กับจังหวะของเพลงอย่างต่อเนื่อง จากนั้นจึงให้จดจำชื่อประจำท่ารำต่าง ๆ ที่เรียกว่า “แม่บท” และ “ท่าเด่นหลัก” ที่ใช้สำหรับแสดงในโอกาสพิธีกรรมต่าง ๆ ของโขนและละคร ซึ่งจะพบว่าในท่ารำที่มีชื่อกำหนดให้จดจำนั้น เป็นการสร้างสัญลักษณ์ให้สื่อความหมายตรงตามชื่อที่ใช้เรียกในแม่บท เช่น การใช้แขนทั้งสองข้างยกขึ้นสูงห่างจากศีรษะ งอแขนให้เห็นเหลี่ยมปั้นตรงข้อศอก หงายฝ่ามือหักข้อให้ปลายนิ้วขนานพื้นทั้งสองข้าง เรียกว่า “ท่าพรหมสี่หน้า” หรือ อีกตัวอย่างหนึ่ง “ท่าเมขลา” ซึ่งใช้มือขวาทำเป็นสัญลักษณ์แก้วของนางเมขลา คือ ใช้ปลายนิ้วหัวแม่มือและนิ้วกลาง งอเข้าจรดกันเป็นวงกลม ส่วนนิ้วที่เหลือกรีดออกไปให้ถึง เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าการสอนพื้นฐานของการรำเพลงนั่นเองที่เป็นประสบการณ์เบื้องต้นนำไปสู่หลักการสอนให้ได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้ในขั้นต่อไปที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น

การเรียนรู้ทางด้านวิชาชีพเป็นการเรียนรู้จากของจริงหรือฝึกจากของจริง ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ใช้มาตั้งแต่โบราณ วิธีสอนนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกันจะพบว่าใช้วิธีการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รู้จริง ผู้สอนใช้วิธีรำเป็นแบบอย่างอยู่ข้างหน้าแล้วให้ผู้เรียนรำตามข้างหลังครู เปรียบเสมือนครูเป็น “แม่พิมพ์” ที่จะปั้นให้ลูกศิษย์สามารถรำได้เหมือน “แม่พิมพ์” หรือ สวยงามยิ่งกว่า ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนถึงวิธีสอนให้ปฏิบัติเลียนแบบครูพบในประวัติเจ้าจอมมารดาอมพา ในรัชกาลที่ 2 ซึ่งจะคัดข้อความมาดังนี้

ครั้งหนึ่งท่านกำลังสอนให้ละครหลายสิบคนรำเพลง ท่าออกรำข้างหน้า แล้วให้ละครรำตาม เนื่องด้วยทำท่านเล็ก เพราะเคยมัดมาแต่ครั้งอยู่เมืองจีนและประกอบกับที่ขณะนั้นท่านอายุมากแล้ว พอถึงท่าที่จะต้องยกเท้าข้างหนึ่ง ท่านก็ยืนขาเดียวไม่อยู่ ล้มลงกับพื้น ฝ่าย

พวกละครทั้งหมดนั้นนับถือว่าท่านเป็นครูใหญ่ คอยรำตามที่ท่านออกทำทุกอย่าง ตั้งใจมิให้ผิดพลาด พอเห็นท่านล้มลงก็นึกว่าอยู่ในท่า พวกกันล้มลงทั้งโรง ท่านเห็นเข้าก็โกรธหาว่าล้อท่าน ไข้ไม่เรียวที่ท่านใช้เคาะจังหวะนั้น ดีละครทั้งโรง....(ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช 2514 : 35 – 36)

ในการสอนวิชาสีพนาฏศิลป์ ครูผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วิธีการจับท่ารำของผู้เรียนให้ได้ท่าทางที่สวยงามถูกต้อง เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องในการรำซึ่งตนเองไม่รู้ เช่น การแก้ไขคนที่รำ “คอตี๋ม” หมายถึง รำยืดคอออกมาข้างหน้ามากเกินไป การแก้ไขนั้นจะต้องกดศีรษะให้คางที่ยื่นออกมาหดเก็บเข้าไปตามปกติ (ทองเริ่ม มงคลณัฐ, สัมภาษณ์) วิธีการจับเป็นเทคนิคเฉพาะของครูแต่ละคนซึ่งจะแตกต่างกันไปดังจะเห็นตัวอย่างได้จาก คนที่รำเอียงไหล่หน่อยเกินไป ครูจะใช้นิ้วชี้ซึ่งไว้เล็บแหลมยาวจิกลงไปบนหัวไหล่ หากผู้เรียนใช้กำลังขึ้นแรงกดของเล็บก็จะยิ่งเจ็บมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องเอียงไหล่ลงไปตามแรงที่ครูกด หรือ ในการฝึกหัดยกตัว ครูจะยืนอยู่ข้างหน้าผู้เรียน ใช้นิ้วทั้งสองกดใต้ราวนมทั้งสองข้าง เพื่อให้ยกตัวเข้ากับจังหวะเพลงเร็ว ถ้าหากยังยกตัวไม่ทัน นิ้วชี้ข้างใดข้างหนึ่งของครูก็จะจิกเนื้อลงไปเป็นการเตือนจนกว่าจะยกตัวได้เข้ากับจังหวะ (อาคม สยามคม 2525 : 55)

ดังนั้นถึงแม้ว่าการจับตัวผู้เรียนจะเป็นวิธีสอนของครูนาฏศิลป์ แต่ครูนาฏศิลป์ไม่สามารถจะจับผู้เรียนให้รำสวยงามได้เหมือนกันทุกคน ทั้งนี้เพราะการจับเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่มีเฉพาะตัวของครู และ ไม่มีการเขียนบันทึกไว้เป็นตำรา จึงไม่ใช่ที่ผู้สอนที่รำสวยงามจนมีชื่อเสียงเป็นที่ยกย่อง จะสามารถจับท่ารำให้ลูกศิษย์รำงามได้เหมือนตนเองเสมอไป เรียกได้ว่า “ไม่มีน้ำมือ” (ทองเริ่ม มงคลณัฐ, สัมภาษณ์) ในทางตรงกันข้าม ข้อบกพร่องในการรำของศิษย์คนเดียวกัน ผู้สอนที่ปกติรำไม่สวย แต่อาจจะจับท่ารำของผู้เรียนให้สามารถรำอย่างงามเป็นตัวเอกหรือตัวละครตัวเด่นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศิลปะในการจับท่ารำให้แก่ศิษย์ของครูแต่ละคนนั่นเอง

อุษา สบฤกษ์ (2536) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้กล่าวถึง วิธีการสอนนาฏศิลป์ จากการที่ได้วิเคราะห์เนื้อหาวิชาในหลักสูตรว่า การศึกษาทางด้านวิชาการ มีการจัดตารางเวลาในการเรียนไว้ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และในวิทยาลัยนาฏศิลป์ แต่การสอนนาฏศิลป์ไทยยังคงยึดหลักการสอนที่มีมาแล้ว คือ อาศัยการจดจำท่าทางและการเรียนแบบเป็นหลัก ดังนั้นจึงจะกล่าวถึงวิธีสอนนาฏศิลป์ซึ่งมีในหลักสูตร เนื่องจากลักษณะเนื้อหาในหลักสูตรที่กำหนดไว้ จึงจำแนกการสอนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งวิธีการนำมาใช้สอนจะแตกต่างกันคือ

1. การสอนภาคทฤษฎี จะใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นหลัก โดยใช้สื่อประกอบ เช่น รูปภาพ ฟันจำลอง สไลด์ และ วิดีทัศน์ เป็นต้น นอกจากนั้นยังใช้การสอนแบบ

สาธิต การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อาจมีการลงมือปฏิบัติบ้าง ตามลักษณะเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิชานาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎี ให้มีความสอดคล้องกับภาคปฏิบัติ

2. การสอนภาคปฏิบัติ ยังคงใช้วิธีสอนแบบเก่าที่ได้รับแบบอย่างสืบต่อกันมา โดยมีวิธีการสรุปได้ดังนี้

2.1 ใช้วิธีสอนโดยการให้ปฏิบัติเลียนแบบครูเป็นหลัก ครูทำให้ดูเป็นแบบอย่าง ผู้เรียนจะต้องอาศัยการสังเกต และใช้ความจำในขณะที่ปฏิบัติตามอย่างครูแล้วใช้เทคนิคการกระทำซ้ำบ่อย ๆ จะจดจำได้ขึ้นใจ และสามารถปฏิบัติเองได้

2.2 อธิบายท่ารำในขณะที่ปฏิบัติ ในขณะที่ครูสอนท่ารำนี้จะต้องบอกท่ารำล่วงหน้าก่อนจะถึงจังหวะเพลงของท่ารำนั้น ๆ จนกว่าผู้เรียนจะสามารถจำท่ารำได้ รวมถึงต้องอธิบายนาฏยศัพท์คือ คำศัพท์เฉพาะที่ใช้เรียกกิจกรรมของการทำทำนาฏศิลป์ไปด้วย

2.3 การจับท่ารำของผู้เรียน ในการสอนนั้นผู้สอนจะต้องจับให้ผู้เรียนทำท่าทางได้ถูกต้อง สวยงาม ตรงตามความต้องการของครู โดยปกติแล้วหลังจากที่ครูต่อท่ารำและ ผู้เรียน สามารถจำท่ารำได้ตามลำดับแล้ว ครูจะใช้วิธีจับผู้เรียนให้ท่ารำเข้าระดับจนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องอย่างอัตโนมัติ (ประทีน พวงสำลี, 2521) แต่ในบางครั้งขณะที่ครูต่อท่ารำก็จะจับตัวผู้เรียนไปด้วย การจับตัวผู้เรียนถือได้ว่าเป็นเทคนิคการสอนด้วย ซึ่งเทคนิคการจับนั้น มีแตกต่างกันไป เช่น ใช้เล็บที่แหลมคมของครูจิกลงไปที่ตัวนักเรียนแทนการใช้มืออย่างนุ่มนวล หรือเวลาฝึกหัดท่าใดท่าหนึ่ง ครูจะให้ผู้เรียนทำท่าทางนั้นอยู่นาน ๆ จนกว่าครูจะเดินจับท่าทาง ให้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนทุกคน (อาคม สายาคม, 2525) นอกจากนั้น อุดม อังสุธร (2526) กล่าวถึงเทคนิคการจับท่ารำให้ผู้เรียนว่าทุกส่วนของร่างกายของครูสามารถใช้แก้ไขการรำของผู้เรียนได้ทั้งหมดได้แก่ การใช้นิ้วมือ หัวเข่า ข้อศอก ฯลฯ กดลงไปตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายผู้เรียน เช่น กดไหล่ เอว คาง ไปพร้อมกัน

วรพรรณ กีรานนท์ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรนาฏศิลป์ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา ได้กล่าวถึงการสอนนาฏศิลป์ไทยไว้ว่า การสอนนาฏศิลป์ไทยในสมัยโบราณมีการใช้เทคนิควิธีสอนแบบสาธิต ปฏิบัติตามแบบ และการบอกให้จดจำ มีขั้นตอนการฝึกโดยเริ่มจาก เพลงช้า เพลงเร็ว เซ็ด-เสมอ ซึ่งการฝึกต้องอาศัยความสามารถและเวลาในการฝึกฝน

ขั้นตอนการถ่ายทอดและฝึกหัดท่ารำ ทางนาฏศิลป์ไทยเป็นไปโดยการถ่ายทอดจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เรียนฝึกหัดปฏิบัติท่ารำ แบบตัวต่อตัว โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับประวัติ ความสำคัญ ตลอดจนความเป็นมาของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเพลงรำต่าง ๆ
- หัดฟังเพลง ศึกษาบทขับร้อง หน้าทับ ไม้กลอง และ ทำนองเพลง
- หัดขับร้องบทประกอบการรำตามทေးเสียง
- ต่อทำรำจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยฝึกขับร้องไปพร้อมกับการฝึกปฏิบัติทำรำด้วยตนเอง โดยไม่ใช้ทေးเสียง ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิปฏิบัติทำรำนำหน้าผู้ศึกษารำตาม
- ฝึกปฏิบัติทำรำด้วยตนเอง โดยตรวจสอบกระบวนการทำรำกับกระจกเงา
- ทบทวนทำรำก่อนและหลังเรียนทุกครั้ง พร้อมทั้งรับการปรับปรุงแก้ไขทำรำจากผู้ทรงคุณวุฒิ (ธีรเดช กลิ่นจันทร์ ,2544)

จากข้อมูลได้จากวรรณคดีที่อ้างถึงในเรื่องวิวัฒนาการการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยอาจสรุปการเรียนการสอนนาฏศิลป์ของไทยได้ดังนี้

การเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในอดีตมีลักษณะคือ

1. นาฏศิลป์เป็นวิชาที่มีผู้เรียนน้อยส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนการสอนภายในราชสำนัก
2. การจัดการศึกษานาฏศิลป์ส่วนใหญ่จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อประดับเกียรติยศบารมีของพระมหากษัตริย์ใช้ในพิธีหลวง และมุ่งเพื่อความบันเทิงใจไม่ใช่เป็นการเรียนเพื่อประกอบอาชีพ
3. วิธีการเข้าเรียนจะเป็นการมอบตัว ถวายตัว ฝากตัวกับครู ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีรูปร่าง หน้าตาสวยงาม เท่านั้น ถ้าสามารถพัฒนาฝีมือตนเองจนถึงขั้นได้เล่นเป็นตัวเอก ก็จะได้รับพระราชทานยศถาบรรดาศักดิ์ตามลักษณะของตัวละคร
4. วิธีการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดให้ตัวต่อตัวจากครูผู้สอนถ่ายทอดกันในครอบครัว เทคนิคการสอนส่วนใหญ่จะเป็นการสาธิต การปฏิบัติตามแบบ และบอกให้จำในเวลาฝึกฝน การเรียนการสอนจะยึดหลักผู้สอนเป็นสำคัญ

ในปัจจุบันการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ มีการพัฒนาให้มีการจัดหลักสูตรวางเนื้อหาวิชาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบมากขึ้น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525) ได้เสนอแนะ แนวการจัดการเรียนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์ มีใจความว่า หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ต้องการให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออก และ มีส่วนร่วมให้กิจ

กรรมให้มากและในเวลาเดียวกันก็สร้างเสริมความรู้และทักษะพื้นฐานทางดนตรี และ นาฏศิลป์ จึงควรสอนด้วยการสาธิตและปฏิบัติจริงให้มาก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้สรุปแนวการสอนวิชาดนตรีและ นาฏศิลป์ เป็นลำดับขั้นไว้ดังนี้

1. สนทนาเพื่อสร้างความเข้าใจในกิจกรรมที่จะเรียน
2. ใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น
3. ฝึกจังหวะของเพลงที่จะฝึกปฏิบัติ
4. สาธิตกิจกรรมที่ถูกต้อง โดยครูนำทีละตอน ทีละวรรคให้นักเรียน ฝึกตาม
5. ปฏิบัติตามเป็นวรรคเป็นตอน
6. ปฏิบัติผลัดเปลี่ยนกันเป็นกลุ่ม
7. ทบทวน

ทิศนา แคมมณี (2526) ได้เสนอวิธีสอนดนตรีและนาฏศิลป์ ไว้ว่าครูควรเน้นหนักในแง่ความเข้าใจศิลปะการดนตรีและนาฏศิลป์อันเป็นวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไปมิได้มุ่งให้เป็นถึงขั้นศิลปิน ในการสอนครูควรเน้นให้นักเรียนได้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด และถ้าเป็นไปได้ควรจัดชุมนุมดนตรีและนาฏศิลป์ขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านนี้ รวมทั้งปลูกฝังคุณสมบัติต่าง ๆ ให้นักเรียนด้วย เช่น การยอมรับความสามารถของผู้อื่น การแสดงออก การปรับปรุงอารมณ์และบุคลิกภาพของตน เป็นต้น

การสอนดนตรีนาฏศิลป์ควรสอนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติก่อนแล้วค่อยสรุปเป็นทฤษฎีนอกจากนี้ควรสอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์รู้จักเชื่อมโยงวิชานาฏศิลป์กับวิชาอื่นด้วย (อาภรณ์ มนตรีศาสตร์, 2530)

ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักสูตรออกเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 พร้อมทั้งเสนอแนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น สำหรับแนวการจัดการเรียนรู้ในช่วงชั้นระดับประถมศึกษาได้แก่ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จะมีแนวการจัดการเรียนรู้ที่ในลักษณะให้นักเรียนได้เรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระวิชา ส่วนในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ได้เสนอแนวการจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิด

ทักษะในการคิด การค้าคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงาน แล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธ ศักราช 2544การจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในปัจจุบันจึงควรมีลักษณะคือ

1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ โดยให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ความรู้ทาง วิชานาฏศิลป์ร่วมกับวิชาอื่น
3. จัดการเรียนการสอนให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยให้ผู้เรียนได้รู้จักสร้างสรรค์ ผลงานของตนเองได้
4. จัดการเรียนการสอนให้รู้จักการคิด เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการค้นคว้า แสวงหา ความรู้ ฝึกทักษะกระบวนการคิดได้อย่างมีระบบมากขึ้น

จากการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวผู้สอนต้องทำความเข้าใจและ ปรับรูปแบบการเรียนการสอนนาฏศิลป์โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีบทบาทต่อการเรียน การสอนมากขึ้นกว่าการเป็นผู้ตามที่เน้นผู้สอนเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการ ศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยเน้น 1.การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ 2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 4. การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับ ปรับปรุง พ.ศ.2533) รายละเอียดวิชานาฏศิลป์ในหลักสูตรดนตรี-นาฏศิลป์ฉบับปรับปรุง 2540 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ตลอดจนศึกษาการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลเพื่อใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิชานาฏศิลป์

การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์

การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง ชาติพ.ศ.2542 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
2. การนำข้อมูลมาจัดกระทำ
3. การยกร่างหลักสูตร
4. การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง
5. การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและนำเสนอหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับ การเรียนการสอนในวิชานาฏศิลป์ที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เป็นเอกสาร

เป็นขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างประชากรและแนวทางที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ โดยแบ่งการศึกษาข้อมูลออกเป็นด้านต่างๆดังนี้

- 1) ประวัติ ปรัชญาการศึกษา บริบทของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 2) ลักษณะการเรียนรู้ และข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 3) เอกสารหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน วิชานาฏศิลป์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 4) ความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1.2 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากแบบสอบถาม

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ภายในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ประสานงานและผู้สอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมจำนวน 3 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ เพื่อสร้างเครื่องมือหาความสอดคล้องระหว่างลักษณะการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ หมวด 4 ว่าด้วยการจัดการศึกษาในเรื่องของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการความรู้ การแสดงความคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชื่อมโยง

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

- 1.2.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ อันได้แก่ ลักษณะการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ สาระ วิธีการสอน และการประเมินผล จากเอกสาร หลักสูตร คู่มือครู แผนการสอนวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 1.2.2 กำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม โดยยึดตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ หมวด 4 ว่าด้วยการจัดการศึกษาในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง
- 1.2.3 สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้
  - ตอนที่1   เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่2   สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- 1.2.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างหลักสูตร และทางการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
- 1.2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเข้าใจทางภาษาและนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 การนำข้อมูลมาจัดกระทำ

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ หมวด 4 ว่าด้วยการ

จัดการศึกษาในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง กับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่าย ประถม เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรขั้นต่อไป

ขั้นตอนการสร้างและการใช้แบบวิเคราะห์ความสอดคล้อง

แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา นาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กับ มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

- 2.1 กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ที่สามารถนำไปสู่เป้าหมาย ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่ พัฒนาการคิดเชื่อมโยง
- 2.2 นำกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ที่กำหนดขึ้นในข้อ 2.1 ไปให้ผู้ทรง คุณวุฒิตรวจสอบพิจารณา ความถูกต้องเหมาะสม และนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อแนะนำ แล้วนำมาใช้เป็นแนวแกนในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้อง
- 2.3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามลักษณะการจัดการเรียนการสอนวิชา นาฏศิลป์ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 มาตรวจสอบรายละเอียดกับแนวแกนหาความสอดคล้องและสรุปความสอดคล้องที่ได้ระหว่าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ที่นำไปสู่เป้าหมายแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ. 2542 และนำข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้มาเป็นพื้นฐานในการยกร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การยกร่างหลักสูตร

ในการยกร่างหลักสูตรผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในเรื่องของวิธีการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องในเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาทำการร่างหลักสูตรโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.1 การยกร่างหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่1 เอกสารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อประกอบการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียน

ส่วนที่2 เอกสารประกอบหลักสูตร แผนการสอน แบบทดสอบภาคความรู้หลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.2 การประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพหรือความเหมาะสมของหลักสูตรนาฏศิลป์ โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

3.2.1 การประเมินหลักสูตรนาฏศิลป์ เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร โดยการประเมินความสมบูรณ์หรือความเหมาะสมของหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์จำนวน 4 ท่าน ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรทั้งหมด โดยลงความเห็นในแบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรนาฏศิลป์

3.2.2 ผู้วิจัยรวบรวมผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน มาวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของหลักสูตรแต่ละหัวข้อ โดยการหาความถี่ที่ได้รับการประเมิน รวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒินำมาสรุปและเรียบเรียงเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

3.2.3 การปรับปรุงหลักสูตรนาฏศิลป์ ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์แบบประเมินหลักสูตรนาฏศิลป์และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพหรือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนและรายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ประเมินความสมบูรณ์หลักสูตร นาฏศิลป์

แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการ
ศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ .2542 มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

- 1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินหลักสูตร
- 1.2 กำหนดรูปแบบข้อคำถามเป็นรายการ ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อคำถาม
เกี่ยวกับความสมบูรณ์ของ หลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ การ
จัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การประเมินผล ซึ่งอยู่ในเอกสาร
หลักสูตร 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของ ประวัติ ราย
ละเอียดเนื้อหา และแผนการสอน ซึ่งอยู่ในเอกสารประกอบหลักสูตร
3) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร
- 1.3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้อง
ของเนื้อหา ความเหมาะสม และการใช้ภาษาเพื่อหาข้อบกพร่อง และ
ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง

4.1 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้

4.1.1 การทดลองความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยนำ
หลักสูตรที่ได้แก้ไขปรับปรุงจากขั้นตอนที่ 3 แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร
โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) การเตรียมการทดลอง ผู้วิจัยเลือกนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 1 ห้องเรียนที่ไม่ใช่ตัว
ตัวอย่างประชากร

2) การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยสุ่มเลือกแผนการสอนโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 3 เรื่องด้วยการจับฉลากเพื่อนำมาทดลองสอน ได้แผนการสอนที่ 2, 5, 8 จากแผนการสอนทั้งสิ้น 9 แผน แล้วนำผลที่ได้จากการทดลองสอนมาปรับปรุงแผนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

4.1.2 นำหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงแล้วไปใช้กับตัวอย่างประชากรคือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ภาคปลาย ปีการศึกษา 2545 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากจากห้องเรียนทั้งหมดจำนวน 7 ห้อง รวมเป็นนักเรียนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 120 คน ผู้วิจัยทำการสอนวิชานาฏศิลป์โดยใช้การสอนตามหลักสูตรและแผนการสอน ที่ได้จัดทำขึ้นซึ่งมีทั้งหมด 10 แผน จำนวน 18 คาบ ใช้เวลาสอน 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ

4.2 การประเมินผลการทดลอง

การประเมินผลการทดลองเพื่อตรวจสอบว่า หลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นสามารถทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.2.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ของนักเรียนในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง โดยใช้แบบทดสอบความรู้จำนวน 1 ฉบับไปทดสอบก่อนและหลังการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้คือสูงกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

4.2.2 ประเมินพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติของนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่เก็บข้อมูลในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในช่วงก่อนและหลังการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนต้องผ่านเกณฑ์ประเมินที่ตั้งไว้คือสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ของนักเรียน

แบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ของนักเรียนในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

- 1.1 ศึกษาเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารการวัด และการประเมินผล
- 1.2 สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกับจุดประสงค์ซึ่งมีลักษณะเป็นอัตนัยกึ่งปรนัย จำนวน 1 ฉบับ 10 ข้อ
- 1.3 สร้างเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบ เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการตรวจให้คะแนน โดยกำหนดแนวทางการตอบคำถามของแต่ละข้อ และเกณฑ์การให้คะแนน (รายละเอียดของเกณฑ์การให้คะแนน และแนวทางการตอบคำถามอยู่ในภาคผนวก)
- 1.4 นำแบบทดสอบและใบเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และความเหมาะสม แล้วนำมาแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะ
- 1.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จากนั้นนำมาหาค่าระดับความยากง่าย ตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป
- 1.6 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยแบบทดสอบต้องมีความเที่ยงอย่างน้อย 0.40
- 1.7 นำข้อสอบที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาปรับปรุงแก้ไขและนำมาใช้จริง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมินพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ของนักเรียน

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราช

บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

- 1.1 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

- 1.2 กำหนดหัวข้อพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตในเรื่องของผู้เรียนเป็นสำคัญ การแสดงความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนมีพฤติกรรม กล่าว แสดงออก ตอบคำถาม ชักถาม เสนอความเห็นต่อบทเรียน นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนตามรูปแบบที่ผู้เรียนถนัดและสนใจ และแสดง การปฏิบัติทำรำที่คิดขึ้นได้
- 1.3 สร้างแบบสังเกต และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาดูตรวจสอบเพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม
- 1.4 นำแบบสังเกตที่ปรับปรุงและแก้ไขไปทดลองใช้ กับประชากรที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 1.5 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยไปตรวจสอบค่าความเที่ยงในการสังเกต โดยผู้วิจัยฝึกสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียน วิชานาฏศิลป์ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางการสังเกตพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความชำนาญ และสามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องขณะที่ได้ ทำการสังเกตด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและนำเสนอหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผลการทดลอง มาแก้ไขปรับปรุง หลักสูตรและแผนการสอน เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม นำมาวิเคราะห์โดย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยการรวบรวมแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม นำมาวิเคราะห์โดยการรวบรวมวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นข้อ แล้วแจกแจงความถี่ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นำมาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ต่อจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละวิธีที่มีค่าความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542ที่มีความถี่สูงมาเป็นเกณฑ์ในการสร้างเนื้อหาของหลักสูตร แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ยและสรุปข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4. แบบทดสอบที่ใช้ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ของนักเรียนในเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง นำมาวิเคราะห์โดยการ นำผลที่ได้มาหาค่าความแตกต่างของคะแนนเป็นรายบุคคล หาค่าเฉลี่ยแล้วตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่าที่ (t-test)

5. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นำมาวิเคราะห์โดยการ นำผลที่ได้มาหาค่าความแตกต่างของคะแนนเป็นรายบุคคล หาค่าเฉลี่ยแล้วตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังเรียนโดยการทดสอบค่าที่(t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{x}$	=	ค่าเฉลี่ย
Σx	=	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	=	จำนวนผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด

2. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\Sigma x^2 - (\Sigma x)^2}{N(N-1)}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N = จำนวนคนในกลุ่ม

X = คะแนนแต่ละจำนวน

Σx = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

Σx^2 = ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูต , 2538)

3. การหาค่าระดับความยาก (level of difficulty) ของแบบทดสอบ

ใช้สูตร
$$p = \frac{P_H + P_L}{2n}$$

เมื่อ P = ค่าระดับความยาก

P_H = จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง

P_L = จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

n = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

4. การหาค่าอำนาจจำแนก (power of discrimination)

$$\text{ใช้สูตร} \quad r = \frac{P_H + P_L}{n}$$

เมื่อ r = ค่าระดับความยาก

P_H = จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง

P_L = จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

n = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

5. การคำนวณหาค่าความเที่ยงในแบบทดสอบ โดยใช้สูตรคูเดอริ ริชาร์ดสัน

KR 20 (Kuder – richardson 20)

$$KR - 20 = \left[\frac{K}{K - 1} \right] \left[1 - \frac{\sum P_i Q_i}{S_x^2} \right]$$

K = จำนวนข้อของแบบทดสอบ

$\sum$ = ผลรวม

P_i = สัดส่วนของผู้ตอบถูก

Q_i = สัดส่วนของผู้ตอบผิด

S_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

6. ทดสอบค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ โดยการทดสอบค่า (t – test)

$$t = \frac{\bar{X} - a}{\frac{S}{\sqrt{n}}}$$

เมื่อ a = เกณฑ์ที่กำหนดของแต่ละกลุ่ม

$\bar{x}$ = เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

= ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

$\frac{S}{n}$ = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้น 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 4. การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประมงกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- ตอนที่ 3 การนำเสนอหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- ตอนที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตร
- ตอนที่ 5 การนำหลักสูตรไปใช้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้ประสานงาน และผู้สอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวน และ ค่าร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม การจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม

รายการ	จำนวน N = 3
1. เพศ	
- ชาย	1
- หญิง	2
2. ระดับการศึกษา	
- ปริญญาตรี	1
- ปริญญาโท	2
3. ประสบการณ์การทำงาน	
- 5 - 10 ปี	1
- 21 - 30 ปี	2

จากตารางที่ 1 แสดงว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง จำนวน 2 คน ชาย จำนวน 1 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน จบปริญญาโท จำนวน 2 คน และมีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 1 คน 21 - 30 ปี จำนวน 2 คน

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 สรุปข้อมูลสภาพการจ้ดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์
ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม

ข้อความ	จำนวนของการปฏิบัติตามระดับชั่วโมงที่เป็นจริง		
	14 - 10 ชั่วโมง	9 - 5 ชั่วโมง	4 - 0 ชั่วโมง
	จำนวน N = 3	จำนวน N = 3	จำนวน N = 3
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราช บัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้			
1. ผู้เรียนเป็นสำคัญ			
1.1 ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าประวัติของเพลง นาฏศิลป์ตามหัวข้อที่ตนสนใจ			3
1.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกบทเพลง ด้วยตนเอง			3
1.3 ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทำรำและร้องเพลง ด้วยตนเองตามเวลาที่ได้ตกลงร่วมกับผู้ สอน			3
1.4 ผู้เรียนได้ซักถามและอภิปรายร่วมกัน เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียน	2	1	
1.5 ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ตามรูปแบบที่ตนสนใจ		1	2
1.6 ผู้เรียนและผู้สอนมีการประเมินผลร่วม กัน			3
2. การบูรณาการความรู้			
2.1 มีการนำเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมมา เชื่อมโยงกับบทเพลงที่ใช้ในการเรียน นาฏศิลป์	3		
2.2 มีการนำเนื้อหาวิชาภาษาไทยหรือสังคม ศึกษามาใช้ในการแต่งบทร้องหรือทำรำ		2	1
2.3 มีการนำบทเพลงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ มาใช้ในการเรียนนาฏศิลป์	3		
2.4 มีการนำเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์มาใช้ในการ การสรุปบทเรียน			3

ตารางที่ 2 (ต่อ)   สรุปข้อมูลสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนันทนาฏศิลป์ ใน
โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม

ข้อความ	จำนวนของการปฏิบัติตามระดับชั่วโมงที่เป็นจริง		
	14 - 10 ชั่วโมง	9 - 5 ชั่วโมง	4 - 0 ชั่วโมง
	จำนวน N = 3	จำนวน N = 3	จำนวน N = 3
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความคิดสร้างสรรค์			
3.1 ผู้เรียนได้แต่งบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในการเรียนรำด้วยตนเอง			3
3.2 ผู้เรียนได้ดัดแปลงทำรำจากของเดิมร่วมกันกับผู้สอน		1	2
3.3 ผู้เรียนได้แต่งทำรำประกอบบทเพลงด้วยตนเอง		1	2
3.4 ผู้เรียนมีโอกาสนำเสนอผลงานในการคิดทำรำและบทเพลงของตนเอง		1	2
4. การรู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง			
4.1 มีการสอนให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความหมายของบทเพลงและทำรำ	1		2
4.2 การให้ผู้เรียนได้บอกความแตกต่างของทำรำและการแต่งกายในบทเพลง			3
4.3 มีการสอนให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ในเพลงปลุกใจกับความรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์		2	1

จากตารางที่ 2 แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนันทนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถมมีการจัดกิจกรรมในด้านของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมากที่สุด คือครูมีการปฏิบัติกิจกรรมตามจำนวนชั่วโมงอยู่ในระดับที่มาก 2 กิจกรรม จำนวน 3 คน และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด คือครูมีการปฏิบัติกิจกรรมตามจำนวนชั่วโมงอยู่ในระดับที่น้อย 3 กิจกรรม จำนวน 2 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
นาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
นาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากตอนที่ 1 มาหาค่าความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องปรากฏในตารางที่ 3 (ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ว่า ถ้าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถมแบบใดที่มีค่าความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สูง ถือว่ากิจกรรมการสอนนาฏศิลป์นั้นเหมาะสมกับการนำมาเป็นเกณฑ์ในการสร้างเนื้อหาของหลักสูตร)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม			
		ครู 1	ครู 2	ครู 3	N = 3
<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเลือกบทเรียนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน - การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน 	<p>1.1 การศึกษาค้นคว้าประวัติของเพลงนาฏศิลป์ตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ</p> <p>1.2 การนำเสนอประวัติของเพลงเป็นรายบุคคล/รายกลุ่มตามรูปแบบที่ผู้เรียนถนัดและสนใจ</p> <p>1.3 การมีส่วนร่วมในการเลือกบทเพลงด้วยตนเองของผู้เรียน</p> <p>1.4 การฝึกปฏิบัติทำรำด้วยตนเองหรือกับเพื่อน</p> <p>1.5 การตอบคำถาม ชักถาม อภิปราย บทเรียนร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน</p>			1	1
<p>2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การนำสาระความรู้จากวิชาอื่นเข้ามาผสมผสานกับความรู้ในวิชานาฏศิลป์ - การนำกิจกรรมจากวิชาอื่นเข้ามาใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ 	<p>2.1 การนำเนื้อหาจากวิชาอื่นมาใช้ในการแต่งบทร้องหรือทำรำ</p> <p>2.2 การตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในการเรียนเพลงปลุกใจ</p> <p>2.3 การนำเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์มาใช้ในการสรุปบทเรียน</p>	1	1	1	3
		1	1	1	3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ต่อ)

แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม			
		ครู 1	ครู 2	ครู 3	N = 3
3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ - การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาความรู้ใหม่โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทาง - การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอความรู้ใหม่จากการคิดของผู้เรียน	3.1 การแต่งบทร้องหรือทำรำด้วยตนเองของผู้เรียน				
	3.2 การให้ผู้เรียนดัดแปลงทำรำหรือบทร้องร่วมกันกับผู้สอน			1	1
	3.3 การนำเสนอผลงานการแสดงทำรำหรือบทร้องที่ผู้เรียนได้คิดหรือดัดแปลงขึ้น	1		1	1
4. การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง - การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการนำความรู้จากวิชาอื่นเข้ามาใช้ในการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์	4.1 การบอกความหมายของบทร้องหรือทำรำโดยการใช้ความรู้จากวิชาอื่นเป็นพื้นฐานด้วยการตอบคำถาม	1		1	2
	4.2 การให้ผู้เรียนตอบคำถามความสัมพันธ์ของตัวละครกับยุคประวัติศาสตร์ของไทย		1	1	2
	4.3 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของการแต่งกายกับการแสดงนาฏศิลป์โดยการตอบคำถามในเอกสาร				

จากตารางที่ 3 แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม มีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมากที่สุด และ มีการจัดกิจกรรมในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การนำเสนอหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2 มาเป็นแนวทางในการยกร่างหลักสูตร โดยการปรับเพิ่มเติม ในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2542 กับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2542 กับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลักสูตรวิชานาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2542	หลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
<p>1. หลักการ</p> <p>การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานศึกษา บุคลากร และ นักเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ</p>	<p>1. หลักการ</p> <p>การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ</p>
<p>2. จุดประสงค์ทั่วไป</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติ ตลอดจนตระหนัก และ เห็นคุณค่าของวิชานาฏศิลป์</p>	<p>2. จุดประสงค์ทั่วไป</p> <p>เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนตระหนักในคุณค่าของการเรียนวิชานาฏศิลป์ และสามารถนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้</p>

ตารางที่ 4(ต่อ) ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2542 กับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2542	หลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
<p>3. เนื้อหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติทำรำประกอบเพลงพื้นเมือง เพลงรำวงมาตรฐาน - ประวัติ และการแต่งกายของการแสดงนาฏศิลป์ - การปฏิบัติภาษาท่า 	<p>3. เนื้อหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติทำรำประกอบเพลงปลุกใจ เพลงรำวงมาตรฐาน - การคิดสร้างสรรค์ทำรำ/ภาษาท่าประกอบเพลงปลุกใจ/บทกลอนในวิชาภาษาไทย/การแสดงพื้นเมือง - รูปแบบ ลักษณะการแสดง การแต่งกายของการแสดงนาฏศิลป์ในเพลงปลุกใจ เพลงรำวงมาตรฐาน การแสดงพื้นเมือง - ประวัติความหมายของบทเพลง และทำรำในเพลงปลุกใจ เพลงรำวงมาตรฐาน
<p>4. ระยะเวลาเรียน</p> <p>สัปดาห์ละ 1 คาบ 18 สัปดาห์ต่อ 1 ภาคการศึกษา</p>	<p>4. ระยะเวลาเรียน</p> <p>สัปดาห์ละ 1 คาบ 18 สัปดาห์ต่อ 1 ภาคการศึกษา</p>
<p>5. แนวการจัดการเรียนการสอน</p> <p>เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้น การฝึกทักษะ การปฏิบัติทำรำ ตามครูผู้สอนเป็นหลัก</p>	<p>5. แนวการจัดการเรียนการสอน</p> <p>เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นในเรื่อง ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการความรู้ และ พัฒนาการคิดเชื่อมโยง</p>

ตารางที่ 4(ต่อ) ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2542 กับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2542	หลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
6. สื่อการเรียนการสอน บัตร์คำ กระเป่าพอง แผนภูมิเพลง แถบบันทึกเสียง เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง ไม้เคาะจังหวะ	6. สื่อการเรียนการสอน บัตร์คำ กระเป่าพอง แผนภูมิเพลง รูปภาพ แถบบันทึกเสียง เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง ไม้เคาะจังหวะ
7. การวัดและประเมินผล ประเมินผลด้านความรู้ และภาคปฏิบัติ	7. การวัดและประเมินผล ประเมินผลด้านความรู้ และภาคปฏิบัติ

จากตารางที่ 4 หลักสูตรวิชานาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย

1. หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรนาฏศิลป์ในเรื่องนาฏศิลป์ไทยที่พัฒนาขึ้น เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหา เพื่อให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นหลัก ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่คำนึงถึงผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จัก การคิดเชื่อมโยง การสร้างสรรค์บทเรียนโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2. การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชานาฏศิลป์ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง รู้จักการนำเอาความรู้ในวิชานาฏศิลป์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับวิชาอื่น จัดเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. จุดประสงค์ทั่วไป

2.1 เพื่อให้มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับภาษาท่าที่ใช้ประกอบเพลงรำในวิชานาฏศิลป์ และสามารถปฏิบัติได้

2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง โดยนำความรู้จากวิชานาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะทางการคิดสร้างสรรค์ โดยสามารถคิดประดิษฐ์ท่ารำด้วยตนเองได้

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ไทย

3. เนื้อหา

หลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเนื้อหา ดังนี้

3.1. ภาษาท่า

ความหมายของภาษาท่า

ภาษาท่าหมายถึง การปฏิบัติท่าทางในวิชานาฏศิลป์เพื่อใช้แทนคำพูดหรือกริยาอาการที่มีความหมายต่าง ๆ โดยไม่ต้องเปล่งเสียงออกมาแต่อาศัยส่วนประกอบหรืออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย แสดงออกมาเป็นท่าทางแทนและสามารถสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจถึงพูดหรือกริยานั้นได้

ลักษณะการใช้ภาษาท่า

ภาษาท่าที่ใช้ในนาฏศิลป์มี 2 แบบ คือ

1. ภาษาที่มาจากกริยาท่าทางหรืออารมณ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่มีการนำนาฏยศัพท์เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงให้ดูงดงาม อ่อนช้อย สอดคล้องกับรูปแบบของการรำรำมากขึ้น เช่น การเรียก การปฏิเสธ ยิ้ม ร้องไห้ ตีใจ เป็นต้น

2. ภาษาที่มาจากการคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นโดยตรง เพื่อมีไว้ใช้กับบทร้องหรือคำบรรยายที่จะต้องแสดงออกมาเป็นท่ารำ ซึ่งภาษาท่าที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาสามารถที่จะนำมาใช้แทนความหมายของบทร้องหรือคำบรรยายต่าง ๆ ได้ ยกตัวอย่างเช่น คำว่า สวย งาม

เป็นต้น เมื่อมีการคิดค้นภาษาท่าที่นำมาใช้แทนบทร้องหรือคำบรรยายดังกล่าวแล้วก็จะมีการตั้งชื่อภาษาท่าแต่ละท่าที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นมา ซึ่งชื่อที่นำมาใช้นี้จะมาจากบทร้องของเพลงแม่บทใหญ่ และ แม่บทเล็ก ตามแต่ที่ผู้คิดประดิษฐ์ท่าจะนำมาเลือกใช้

การใช้ภาษาท่าประกอบบทเพลงหรือคำพูด

การใช้ภาษาท่าประกอบบทเพลงหรือคำพูดนั้นมีหลักคือ ได้ดูตามความหมายของคำพูด หรือ ตามความหมายของเนื้อเพลงเป็นหลักและใช้ภาษาท่าให้ตรงกับความหมายนั้น เนื่องจากภาษาท่าคือ การเลียนแบบกิริยาอาการตามธรรมชาติของมนุษย์อยู่แล้ว

การคิดภาษาท่าประกอบบทกลอนและการแสดง

ภาษาท่า หมายถึง การเลียนแบบกิริยาท่าทาง ธรรมชาติของมนุษย์ เช่น การเดิน การนอน ยิ้ม ดีใจ หัวเราะ ร้องไห้ เสียใจ เป็นต้น โดยนำมาดัดแปลงให้เกิดท่าทางที่มีความสวยงามตามหลักของนาฏศิลป์ไทย โดยใช้นาฏยศัพท์มาประกอบ หรือ เป็นการคิดท่าทางประกอบบทกลอนและการแสดง โดยใช้ท่าทางตามธรรมชาติแต่ต้องให้ถูกต้องตามความหมายของบทกลอนหรือการแสดง

หลักการคิดภาษาท่าประกอบบทกลอนและการแสดงอย่างง่าย (ในระดับประถมศึกษา)

การคิดภาษาท่าประกอบบทกลอนและการแสดงอย่างง่ายมีหลักและขั้นตอนดังนี้

1. เริ่มต้นจากการเลียนแบบจากกิริยา ตามธรรมชาติของมนุษย์ ทำท่าทางเลียนแบบคำ บทสนทนา หรือ บทกลอนสั้น ๆ
2. ทำท่าทางเลียนแบบตามลักษณะการแสดงในแต่ละชุด โดยดูภาพรวมว่าการแสดงนั้นต้องการสื่อความหมายในเรื่องอะไร

3.2 เพลงปลุกใจ

ก. ประวัติและลักษณะของเพลง “ขอไทยอยู่เป็นไทย”

เพลงขอไทยอยู่เป็นไทย เป็นเพลงปลุกใจ ประพันธ์บทร้องโดย พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ทำนองเพลงใช้ เพลงมหาชัย เนื้อเพลงมีความหมายบอกถึงการรับชาติ ต้องการให้ชาติไทยมีเอกราชและอยู่ร่วมเย็นเป็นสุข มีจุดประสงค์ต้องการปลุกสำนึกให้คนรักชาติของตนเอง

เนื้อเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย

ขอไทย (1) เราอยู่ (2) เป็นไทย (แต่ะ)
 ขอไทย (1) เราอยู่ (2) คู่ฟ้า (แต่ะ)
 ขอปวง (1) หมู่ (2) ประชา (แต่ะ)
 ไทย (1) เป็น (2) สุข (แต่ะ) และ (1) สมบูรณ์ (2) พูนผล (แต่ะ)
 ไครกล้า (1) มา (2) ผจญ (แต่ะ)
 ขอให้ (1) ศัตรู (2) ทุกคน (แต่ะ)
 แพ้ภัย (1) มลาย (2) ไป (แต่ะ)

การเคลื่อนไหวเท้า

การเคลื่อนไหวเท้าเป็นการเคลื่อนไหวตามจังหวะของเพลงซึ่งนับจังหวะ คือ 1 2 แต่ะ 1 2 แต่ะ ..บรรทัดละ 1 ชุด (ดูตรงเนื้อเพลง) ไปเรื่อย ๆ จนจบเพลง ดังนั้น การเคลื่อนไหวเท้าจึงเริ่มที่เท้าขวา เดินสลับกับเท้าซ้ายไปข้างหน้า และ เดินถอยหลังเริ่มที่เท้าขวา สลับกันกับเท้าซ้ายไปเรื่อย ๆ จนจบเพลง เปรียบเทียบดังนี้

จังหวะ	การก้าวเท้า
1	ก้าวเท้าขวา
2	ก้าวเท้าซ้าย
แต่ะ	แต่ะเท้าขวา
1	ถอยเท้าขวา
2	ถอยเท้าซ้าย
แต่ะ	แต่ะเท้าขวา

ทำรำประกอบเพลง

ใช้ภาษาท่าตีบตามความหมายของเนื้อเพลงแต่ละวรรคดังนี้

ขอไทยเราอยู่เป็นไทย	ท่าทำขอ 2 มือ ระดับหน้ามือลดหลั่นกัน
ขอไทยเราอยู่คู่ฟ้า	มือซ้ายทำเอว มือขวาจับคว่ำและส่งขึ้น ปล่อยจับหงายระดับหน้า
ขอปวงหมู่ประชา	มือขวาทำเอว มือซ้ายผายมือออกระดับเอว
ไทยเป็นสุข	จับสองมือออกจากอกตั้งวงกลม
และสมบุญพูนผล	โกยมือจากตั้งวงกลางขึ้นมาจับหงาย 2 มือ ระดับหน้า
ใครกล้ามาผจญ	มือซ้ายหงายฝ่ามือระดับเอว มือขวากำมือ วางลงบนฝ่ามือซ้าย
ขอให้ศัตรูทุกคน	มือขวาทำเอว มือซ้ายขึ้นนิ้วออกไปด้านข้าง 3 ครั้ง
แพ้ภัยมลายไป	มือขวาคำซ้อนมือซ้ายผายออกไป 2 มือ พร้อมกันระดับเอว

ข. ประวัติและลักษณะของ “เพลงต้นตระกูลไทย”

เพลงต้นตระกูลไทยเป็นบทประพันธ์ของ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เนื้อเพลงเป็นการกล่าวถึงคุณงามความดี และเกียรติประวัติในการปกป้องประเทศไทยให้พ้นจากข้าศึกศัตรู สรรเสริญถึงความเสียสละ ความกล้าหาญของนักรบซึ่งมีทั้งวีรบุรุษ และวีรสตรี อาทิ เช่น กลุ่มชาวบ้านบางระจัน พระศรีสุริโยทัย ท้าวสุรนารี เป็นต้น

เนื้อเพลง ต้นตระกูลไทย

บทประพันธ์ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ

(สร้อย) ต้นตระกูลไทย ใจท่านเหี้ยมหาญ รักษาดินแดนไทย ไว้ให้ลูกหลาน ผู้จนสูญเสีย
แม้ชีวิตของท่าน เพื่อถนอมบ้าน เมืองไว้ให้เรา ลูกขึ้นเกิด พี่น้องไทย อย่าให้ชีวิต
สูญเปล่า รักษาตียิ่งชีพของเรา เหมือนดังพงศ์เฝ้า ต้นตระกูลไทย

ท่านพระยารามผู้มีความแข็งขัน	สู้รบป้องกันมิได้ยอมแพ้พ่าย
พระราชมนูทหารสมัยกู้ชาติ	แสดงความสามารถได้ชัยชนะมาหลาย
เจ้าพระยาโกษาเหล็ก	ท่านเป็นแม่ทัพชั้นเอกของสมเด็จพระนารายณ์
สีหราชเดโช	ผจญสงครามใหญ่โตต่อสู้ศัตรูแพ้พ่าย
เจ้าคุณพิชัยดาบหัก	ผู้กล้าหาญยิ่งนัก ล้วนเป็นต้นตระกูลไทย

(สร้อย)

หมู่บุคคลสำคัญ	หัวหน้าชาวบางระจันที่เราหาชื่อได้
นายแท่น นายดอก นายอิน	นายเมือง ขุนสรรค์ พันเรือง นายทองแสงใหญ่
นายโชติ นายทองเหม็น	ท่านพวกนี้ล้วนเป็นผู้กล้าหาญชัย
นายจันหนวดเขี้ยว กับนาย	ทองแก้วทำชื่อเสียงเปร็ดแพร้วไว้ลายเลือดไทย
ชาวบางระจัน สำคัญยิ่งใหญ่	เป็นต้นตระกูลของไทยที่ควรระลึกตลอดกาล

(สร้อย)

องค์พระสุริโยทัย	ยอดมิ่งหญิงไทย สละพระชนม์เพื่อชาติ
ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร	ป้องกันกลางนคร ไว้ด้วยความสามารถ
ท้าวสุรนารี	ผู้เป็นนักรบสตรี กล้าหาญองอาจ
ป้องกันอีสาน ด้านศัตรูของชาติ	ล้วนเป็นสตรีสามารถ ต้นตระกูลของไทย

(สร้อย)

3.3 รำวงมาตรฐาน

ประวัติรำวงมาตรฐาน

“รำวง” จัดได้ว่าเป็นศิลปะของการละเล่นแบบพื้นเมือง หรือ พื้นบ้านของชาวไทยที่จัดขึ้นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง และ ใช้สำหรับสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นต่อชาวไทยด้วยกัน แต่เดิมการรำวงจัดได้ว่า เป็นศิลปะหรือนาฏศิลป์ที่ไม่มีแบบแผนกำหนดแน่นอนในเรื่องของรูปแบบ จังหวะ ทำนอง บทร้อง ดนตรี หรือ ทำรำ แต่อย่างไรก็ตาม บทร้องหรือคำร้องที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามความนิยมของแต่ละสมัยหรือตามสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น จะไม่พิถีพิถันหรือ ประณีตในการแต่งคำประพันธ์ บทร้อง หรือ บทสัมผัสมากนัก รูปแบบของบทร้องดังกล่าวจะอยู่ในลักษณะของบทเชยชวนผู้คนให้มาร่วมสนุกสนานกัน บทเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว, บทชมโฉมหรือชมความงาม เป็นต้น บทร้องดังกล่าวจะสังเกตเห็นได้จากเพลงที่มีคนร้องและจดจำกันได้มาก เช่น เพลงขอมาลี ยวนย่าเหล หรือ เพลงอื่น ๆ เพลงเหล่านี้ล้วนเป็นเพลงที่มีความ

สนุกสนาน แม้จะไม่เคยได้ยินมาก่อน ก็สามารถร้องได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ในระยะที่การแสดง “รำวง” เป็นที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายนั้น ก็จะมีผู้แต่งประพันธ์ ตลอดจนทำนองเกี่ยวกับบทรำวง เพิ่มอีกมากมาย ซึ่งบางครั้งไม่ปรากฏนามผู้แต่งก็มี

ต่อมาในระหว่างสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีนโยบายที่จะปรับปรุง ศิลปะการแสดงพื้นเมืองให้มีระเบียบเรียบร้อย และ เป็นแบบฉบับมาตรฐานที่ดีงามของนาฏศิลป์ไทย รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กรมศิลปากรปรับปรุงการละเล่นพื้นเมืองแบบนี้ใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2487 โดยได้มีการนำท่ารำจากท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยที่เป็นแบบมาตรฐานมาสอดแทรกไว้ตลอดจนทั้งได้กำหนดเป็นแบบแผนว่า ท่ารำชื่อนี้จะต้องใช้บทเพลงใด ยกตัวอย่างเช่น “ท่าสอดสร้อยมาลา” ใช้กับบทเพลง “งามแสงเดือน” เป็นต้น นอกจากนี้ที่กล่าวมา กรมศิลปากรยังได้มอบหมายให้ครูนาฏศิลป์ไทยจัดแต่งบทประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่ โดยให้สอดคล้องตามทำนองเพลงที่กรมศิลปากรได้ปรับปรุงขึ้น ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมด 4 เพลง ต่อมาภายหลัง ท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม ได้กรุณาแต่งบทประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่อีก 6 บท รวมกับของเดิมที่มีอยู่ เป็นทั้งหมด 10 เพลง และมีการจัดเรียงลำดับตามบทประพันธ์ที่แต่งขึ้น คือ บทร้องที่ทางกรมศิลปากรมอบหมายให้ครูนาฏศิลป์ไทยแต่ง เป็นลำดับที่ 1 – 4 และ บทร้องของท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม เป็นลำดับที่ 6 – 10 ศิลปะแห่งการละเล่นดังกล่าวนี้แต่เดิมเราเรียกว่า “รำโทน” ซึ่งเรียกตามชื่อเครื่องจังหวะที่นำมาประกอบการละเล่นชนิดนี้ อันประกอบด้วย ฉิ่ง กรับ และ โทน ซึ่งการละเล่นดังกล่าวใช้จังหวะของ โทนตีตามหน้าทับ ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะเป็นหลักสำคัญ จึงเรียกว่า “รำโทน” ต่อมากรมศิลปากรได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการ “รำโทน” ให้ออกมาเป็นมาตรฐานตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลแล้ว จึงได้มีการตั้งชื่อการละเล่นชนิดนี้ขึ้นใหม่ โดยดูจากรูปแบบของการละเล่นที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวเป็นวง หรือ รำเคลื่อนย้ายเวียนกันไปเป็นวงกลม โดยกรมศิลปากรได้ตั้งชื่อการละเล่นชนิดนี้ว่า “รำวงมาตรฐาน” โดยยึดหลักท่ารำ เนื้อร้อง ทำนอง ตามแบบแผนที่ได้คิดประดิษฐ์ขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้ “รำวงมาตรฐาน” ได้ปรากฏว่า เป็นศิลปะการละเล่นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางและถือว่าเป็นศิลปะประจำชาติที่มีแบบแผนในการแสดงได้อย่างงดงามทั้งท่ารำ และ ความไพเราะของท่วงทำนองเพลง อันมีรูปแบบที่คนไทยทั้งชาติสามารถยึดถือและรำได้เป็นแบบอย่างเดียวกันหมด นอกเหนือไปจาก “รำวงมาตรฐาน” ซึ่งมีทั้งหมด 10 เพลงนี้แล้ว ก็ยังมีผู้ที่ได้ประพันธ์ แต่งบทร้อง และ ทำนองเพลงรำวงขึ้นใหม่อีกมากมาย โดยยึดหลักตามแบบฉบับของ “รำวงมาตรฐาน” แต่ได้มีการพลิกแพลงท่วงทำนองเพลง จังหวะ และ หน้าทับให้แตกต่างกันออกไปตามสมัยนิยม

รูปแบบลักษณะการแสดง “รำวงมาตรฐาน”

รูปแบบลักษณะการแสดง “รำวงมาตรฐาน” แบ่งออกได้ดังนี้

1. เพลง เป็นบทร้องที่ใช้ถ้อยคำสุภาพ เข้าใจง่าย แสดงออกให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาติเป็นส่วนใหญ่ บทเพลง เนื้อร้อง จะกล่าวถึง ความสามารถทั้งของผู้หญิง และ ผู้ชายไทย ทำนองเพลงจะมีการบรรจุกให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน จากลำดับที่ 1 – 10 เครื่องดนตรีที่ใช้บทเพลงจะเน้นที่เครื่องจังหวะ คือ โทน ซึ่งตีตามจังหวะหน้าทับที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะ เป็นหลักสำคัญ

2. ท่ารำ มีการกำหนดเป็นแบบแผนโดยนำท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยที่เป็นมาตรฐานมาใช้ได้ โดยกำหนดไว้ว่า ท่ารำใดจะต้องใช้กับบทเพลงใด อันแตกต่างกันออกไปทั้ง 10 เพลง และในการแสดงจะแสดงเป็นคู่ ชาย – หญิง นิยมแสดงกันตั้งแต่ 3 – 5 คู่ขึ้นไป

3. การแต่งกาย

- หญิง แต่งชุดไทย
- ชาย นิยมแต่งชุดสากลตามความนิยม

4. วิธีการแสดง

- ใช้ผู้แสดงหญิงและชาย โดยแสดงเป็นคู่ นิยมตั้งแต่ 3 – 5 คู่ขึ้นไป
- จัดผู้แสดงให้อยู่ในรูปแบบของวงกลม ดูตามความเหมาะสมของสถานที่แสดง โดยระวังระยะห่างของคู่ตนเอง และ คู่แต่ละคู่
- ก่อนเริ่มการแสดง ผู้แสดงแต่ละคู่จะต้องทำความเคารพกันโดยใช้การไหว้ตามแบบฉบับการทำความเคารพของไทย
- เริ่มการแสดงจะมีดนตรีนำทำนอง 1 วรรค เพื่อให้ผู้แสดงได้ตั้งต้นจังหวะและเปลี่ยนท่ารำตามเพลงได้ถูกต้อง โดยจะรำเคลื่อนไหวกันไปตามรูปแบบของวงกลมที่จัดไว้

เนื้อเพลงรำวงมาตรฐาน
“เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า”

บทร้อง - ท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม	ทำ ช้างประสานงา,
ทำนอง - กรมประชาสัมพันธ์	จันทร์ทรงกลด(แปลง)
ดวงจันทร์ขวัญฟ้า	ชื่นชีวาขวัญฟ้า
จันทร์ประจำราตรี	แต่ขวัญฟ้าประจำใจ
ที่เทิดทูนคือชาติ	เอกราชอธิปไตย
ถนอมแนบสนิทีน	คือขวัญใจพี่ เอย.

ความหมายของเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า

เป็นการเปรียบเทียบผู้หญิงอันเป็นที่รัก กับ ธรรมชาติในตอนกลางคืน
และ เปรียบเทียบความรักชาติ และ ความรักที่มีต่อผู้หญิงของชายไทย

การเคลื่อนไหวท่าในรำวงมาตรฐาน

การเคลื่อนไหวท่าในจังหวะของเพลงรำวงมาตรฐานเป็นการเคลื่อนไหว
ไปตามจังหวะของเพลง โดยเริ่มต้นที่ท่าขวาเป็นหลัก รูปแบบของการเคลื่อนไหวท่า คือ

1. กระทุ้ง
2. ย้ำ
3. ก้าว 1
4. ก้าว 2

โดยผู้แสดงจะเริ่มต้นที่ท่าขวาสลับกับท่าซ้ายปฏิบัติสลับกันจนจบ
เพลง ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

จังหวะ	การก้าวท่า
กระทุ้ง	วางเท้าขวาลงข้างหลัง
ย้ำ	วางส้นเท้าขวาลงเต็มเท้า
ก้าว 1	ก้าวเท้าซ้าย
ก้าว 2	ก้าวเท้าขวา

3.4 รูปแบบการแสดง และการแต่งกายนาฏศิลป์พื้นเมือง

4 ภาค

ภาคเหนือ เป็นการแสดงที่เน้นลักษณะความอ่อนช้อยงดงาม ตามลักษณะนิสัยของคนพื้นเมืองทางภาคเหนือ การแสดงจะเน้นที่เป็นการฟ้อนรำตามจังหวะเพลงที่มีท่วงทำนองช้าเป็นหลักใหญ่ ทำนองเพลงจะมีความอ่อนหวาน นุ่มนวล การแสดงจะเน้นที่ความประณีตสวยงาม นิยมใช้ผู้หญิงแสดงล้วน เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนสาวไหม เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคเหนือนิยมแต่งกาย ด้วยผ้าชิ้นยาวมีลวดลายตรงเชิงผ้า เสื้อแขนกระบอกยาว ห่มสไบทับ หรือ ใส่เสื้อตัวในและมีเสื้อคลุมแขนสั้น หรือ ยาวคลุมทับ คาดเข็มขัด ผมเกล้าสูง ติดดอกไม้หรือเครื่องประดับ

ภาคกลาง เป็นการแสดงที่เลียนแบบมาจากชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพการแสดงจะเน้นที่ความสนุกสนาน นิยมใช้ทั้งหญิงและชายแสดงตามความเหมาะสม บางชุดก็มีความอ่อนช้อยงดงามตามลักษณะในวัง เนื่องจากภาคกลางจัดเป็นศูนย์กลางของการเป็นเมืองหลวง จึงมีการแสดงบางชุดที่เลียนแบบมาจากในราชสำนัก ทำนองเพลงจะไม่ซ้ำจนเกินไป มีความไพเราะ อ่อนหวาน และ ค่อนข้างสนุกสนานสำหรับการแสดงของชาวบ้าน เช่น เดินกำรำเคียว เถิดเทิงกลองยาว สีนวล เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคกลางนิยม แต่งกายตามลักษณะของชุดการแสดง เช่น ถ้าเป็นการแสดงพื้นบ้าน ผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนกระบอก เสื้อคอกลมมีผ้าคาดเอว หรือ เสื้อคอกลมมีผ้าพาดบ่า ผู้หญิงจะนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนกระบอก หรือ ห่มสไบ ถ้าเป็นการแสดงที่เลียนแบบมาจากในราชสำนัก ผู้ชาย จะนุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อราชประแตน ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงยาว อาจเป็นผ้ายก ห่มสไบ ใส่เครื่องประดับ ผมเกล้าสูง หรือ ปล้อยยาวตามแต่ชุดการแสดง

ภาคอีสาน การแสดงทางภาคอีสานส่วนใหญ่จะเน้นที่ความสนุกสนาน รื่นเริง รวดเร็ว ว่องไวเป็นหลัก อันเนื่องมาจากการเลียนแบบของลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ ชาวอีสานจะขยันทำมาหากิน อดทนและทำอะไรรวดเร็ว การแสดงทางภาคอีสานนิยมใช้ทั้งหญิงและชายแสดงร่วมกัน การแสดงจะดำเนินตามทำนองเพลงที่มีความไพเราะ สนุกสนาน และมีจังหวะที่รวดเร็ว มักมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือทำมาหากินของชาวบ้าน การแสดงที่นิยมเช่น เซิ้งสวิง เซิ้งกระหัยง์ เซิ้งกระต๊ับ เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคอีสาน ผู้ชายแต่งกายด้วยชุดม่อฮ่อม มีผ้าขาวม้าเคียนเอว ผู้หญิงนุ่งซิ่นระดับหัวเข่า ใส่เสื้อแขนกระบอก หรือ หม่มผ้าเปิดป่า 2 ซ้าง คล้ายลักษณะการหม่มผ้าแถบ นิยมใช้เครื่องประดับที่ทำมาจากเงินเป็นส่วนใหญ่ ผมนเกล้าสูงหรือปล่อยยาวรวบครึ่งหนึ่ง

ภาคใต้ เป็นการแสดงที่ปรับปรุงมาจากลีลาท่าทางในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของคนในภาคใต้ การแสดงของภาคใต้ใช้ผู้แสดงทั้งหญิงและชาย ลีลาท่ารำจะดำเนินไปตามทำนองที่ไพเราะน่าฟัง ค่อนข้างเร็ว สนุกสนาน และ สวยงาม มักมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือทำมาหากิน การแสดงที่เป็นที่นิยม เช่น ร่องเง็ง ระเบิดตาลีปัส ระเบิดร้อนแร่ เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคใต้ ผู้หญิงนุ่งซิ่นยาวมีลวดลายของผ้าพื้นเมืองทางภาคใต้ ใส่เสื้อเกาะอกด้านใน มีเสื่อลูกไม้แขนยาวคลุมทับ มีผ้าทิ้งชายยาวหรือเข็มขัดคาดเอว ผมนเกล้าเป็นมวยต่ำติดดอกไม้หรือเครื่องประดับ สวมหมวกคล้ายคนมาเลเซีย

4. อัตราเวลาเรียน

4.1 เวลาเรียนตลอดหลักสูตร	18 คาบ
4.2 ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ	1 คาบ

5. การจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดไว้ในจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร โดยการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดบทเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน
2. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักการบูรณาการความรู้โดยนำเอาความรู้ที่ได้จากวิชานาฏศิลป์ในเรื่องของการใช้ภาษาท่าประกอบเพลงปลุกใจ และรำวงมาตรฐานไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการผสมผสานกับความรู้ในวิชาสังคมศึกษาเรื่องของประวัติศาสตร์ได้

3. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองโดยสามารถคิดประดิษฐ์ทำซ้ำได้อย่างถูกต้องตรงความหมายของเนื้อเพลง โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทาง

4. จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยง โดยนำเอาความรู้ที่ได้จากวิชานาฏศิลป์ไปเชื่อมโยงใช้กับวิชาสังคมศึกษาในเรื่องของประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ได้

6. สื่อการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนจะเกิดผลสัมฤทธิ์โดยเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่นั้น สื่อการเรียนการสอนจัดว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย บัตรคำ กระดาษแผ่น แผ่นภูมิเพลง รูปภาพ แอบบันทีกเสียง เครื่องเล่นแอบบันทีกเสียง ไมค์เคาะจังหวะ

7. การวัดและประเมินผล

7.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความคิดเชื่อมโยง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นข้อสอบอัตนัยกึ่งปรนัยจำนวน 10 ข้อ

7.2 ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยดูจากการปฏิบัติทำซ้ำ การกล้าแสดงออก การตอบคำถาม การซักถาม การเสนอความเห็นต่อบทเรียน การนำเสนอบทเรียนตามรูปแบบที่ตนถนัดและสนใจ

ส่วนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย

1. แผนการสอนซึ่งประกอบด้วยความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลจำนวน 9 แผน

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ซึ่งเป็นแบบทดสอบความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ ในด้านการบูรณาการความรู้ และการคิดเชื่อมโยง โดยมีลักษณะเป็นแบบอัตนัยกึ่งปรนัยจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตร

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ร่างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยประเมินลงในแบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร แบบประเมินแผนการสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปผลการประเมินดังปรากฏในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 5 ข้อเสนอแนะสิ่งที่จะต้องปรับปรุงในหลักสูตรจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	เหมาะสมแล้ว	ควรปรับปรุง	ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง
เอกสารหลักสูตร			
1. หลักการ	3	1	ควรแยกเขียนหลักการตามแนว พ.ร.บ. ในแต่ละข้อ
2. จุดประสงค์ทั่วไป	3	1	ควรเพิ่มจุดประสงค์ที่เน้นให้เห็นถึงด้านผู้เรียนเป็นสำคัญให้ชัดเจนขึ้น
3. เนื้อหา	3	1	ควรเพิ่มเนื้อหาให้เป็นลักษณะของการปฏิบัติให้มากขึ้น
4. การจัดการเรียนการสอน	3	1	ควรลดเนื้อหาภาคความรู้ และเพิ่มการปฏิบัติให้มากขึ้นเนื่องจากวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติ

ตารางที่ 5 (ต่อ) ข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรปรับปรุงในหลักสูตรจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	เหมาะสม แล้ว	ควร ปรับปรุง	ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง
5. สื่อประกอบการเรียนการสอน	4		เหมาะสมดีแล้ว
6. การวัดและประเมินผล	2		- ควรเพิ่มการวัดผลภาคปฏิบัติให้มากขึ้น - ควรปรับภาษาในแบบทดสอบให้เข้าใจง่ายขึ้น
เอกสารประกอบหลักสูตร		2	
1. เอกสารประกอบการเรียนการสอนโดยภาพรวม	4		เหมาะสมดีแล้ว
2. แผนการสอน			
แผนการสอนที่ 1	4		เหมาะสมดีแล้ว
ความหมายของภาษาท่า			
แผนการสอนที่ 2	4		เหมาะสมดีแล้ว
การปฏิบัติภาษาท่าเบื้องต้น			
แผนการสอนที่ 3	3		ควรเพิ่มกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้
หลักการคิดภาษาท่าประกอบ			หาบทกลอนและแสดงท่าประกอบ
บทกลอนและการแสดง		1	ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล

ตารางที่ 5(ต่อ) ข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรปรับปรุงในหลักสูตรจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	เหมาะสมแล้ว	ควรปรับปรุง	ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง
แผนการสอนที่ 4 ประวัติ ความหมาย และการ ร้องเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย	3	1	ควรเพิ่มกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประวัติของเพลง เช่นการตอบคำถามหรือการนำเสนอรายงานเป็นกลุ่ม
แผนการสอนที่ 5 การปฏิบัติทำประกอบเพลง ขอไทยอยู่เป็นไทย	4		เหมาะสมดีแล้ว
แผนการสอนที่ 6 ประวัติและการร้องเพลง ต้นตระกูลไทย	4		เหมาะสมดีแล้ว
แผนการสอนที่ 7 การปฏิบัติทำประกอบเพลง ต้นตระกูลไทย	3	1	ควรเพิ่มกิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้มากขึ้นเช่น ในเรื่องการแต่งกาย
แผนการสอนที่ 8 ประวัติ และการแต่งกายของ รำวงมาตรฐาน	3	1	ควรเพิ่มกิจกรรมให้นักเรียนได้รู้จักการวิเคราะห์ท่ารำ
แผนการสอนที่ 9 ความหมายและการร้องเพลง ดวงจันทร์ขวัญฟ้า			

ตารางที่ 5(ต่อ) ข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรปรับปรุงในหลักสูตรจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	เหมาะสมแล้ว	ควรปรับปรุง	ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง
แผนการสอนที่ 10 การปฏิบัติทำรำประกอบ เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า	4		เหมาะสมดีแล้ว
3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3	1	ควรปรับภาษาให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรเพิ่มกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงให้มากขึ้นทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
2. ในแผนการสอนทุกแผน ควรที่จะจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
3. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไปในหลักสูตร ควรให้มองเห็นภาพที่ชัดเจนตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่ละด้าน

ตอนที่ 5 การนำหลักสูตรไปใช้

ผู้วิจัยได้นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน เป็นเวลา 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ สรุปผลได้ตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้และภาคปฏิบัติของนักเรียน

ระดับ ชั้น/ จำนวน	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ (คะแนนเต็ม 20)				คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ (คะแนนเต็ม 100)			
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
6/2 N=40	12.09	2.83	15.9	4.79	80.55	5.79	84.98	20.11
6/4 N=40	12.23	2.21	16.43	2.43	80.13	7.32	85.70	11.98
6/5 N=40	12.02	3.10	16.05	2.56	79.93	12.44	83.00	20.23
รวม N=120	12.12	2.68	16.13	3.41	80.20	9.05	84.56	17.75

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ของนักเรียนก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 12.12 หลังทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 16.13 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 80.20 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.56 แสดงว่านักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือสูงกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มภาคความรู้ และสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มภาคปฏิบัติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ระดับ ชั้น/ จำนวน	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ ด้านบูรณาการ และการคิดเชื่อมโยง (คะแนนเต็ม 10)				คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ ด้านความคิดสร้างสรรค์ (คะแนนเต็ม 40)			
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
6/2 N=40	5.28	2.16	8.13	2.57	20.03	3.15	28.38	2.95
6/4 N=40	5.40	2.18	7.83	2.53	20.30	3.07	27.55	2.86
6/5 N=40	5.45	2.19	8.20	2.58	21.35	3.07	29.70	2.72
รวม N=120	5.38	2.18	8.05	2.56	20.56	3.10	28.54	2.84

จากตารางที่ 7 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยการนำวิชาทัศนศิลป์มาใช้ในการสรุปบทเรียน และการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยง โดยการบอกรายชื่อตัวละครในเพลงปลุกใจ บอกที่มาของการแสดงภาษาท่าในนาฏศิลป์พื้นบ้าน 4 ภาคตามความรู้ทางประวัติศาสตร์ ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 5.38 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 8.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรม การคิดทำรำประกอบบทสนทนา บทกลอน และบทเพลง ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 20.56 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 28.54 แสดงว่านักเรียนทุกคนมีคะแนนเฉลี่ยในการเรียนวิชานาฏศิลป์ทั้งภาคความรู้ และภาคปฏิบัติสูงขึ้น และจากการสังเกตพฤติกรรมในด้านผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าหลังการทดลองผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกบทเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครบทุกขั้นตอนมากขึ้น

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบประเมินผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ก่อนและหลังการทดลอง

ระยะเวลา	เกณฑ์	$\bar{X}$ (N=120)	S.D	T
ก่อนการทดลอง		12.12	2.68	28.06*
หลังการทดลอง	12	16.13	34.1	

* $p < .05$

จากตารางที่ 8 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ของนักเรียนก่อนการทดลอง และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนภาคปฏิบัติจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ก่อนและหลังการทดลอง

ระยะเวลา	เกณฑ์	$\bar{X}$ (N=120)	S.D	T
ก่อนการทดลอง		80.20	9.05	21.45*
หลังการทดลอง	60	84.56	17.75	

* $p < .05$

จากตารางที่ 9 แสดงว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ของนักเรียนก่อนการทดลอง และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรได้แก่ ผู้ประสานงานวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ อาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 7 ห้อง เป็นนักเรียนทั้งสิ้น 250 คน

ตัวอย่างประชากรแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ประสานงานวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ อาจารย์ผู้สอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 3 คน
2. ตัวอย่างประชากรในชั้นทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมภาคปลายปีการศึกษา 2545 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากมาจากห้องเรียนจำนวน 7 ห้อง

ขั้นตอนการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เอกสารหลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน ในวิชานาฏศิลป์ และข้อมูลความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย

2. การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์

การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนนาฏศิลป์ภายในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ขั้นตอนที่ 2 การนำข้อมูลมาจัดกระทำ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาเป็นพื้นฐานในการร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การร่างหลักสูตร ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 มาเป็นพื้นฐานในการร่างหลักสูตร เพื่อให้ได้เอกสารหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไป เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และได้เอกสารประกอบหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย เอกสารประกอบการเรียน แผนการสอนจำนวน 10 แผน และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ นำหลักสูตรที่ร่างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอนนาฏศิลป์ ประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการทดลอง

4.1 ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียน ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร คือ นำนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 37 คน สุ่มเลือกแผนการสอนที่จะนำมาทดลองสอน โดยการจับฉลากได้แผนการสอนที่ 2,5,8 แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแผนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4.2 นำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม ภาคปลายปีการศึกษา 2545 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน นำแผนการสอนที่ได้จัดทำขึ้นทั้งหมด 9 แผน จำนวน 18 คาบ ใช้เวลาสอน 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ

4.3 ประเมินผลการทดลอง ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรโดยใช้แบบทดสอบเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 การแก้ไขปรับปรุงและการนำเสนอหลักสูตร ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรและการประเมินผลการทดลองมาแก้ไขปรับปรุง และนำเสนอหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์เหมาะกับโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย

1. ผลการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนิพนธ์ศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิงมากกว่าชาย และจบการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21-30 ปี สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านของการบูรณาการความรู้มากที่สุด และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านของการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด

2. ผลการนำข้อมูลมาจัดกระทำ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนิพนธ์ศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนนิพนธ์ศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านการบูรณาการความรู้มากที่สุด

สุด และกิจกรรมด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 น้อยที่สุด

3. การยกร่างหลักสูตร

3.1 เอกสารหลักสูตรประกอบด้วย

1) หลักการของหลักสูตร ยึดตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2) จุดประสงค์ทั่วไป ยึดตามรายละเอียดของแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับหลักการของหลักสูตร

3) เนื้อหาวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีทั้งหมด 3 หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

หน่วยที่ 1 เรื่องภาษาท่า ประกอบด้วยแผนการสอน 3 แผน คือ แผนการสอนที่ 1 ความหมายของภาษาท่า แผนการสอนที่ 2 การปฏิบัติภาษาท่าเบื้องต้น แผนการสอนที่ 3 หลักการคิดภาษาท่าประกอบบทกลอน และการแสดง

หน่วยที่ 2 เรื่อง เพลงปลุกใจ ประกอบด้วย แผนการสอน 4 แผน คือ แผนการสอนที่ 4 ประวัติ ความหมาย และการร้องเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย แผนการสอนที่ 5 การปฏิบัติท่าประกอบเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย แผนการสอนที่ 6 ประวัติและการร้องเพลงต้นตระกูลไทย แผนการสอนที่ 7 การปฏิบัติท่าประกอบเพลงต้นตระกูลไทย

หน่วยที่ 3 เรื่องรำวงมาตรฐาน ประกอบด้วยแผนการสอน 3 แผน คือ แผนการสอนที่ 8 ประวัติและการแต่งกายของรำวงมาตรฐาน แผนการสอนที่ 9 ความหมายและการร้องเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า แผนการสอนที่ 10 การปฏิบัติท่าประกอบเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า

3.2 เอกสารประกอบหลักสูตรประกอบด้วย

1) แผนการสอน ประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล จำนวนทั้งสิ้น 10 แผน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคความรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยงโดยมีลักษณะเป็นแบบอัตนัยกึ่งปรนัย จำนวน 10 ข้อ

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตร

4.1 หลังการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ความรู้ของนักเรียนทุกคน ผ่านเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ คือ สูงกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

4.2 หลังการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ ภาคปฏิบัติของนักเรียนทุกคน ผ่านเกณฑ์การประเมินผลที่กำหนดไว้ คือ สูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ ทั้งภาคความรู้ และ ภาคปฏิบัติของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยยึดหลักแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร แต่ในปัจจุบันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้มีการปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งในภาพรวมเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารเท่านั้น ส่วนในเรื่องของแนวทางการจัดการศึกษายังคงรูปแบบเดิมตามที่คุณวิจัยได้ยึดเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรไว้ ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. **การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนสามารถกล้าแสดงออกหน้าชั้นเรียน รู้จักตอบคำถาม ชักถาม เสนอความคิดเห็นต่อบทเรียนมากขึ้น นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนตามรูปแบบที่ผู้เรียนถนัด และสนใจในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ โดยทั่วไป มักมีรูปแบบคือ นักเรียนปฏิบัติตามครู โดยการปฏิบัติท่ารำตามที่ละทำเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนขาดโอกาสในการแสดงออกอย่างทั่วถึง ไม่กล้าซักถามข้อสงสัย หรือ เสนอความคิดเห็นต่อบทเรียนเท่าที่ควร แต่เมื่อผู้วิจัยได้ทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพิ่มขั้นตอนให้ผู้เรียนได้รู้จักการตอบคำถาม ได้ออกมาปฏิบัติท่ารำหน้าชั้นเรียน ทั้งเป็นรายกลุ่ม และ รายบุคคล และ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อบทเรียน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสามารถแสดงออกหน้าชั้นเรียนได้อย่างมั่นใจ กล้าที่จะซักถามเมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียน รู้จักประมวลความรู้เพื่อตอบคำถามในบทเรียนได้ นักเรียนมีความสุข และ

สนุกในการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ในหัวข้อการเรียนเกี่ยวกับประวัติ และ ที่มาของบทเพลง นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการไปค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี(2540) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า การที่ครูจะจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ผลดีสูงสุดนั้น ก่อนอื่นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ศูนย์กลาง” นั้นคืออะไร เป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คงไม่ได้หมายถึงการจัดให้ผู้เรียนไปนั่งรวมกันอยู่กลางห้องเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ข้อความที่ว่า “ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” น่าจะหมายถึง”การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (center of attention) หรือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ” และบทบาทในที่นี้คงไม่ได้หมายถึงบทบาทอื่นใด นอกจากบทบาทในการเรียนรู้ ซึ่งถ้าจะทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้นก็คงต้องถามต่อไปว่า เราจะดูได้ตรงไหนว่าผู้เรียนมีบทบาทสำคัญซึ่งคำตอบก็น่าจะชัดเจนว่าเราคงต้องดูตรงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะมีบทบาทในการเรียนรู้มากและควรจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา

2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชานาฏศิลป์ไปผสมผสานกับความรู้ในวิชาต่าง ๆ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง หลังจากการทดลองผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสามารถสรุปความรู้ได้ชัดเจนและเข้าใจง่ายมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของภาษาท่า ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้สอนภาษาท่าให้นักเรียน และ ให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้ด้วยการปฏิบัติทำหรือเขียนอธิบายภาษาท่า ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะไม่สามารถสรุปความรู้ได้ชัดเจน บางคนสามารถปฏิบัติทำ แต่ไม่สามารถอธิบายความหมายของท่าได้ว่าต้องการสื่อถึงอะไร บางคนอธิบายความหมายได้แต่ปฏิบัติทำไม่ได้ถูกต้อง เมื่อผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปความรู้ด้วยการใช้ความรู้จากวิชาทัศนศิลป์เข้ามาวาดภาพสรุปนักเรียนสามารถวาดภาพได้ถูกต้องตรงตามท่าที่เรียน และอธิบายความหมายของท่าประกอบการวาดภาพได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ในส่วนของการแสดงภาษาท่าประกอบบทกลอน นักเรียนจะรู้จักเลือกบทกลอนที่กำลังเรียนในวิชาภาษาไทยมาคิดภาษาท่าประกอบได้อย่างถูกต้องตรงความหมาย นักเรียนรู้สึกสนุก สามารถปฏิบัติภาษาท่า ฟ้องจำ และเข้าใจความหมายของบทกลอนได้แม่นยำมากขึ้นกว่าการเรียนภาษาท่า หรือ บทกลอนอย่างเดียว อย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ซึ่งตรงกับที่ จอนห์ ดิวอี้ (อ้างถึงใน ไผท สิทธิสุนทร, 2543) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการว่า จะช่วยลดการซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ลดจำนวนเวลาเรียน เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้สอน รวมทั้งส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสใช้ความคิด ประสบการณ์

ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการ และ เนื้อหาสาระไปพร้อม ๆ กัน

3. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยให้นักเรียนรู้จักนำความรู้เดิมมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทเรียนใหม่ ด้วยการคิดทำรำ ดัดแปลงทำรำจากของเดิมรวมทั้งการคิดภาษาทำเองได้ หลังจากการทดลอง ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สูงมาก แต่ไม่ค่อยได้ฝึกฝน หรือ มีโอกาสใช้ความคิดสร้างสรรค์ในวิชานาฏศิลป์เท่าใดนัก ก่อนการทดลองในการเรียนวิชานาฏศิลป์ ส่วนใหญ่ นักเรียนจะเป็นผู้ปฏิบัติทำรำตามครูผู้สอน ซึ่งใช้วิธีการสอนแบบสาธิต และ ให้นักเรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอน ทำให้นักเรียนไม่ได้ใช้ทักษะในการคิดเชิงสร้างสรรค์ แต่เมื่อผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กล่าวมา จึงเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคิดและพัฒนาความรู้ทางนาฏศิลป์ของตนเอง นักเรียนสามารถคิดทำรำประกอบเพลง คิดภาษาทำประกอบบทสนทนา รู้จักการดัดแปลงทำรำโดยอาศัยความรู้เดิมที่เรียนมาเป็นแนวทางอย่างดี นักเรียนสามารถคิดทำรำได้สอดคล้องและสัมพันธ์กับความหมายของบทเพลงโดยไม่ใช้ทำรำซ้ำกับครูผู้สอน นอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตพบว่า เมื่อมอบหมายงานให้นักเรียนได้คิดทำรำ หรือ ภาษาทำเอง นักเรียนจะมีความสุขและสนุกกับบทเรียนดังกล่าว นักเรียนจะมีความกระตือรือร้นในการใช้เวลาว่างสำหรับการคิดทำรำ ภาษาทำ และ นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพตรงตามเวลาที่กำหนด ซึ่ง Mumford, Michael D (1998) ได้กล่าวถึง กลยุทธ์ในการออกแบบหลักสูตรสำหรับการศึกษาให้มีความคิดสร้างสรรค์ว่า การที่ได้ทำความเข้าใจและปฏิบัติตามจะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ นอกจากนี้การยินยอมให้นักเรียนได้ค้นหากลยุทธ์ในการเรียนของตนเองและนำมาทดลองใช้ แม้ว่าการทดลองนั้นอาจจะผิดหรือถูกแต่ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

4. การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาการคิดเชื่อมโยงผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยให้นักเรียนรู้จักเชื่อมโยงความคิดที่ได้จากการเรียนวิชานาฏศิลป์กับวิชาสังคมศึกษา ในเรื่องของประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้วยการแยกแยะและบอกที่มา ความแตกต่างในเรื่องของชื่อตัวละคร การแต่งกาย การแสดงภาษาทำ ของการแสดงนาฏศิลป์แต่ละภาคได้ หลังจากการทดลองผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงมากขึ้น ก่อนการทดลอง นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนการนำความรู้มาใช้ในด้านการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงไม่มากนัก เนื่องจากสภาพการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเน้นที่การปฏิบัติทำรำตามผู้สอนเป็นหลัก นักเรียนจะได้เรียน

รู้ประวัติ ที่มา ความแตกต่างและรายละเอียดของเพลงแต่ละเพลงค่อนข้างน้อย แต่เมื่อผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงให้สอดคล้องอยู่ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมมากขึ้น นักเรียนสามารถที่จะนำความรู้จากวิชาสังคมศึกษามาตอบคำถาม แยกแยะรายละเอียด ชื่อของตัวละคร การแต่งกาย ที่มาของภาษาทำนาฏศิลป์ในการแสดงแต่ละภาคได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยสังเกตว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการตอบคำถาม และ คำนคว้าข้อมูลมานำเสนอหน้าชั้นเรียน หลังจากที่มีการมอบหมายงานให้ไปทำมากขึ้น นักเรียนรู้จักเปรียบเทียบชี้แจง ความแตกต่างของภาษาทำได้อย่างชัดเจน ทั้งการตอบคำถามและการทำแบบฝึกหัด ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แชมมณี และ คณะ (2540) ซึ่งได้กล่าวถึงแนวทางในการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดไว้ว่า การสอนเพื่อพัฒนาการคิดในลักษณะที่เป็นการสอนที่มุ่งสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ ผู้สอนสามารถช่วยพัฒนาความสามารถทางการคิดของผู้เรียนได้โดยนำรูปแบบการสอนต่าง ๆ ที่เน้นกระบวนการคิดมาใช้เป็นกระบวนการสอน ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาผู้เรียนได้ทั้ง ทางด้านเนื้อหาสาระ และ การคิดไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนา ทักษะการคิด ลักษณะการคิด และกระบวนการคิดที่หลากหลาย

5. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นผู้สอนวิชานาฏศิลป์ ผู้วิจัยพบว่า การเรียนการสอนนาฏศิลป์ส่วนใหญ่ทุกระดับชั้น มักเป็นการเรียนการสอนที่เน้นฝึกทักษะการปฏิบัติท่ารำ โดยเมื่อผู้เรียนเรียนจบ 1 เพลง ผู้สอนก็จะเปลี่ยนเพลงไปเรื่อยๆ จนครบช่วงเวลาของปีการศึกษา ซึ่งนักเรียนจะได้รับการฝึกฝนและ พัฒนาทักษะของการปฏิบัติท่ารำอย่างเต็มที่ แต่ขณะเดียวกันนักเรียนจะขาดโอกาสในการ พัฒนาการเรียนรู้ หรือทักษะด้านอื่นที่นอกเหนือไปจากการปฏิบัติท่ารำแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ทดลองทำการสอนนาฏศิลป์ตามหลักสูตรใหม่ที่ได้พัฒนาขึ้นโดยมีการปรับเพิ่มเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ศึกษา คำนคว้าความรู้ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้มากขึ้น ลดการเรียนการสอนในรูปแบบของการปฏิบัติท่ารำตามครูผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียวให้น้อยลง ผู้วิจัยพบว่า ผู้สอนและผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ครบตามเนื้อหาที่วางไว้ภายในเวลาเท่าเดิม นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้รับการพัฒนาทักษะด้านต่างๆเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทักษะในด้าน การคิด การจัดการ การทำงานกลุ่ม การวางแผนงาน ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนวิชานาฏศิลป์มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันทักษะในการปฏิบัติท่ารำของนักเรียนก็ยังคงสวยงามและถูกต้องตามแบบแผน

ของการเรียนนาฏศิลป์อยู่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในแต่ละช่วงชั้นของระดับการศึกษาควรที่จะมีการปรับเวลาให้สอดคล้องและเหมาะสมตามวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกิดการใช้เวลาเรียนไปกับการพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียวของผู้เรียน รวมทั้งควรคำนึงถึงความมุ่งหมายของการเรียนวิชานาฏศิลป์ว่า การเรียนวิชานาฏศิลป์ในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นการสร้างความสุนทรีย์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนขั้นพื้นฐาน มิใช่เป็นการเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศิลปิน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยนี้ ทำให้ได้หลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และจากผลการทดลองใช้โดยใช้หลักสูตรดังกล่าว หลักสูตรนาฏศิลป์นี้จึงเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงกับครูผู้สอนที่สนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้สอนควรศึกษารายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อสามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด
3. ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ผู้สอนควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อหา ตามแนวทางที่เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้สอน และ ความเหมาะสมของนักเรียนในการนำไปใช้เป็นสำคัญด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยสำหรับการพัฒนาหลักสูตรตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับวิชาอื่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อศึกษาผลของการนำแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปใช้ในแต่ละวิชาต่อไป

2. ควรทำการวิจัยสำหรับการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ โดยเน้นด้านใดด้านหนึ่งของแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะ เพื่อศึกษาและพัฒนารนำแนวการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาใช้ในหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ การศาสนา, 2532.

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ), 2544.

กองบรรณาธิการ. เทคนิคการเรียนแบบบูรณาการ. วารสารสานปฏิรูป (มิถุนายน 2546)

: 34 – 35

กาญจนา คุณารักษ์. หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.

คึกฤทธิ์ ปราโมช,ม.ร.ว. รายงานการสัมมนานาฏศิลป์ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520. (อัดสำเนา)

จาดุรงค์ มนตรีศาสตร์. นาฏศิลป์เพื่อการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2536.

จิตรลดา แสงปัญญา. การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบและหลักการพัฒนหลักสูตร ระดับมัธยมศึกษา. ประมวลสารชุดวิชา สารัตถ 2 และ วิทยวิถีทางวิชาภาษาไทย หน่วยที่ 12 – 15. นนทบุรี : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ชมนาด ไสภณ. พัฒนาการศึกษา นาฏศิลป์ไทยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง. การศึกษาเปรียบเทียบ แบบการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเขตเมืองฟูกุโอกะ ประเทศญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ทิตนา แชมมณี. ขั้นตอนในการวางแผนการสอนแบบบูรณาการ. เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม, 2542.

ทิตนา แชมมณี. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์, 2540.

- ธนิต อยู่โพธิ์. ไซน. พระนคร : บริษัทสหอุปกณ์การพิมพ์, 2526.
- ธีรยุทธ ยวงศรี. ประวัติคุณครุภัณฑ์ (หมั่น) คงประภัสร์. ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ คุณครุ
 ภัณฑ์ (หมั่น) คงประภัสร์. กรุงเทพมหานคร : จักรานุกุลการพิมพ์, 2515.
- ธีรเดช กลิ่นจันทร์. การรำเพลงหน้าพาทย์กลมในการแสดงไซน. วิทยานิพนธ์. ปริญญา
 มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา,
 2532.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาสน์,
 2535.
- ประคอง กรรณสูต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ไพฑูริย์ สิริสุนทร. การเรียนรู้แบบ"บูรณาการ". วารสารสถานปฏิรูป (กุมภาพันธ์ 2543) : 22 – 27.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสาร
 การศึกษา กรุงเทพมหานคร. (กรกฎาคม 2545) : 4 – 11.
- วรพรรณ กิรานนท์. การวิเคราะห์หลักสูตรนาฏศิลป์ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วิชัย ดิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. การบูรณาการตามหลักสูตรใหม่. วารสารสถานปฏิรูป (พฤศจิกายน 2544)
 : 50 – 53.
- วิทยาลัยนาฏศิลป์. คุณานุสรณ์ในการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพ นางลมุล
 ยมะคุปต์ ต.ม.. บริษัทประยูรวงศ์การพิมพ์, 2526.
- ศุภชัย จันทร์สุวรรณ. การวิเคราะห์แนวพระราชดำริและบทบาทของสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ในการส่งเสริมการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์และดนตรี : การศึกษาเฉพาะกรณี
 โรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2538.
- สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 40ปี สาธิตจุฬาฯ.
 กรุงเทพมหานคร : บริษัทบพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2541.

- สงัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เซนเตอร์พับลิเคชัน, 2538.
- สายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์. เอกสารหลักสูตรวิชาดนตรี-นาฏศิลป์. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม, 2542.
- สุกัญญา ร้อยพิลา. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง บุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุรศักดิ์ หลายมาลา. การสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. วารสารวิชาการ (มกราคม 2541) : 38 – 46.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การค้ำคูณ, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. THE NATIONAL EDUCATION ACT OF B.E. 2542 (1999). <http://www.once.go.th/>
- ลำลี ทองธิว. หลักการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรงานอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อรทัย มูลคำ. เทคนิคแห่งความสำเร็จ เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ที.พี.พรินท์ จำกัด, 2543.
- อาคม สายาคม. ที่ระลึกครบห้ารอบ. : โรงพิมพ์ไทยสังฆภัณฑ์, 2525.
- ภาษาอังกฤษ
- Joyce B.& Weil,M. Models of teaching. 5th Ed. London, 1996.
- Mumford, Michael. Creative Thought : Structure, Components, And Educational Implications. Roper Review. (September 1998) : 14.
- Taba, Hilda. Teacher's handbook for elementary Social Studies. Mass : Addison-Wesley Publishing Co.,Inc, 1962.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1.	รศ.ดร. อูมา	สุคนธมาน	ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2.	รศ.ดร.สมพงษ์	จิตระดับ	ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3.	รศ.อรวรรณ	บรรจงศิลป์	โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4.	อาจารย์ อภรณ์	มนตรีศาสตร์	ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 ฝ่ายศึกษานิเทศก์ กลุ่ม ส.ล.น. สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
5.	อาจารย์ ญัฐวุฒิ	กิจรุ่งเรือง	ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สำเนาหนังสือขอความร่วมมือวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1711

วันที่ 7 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน รองคณบดีและผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)

ด้วย นางสาวพร บุญช่วย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา อยู่ในระหว่างการทำงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวทางการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสังเกต พฤติกรรม และแผนการสอน กับผู้ประสานงานสายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ อาจารย์สายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป (ตามเอกสารแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวพร บุญช่วย ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

สมศักดิ์ ศรีบุรี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1716

วันที่ 7 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน รองคณบดีและผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)

ด้วย นางสาวพร บุญช่วย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ลำลี ทองธิว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสังเกตพฤติกรรม แผนการสอน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้อง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้อง ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวพร บุญช่วย ได้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1712

วันที่ 7 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน

ด้วย นางสาวพร บุญช่วย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชา
ประถมศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับ
นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัด
การศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น
(ตามเอกสารที่แนบ)

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2770.0603)1713

วันที่ 7 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ

ด้วย นางสาวพร บุญช่วย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชา
ประถมศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับ
นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัด
การศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น
(ตามเอกสารที่แนบ)

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทาง
วิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

สมพงษ์ จิตระดับ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ทม.0302(2770.0603)1715

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

7 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์อาภรณ์ มนตรีศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวพร บุญช่วย นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา ศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับ นักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองฉิว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ใน การนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ที่ ทม.0302(2700.0603)1717

ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

7 สิงหาคม 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกการสังเกตพฤติกรรม

เรียน อาจารย์ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวพร บุญช่วย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา ศึกษาระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สำหรับ นักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ลำลี ทองธิว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ใน การนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกการสังเกตพฤติกรรม ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานใน รายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2680

ภาคผนวก ค
เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลักสูตรวิชานาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย

1. หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรนาฏศิลป์ในเรื่องนาฏศิลป์ไทยที่พัฒนาขึ้น เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อให้ความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นหลัก ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่คำนึงถึงผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จัก การคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์บทเรียนโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
2. การที่ผู้เรียนได้เรียนวิชานาฏศิลป์ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง รู้จักการนำเอาความรู้ในวิชานาฏศิลป์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับวิชาอื่น จัดเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. จุดประสงค์ทั่วไป

- 2.1 เพื่อให้มีความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับภาษาท่าที่ใช้ประกอบเพลงปลุกใจ และรำวงมาตรฐาน
- 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง โดยนำความรู้จากวิชานาฏศิลป์ไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้
- 2.3 เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะทางการคิดสร้างสรรค์ โดยสามารถคิดประดิษฐ์ท่ารำด้วยตนเองได้
- 2.4 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ไทย

3. เนื้อหา

หลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเนื้อหา ดังนี้

หน่วยที่ 1 ภาษาท่า

แผนการสอนที่ 1	ความหมายของภาษาท่า	1 คาบ
แผนการสอนที่ 2	การปฏิบัติภาษาท่าเบื้องต้น	2 คาบ
แผนการสอนที่ 3	หลักการคิดภาษาท่าประกอบ บทกลอนและการแสดง	3 คาบ

หน่วยที่ 2 เพลงปลุกใจ (เพลงขอไทยอยู่เป็นไทย/ต้นตระกูลไทย)

แผนการสอนที่ 4	ประวัติ/ความหมาย/การร้องเพลง ขอไทยอยู่เป็นไทย	2 คาบ
แผนการสอนที่ 5	การปฏิบัติท่าประกอบเพลง ขอไทยอยู่เป็นไทยไทย	2 คาบ
แผนการสอนที่ 6	ประวัติ//การร้องเพลง ต้นตระกูลไทย	2 คาบ
แผนการสอนที่ 7	การปฏิบัติท่าประกอบเพลง ต้นตระกูลไทย	2 คาบ

หน่วยที่ 3 รำวงมาตรฐาน (เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า)

แผนการสอนที่ 8	ประวัติและความหมายของเพลง	1 คาบ
แผนการสอนที่ 9	การร้องเพลงและการแต่งกาย	1 คาบ
แผนการสอนที่ 10	การปฏิบัติท่าประกอบเพลง	2 คาบ

4. อัตราเวลาเรียน

4.1	เวลาเรียนตลอดหลักสูตร	18 คาบ
4.2	ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ	1 คาบ

5. การจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติพ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดไว้ในจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร โดยการจัดการเรียนการสอนดัง
ต่อไปนี้

1. จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดบทเรียนให้
สอดคล้องและเหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

2. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักการบูรณาการความรู้โดยนำเอาความรู้ที่ได้จากวิชานาฏศิลป์ในเรื่องของการใช้ภาษาทำประกอบเพลงปลุกใจ และรำวงมาตรฐานไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการผสมผสานกับความรู้ในวิชาสังคมศึกษาเรื่องของประวัติศาสตร์ได้

3. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองโดยสามารถคิดประดิษฐ์ทำรำได้อย่างถูกต้องตรงความหมายของเนื้อเพลง โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นแนวทาง

4. จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง โดยนำเอาความรู้ที่ได้จากวิชานาฏศิลป์ไปเชื่อมโยงใช้กับวิชาสังคมศึกษาในเรื่องของประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ได้

6. สื่อการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนจะเกิดผลสัมฤทธิ์โดยเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่นั้น สื่อการเรียนการสอนจัดว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ประกอบด้วย บัตรคำ กระดาษแผ่น แผ่นภูมิเพลง รูปภาพ แถบบันทึกเสียง เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง ไมค์เคาะจังหวะ

7. การวัดและประเมินผล

7.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อวัดความสามารถทางการเรียนนาฏศิลป์ของนักเรียนในเรื่อง การบูรณาการความรู้ การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นข้อสอบอัตนัยกึ่งปรนัยจำนวน10 ข้อ

7.2 ประเมินผลพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์ในเรื่องของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ การแสดงความคิดสร้างสรรค์ โดยดูจากการปฏิบัติทำรำ การกล้าแสดงออก การตอบคำถาม การซักถาม และการเสนอความเห็นต่อบทเรียน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนนาฏศิลป์

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 1		หน่วยที่ 1	ภาษาท่า
เรื่อง	ความหมายของภาษาท่า	เวลาเรียน	1 คาบ
แนวคิดหลัก	ภาษาท่าเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญในการเรียนนาฏศิลป์ไทยซึ่งดัดแปลงมาจากการเลียนแบบกิริยาตามธรรมชาติของมนุษย์		
จุดประสงค์การเรียนรู้	นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของภาษาท่าได้		
สาระการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความหมายของภาษาท่า 2. ลักษณะการใช้ภาษาท่า 		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูให้นักเรียนทำท่าทางตามธรรมชาติโดยกำหนดคำให้ปฏิบัติ เช่น ดีใจ ร้องไห้ เดิน เป็นต้น 2. ครูแสดงภาษาท่าทางนาฏศิลป์ตามคำที่นักเรียนได้ปฏิบัติในข้อ 1 ให้นักเรียนได้สังเกต 3. ให้นักเรียนบอกชื่อแตกต่างตามที่นักเรียนสังเกตได้ 4. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปชื่อแตกต่างระหว่างการปฏิบัติท่าตามธรรมชาติกับการปฏิบัติภาษาท่าทางนาฏศิลป์ให้นักเรียนดูบนกระดาน. 5. ครูนำบัตรคำ ภาษาท่า/ ลักษณะการใช้ภาษาท่า ใส่ในกระเป๋าผนังพร้อมทั้งอธิบายความหมายที่ถูกต้องให้นักเรียนฟัง ตามลำดับ 6. ครูให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องของภาษาท่าเป็นการสรุปบทเรียน 		

แหล่งการเรียนรู้

1. กระดานดำ/ชอล์ก
2. บัตรคำ ภาษาท่า / ลักษณะการใช้ภาษาท่า
3. กระเป๋าหนังสือ

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การตอบคำถาม
2. การปฏิบัติภาษาท่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาท่า

ความหมายของภาษาท่า

ภาษาท่าหมายถึง การปฏิบัติท่าทางในวิชานาฏศิลป์เพื่อใช้แทนคำพูด หรือ กิริยาอาการที่มีความหมายต่าง ๆ โดยไม่ต้องเปล่งเสียงออกมาแต่อาศัยส่วนประกอบหรืออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย แสดงออกมาเป็นท่าทางแทนและสามารถสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจถึงพูดหรือกิริยานั้นได้

ลักษณะการใช้ภาษาท่า

ภาษาท่าที่ใช้ในนาฏศิลป์มี 2 แบบ คือ

1. ภาษาที่มาจากกิริยาท่าทางหรืออารมณ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ แต่มีการนำนาฏยศัพท์เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงให้ดูงดงาม อ่อนช้อย สอดกับรูปแบบของการรำอย่างมากขึ้น เช่น การเรียก การปฏิเสธ ยิ้ม ร้องไห้ ดีใจ เป็นต้น
2. ภาษาที่มาจากการคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นโดยตรง เพื่อมีไว้ใช้กับบทร้องหรือคำบรรยายที่จะต้องแสดงออกมาเป็นท่ารำ ซึ่งภาษาท่าที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาจะสามารถที่จะนำมาใช้แทนความหมายของบทร้องหรือคำบรรยายต่าง ๆ ได้ ยกตัวอย่างเช่น คำว่า สวย งาม เป็นต้น เมื่อมีการคิดค้นภาษาท่าที่นำมาใช้แทนบทร้องหรือคำบรรยายดังกล่าวแล้วก็จะมีการตั้งชื่อภาษาท่าแต่ละท่าที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นมา ซึ่งชื่อที่นำมาใช้นี้จะมาจากบทร้องของเพลงแม่บทใหญ่ และ แม่บทเล็ก ตามแต่ที่ผู้คิดประดิษฐ์ท่าจะนำมาเลือกใช้

การใช้ภาษาท่าประกอบบทเพลงหรือคำพูด

การใช้ภาษาท่าประกอบบทเพลงหรือคำพูดนั้นมีหลักคือ ได้ดูตามความหมายของคำพูด หรือ ตามความหมายของเนื้อเพลงเป็นหลักและใช้ภาษาท่าให้ตรงกับความหมายนั้น เนื่องจากภาษาท่าคือ การเลียนแบบกิริยาอาการตามธรรมชาติของมนุษย์อยู่แล้ว

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 2		หน่วยที่ 1	ภาษาท่า
เรื่อง	การปฏิบัติภาษาท่าเบื้องต้น	เวลาเรียน	2 คาบ
แนวคิดหลัก	ภาษาท่าเป็นพื้นฐานการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างง่าย โดยสามารถสื่อความหมายด้วยการแสดงท่าตามหลักนาฏศิลป์ให้มีความอ่อนช้อยงดงามแทนการแสดงออกปฏิกิริยาตามธรรมชาติของมนุษย์		
จุดประสงค์การเรียนรู้	นักเรียนสามารถปฏิบัติภาษาท่าเบื้องต้นได้ถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทย		
สาระการเรียนรู้	การปฏิบัติภาษาท่าเบื้องต้น 1. ตัวเรา 2. ท่าน 3. มา 4. ไป 5. ดีใจ 6. รัก 7. เสียใจ		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	(คาบที่1) 1. ครูทบทวนบทเรียนด้วยการนำบัตรคำภาษาท่า / ลักษณะการใช้ภาษาท่าใส่ลงในกระเป่าผนัง และให้นักเรียนยกมืออธิบายความหมาย 2. ครูนำบัตรคำภาษาท่าเบื้องต้นใส่ลงในกระเป่าผนัง พร้อมทั้งสาธิตให้นักเรียนปฏิบัติตามที่ละคำจนครบ 3. ให้นักเรียนได้ปฏิบัติภาษาท่าตามบัตรคำที่ละคำจนครบด้วยตนเอง 4. ครูเก็บบัตรคำออกจากกระเป่าผนัง และขอตัวแทนนักเรียนให้ออกมาปฏิบัติภาษาท่าตามบัตรคำที่ครูใส่ลงในกระเป่าผนังให้ทีละคำ โดยครูช่วยแก้ไขภาษาท่าที่นักเรียนปฏิบัติผิดให้ถูกต้อง (คาบที่2) 5. ครูให้นักเรียนปฏิบัติภาษาท่าพร้อมกันทั้งห้องตามลำดับบัตรคำที่ครูนำใส่ลงในกระเป่าผนัง		

6. ให้นักเรียนจับคู่คิดบทสนทนาที่มีคำที่เป็นภาษาท่าเบื้องต้น
ประกอบอยู่ด้วยสั้นๆ พร้อมกับให้คิดการแสดงภาษาท่า
ประกอบบทสนทนาแทนการพูด
7. ให้นักเรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนทีละคู่ และให้เพื่อนทาย
ว่านักเรียนกำลังสนทนาว่าอะไร
8. ครูช่วยปรับการแสดงภาษาท่าประกอบบทสนทนาของนักเรียน
ให้ถูกต้องสวยงาม
9. นักเรียนวาดรูปภาษาท่าตามคำที่ครูกำหนดลงในกระดาษที่แจก
ให้เป็นการสรุปบทเรียน

แหล่งการเรียนรู้

1. บัตรคำ ภาษาท่า / ลักษณะการใช้ภาษาท่า / ตัวเรา / ท่าน / มา
/ ไป / ดีใจ / รัก / เสียใจ / ฉันรักเธอ / ดีใจที่เธอมา
2. กระเป๋าหนังสือ
3. กระดาษวาดรูป

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การตอบคำถาม
2. การปฏิบัติท่า
3. การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
4. การวาดรูป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การคิดภาษาทำประกอบบทกลอนและการแสดง

ภาษาท่า หมายถึง การเลียนแบบกิริยาท่าทาง ธรรมชาติของมนุษย์ เช่น การเดิน การนอน ยิ้ม ดีใจ หัวเราะ ร้องไห้ เสียใจ เป็นต้น โดยนำมาดัดแปลงให้เกิดท่าทางที่มีความสวยงามตามหลักของนาฏศิลป์ไทย โดยใช้นาฏยศัพท์มาประกอบ หรือ เป็นการคิดท่าทางประกอบบทกลอนและการแสดง โดยใช้ท่าทางตามธรรมชาติแต่ต้องให้ถูกต้องตามความหมายของบทกลอนหรือการแสดง

หลักการคิดภาษาท่าประกอบบทกลอนและการแสดงอย่างง่าย (ในระดับประถมศึกษา)

การคิดภาษาท่าประกอบบทกลอนและการแสดงอย่างง่ายมีหลักและขั้นตอนดังนี้

1. เริ่มต้นจากการเลียนแบบจากกิริยา ตามธรรมชาติของมนุษย์ ทำท่าทางเลียนแบบคำ บทสนทนา หรือ บทกลอนสั้น ๆ
2. ทำท่าทางเลียนแบบตามลักษณะการแสดงในแต่ละชุด โดยดูภาพรวมว่าการแสดงนั้นต้องการสื่อความหมายในเรื่องอะไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 3		หน่วยที่ 1	ภาษาท่า
เรื่อง	หลักการคิดภาษาท่าประกอบ บทกลอนและการแสดง	เวลาเรียน	3 คาบ
แนวคิดหลัก	ภาษาท่าประกอบบทกลอนหรือและการแสดงเป็นการสื่อความหมาย แทนคำพูดโดยใช้ท่าทางทางนาฏศิลป์ที่มีความหมายเป็นสำคัญ		
จุดประสงค์การเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถคิดและแสดงภาษาท่าประกอบบทกลอนได้ถูกต้องตรงความหมาย 2. นักเรียนสามารถบอกที่มาของการแสดงภาษาท่าการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของไทยแต่ละภาคได้ 		
สาระการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักการคิดภาษาท่าประกอบบทกลอน และการแสดง 2. ลักษณะและรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน 4 ภาค 		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูติดแถบประโยคที่เป็นบทสนทนาสั้นๆบนกระดานและจับรายชื่อให้นักเรียนให้ปฏิบัติภาษาท่าประกอบประโยคดังกล่าวเป็นการทบทวนบทเรียน 2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายถึงหลักในการคิดภาษาท่าว่ามีวิธีการอย่างไร 3. ครูสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันไว้บนกระดาน และครูอธิบายหลักในการคิดภาษาท่าเพิ่มเติมให้นักเรียนฟัง 4. ครูยกตัวอย่างข้อความสั้นๆ และร่วมกับนักเรียนในการคิดภาษาท่าประกอบข้อความนั้น 5. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงภาษาท่าประกอบข้อความดังกล่าวพร้อมกัน 		
(คาบที่ 1)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูติดแถบประโยคที่เป็นบทสนทนาสั้นๆบนกระดานและจับรายชื่อให้นักเรียนให้ปฏิบัติภาษาท่าประกอบประโยคดังกล่าวเป็นการทบทวนบทเรียน 2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายถึงหลักในการคิดภาษาท่าว่ามีวิธีการอย่างไร 3. ครูสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันไว้บนกระดาน และครูอธิบายหลักในการคิดภาษาท่าเพิ่มเติมให้นักเรียนฟัง 4. ครูยกตัวอย่างข้อความสั้นๆ และร่วมกับนักเรียนในการคิดภาษาท่าประกอบข้อความนั้น 5. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงภาษาท่าประกอบข้อความดังกล่าวพร้อมกัน 		

6. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 - 5 กลุ่มจำนวนเท่ากันมอบหมายให้นักเรียนไป คัดเลือกบทกลอนจากวิชาภาษาไทยพร้อมกับการแสดงภาษาท่าประกอบมานำเสนอหน้าชั้นเรียน
- (คาบที่ 2)
7. ให้นักเรียนประมาณ 5 นาที ในการเตรียมตัวเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
8. ครูจับฉลากให้นักเรียนได้ออกมาแสดงภาษาท่าประกอบบทกลอนทีละกลุ่มหน้าชั้นเรียน
9. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อน โดยครูเป็นผู้สรุปข้อคิดเห็น และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น
10. ครูนำภาพการประกอบอาชีพต่างๆของไทยของไทยแต่ละภาคติดบนกระดานให้นักเรียนดู
11. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับฉลากหัวข้ออาชีพต่างๆ และมอบหมายให้แต่ละกลุ่มคิดการแสดงภาษาท่าเลียนแบบรูปภาพที่ติดอยู่บนกระดาน
- (คาบที่ 3)
12. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอการแสดงภาษาท่าเลียนแบบการประกอบอาชีพต่างๆของไทยตามลำดับที่จับฉลากได้หน้าชั้นเรียน
13. นักเรียนและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อการนำเสนอผลงานของเพื่อน
14. ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับหลักในการคิดภาษาท่าและรูปแบบการแสดงพื้นบ้านของไทยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของไทยแต่ละภาค พร้อมกับการแสดงท่าที่ถูกต้องตามหลักนาฏศิลป์ไทยให้นักเรียนได้ดูประกอบ
15. ครูจับฉลากบัตรคำที่เป็นชื่อการแสดงแต่ละภาคและให้นักเรียนได้แสดงท่าประกอบเป็นการสรุปความรู้

แหล่งการเรียนรู้

1. แถบประโยค ไปไหนมา / ไปทานข้าว
2. กระดานดำ
3. ซอส์ก
4. ฉลากรายชื่อนักเรียน / หัวข้ออาชีพ
5. รูปภาพการประกอบอาชีพของไทย
6. บัตรคำ / เต็มกำรำเคียว / เข็มสวึง / ฟ้อนสาวไหม / ร่อนแร่

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การปฏิบัติทำ
2. การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
3. การแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อน
4. การตอบคำถาม
5. การทำแบบทดสอบความรู้ภาคทฤษฎี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบการแต่งกายของการแสดงพื้นเมือง 4 ภาค

ภาคเหนือ เป็นการแสดงที่เน้นลักษณะความอ่อนช้อยงดงาม ตามลักษณะนิสัยของคนพื้นเมืองทางภาคเหนือ การแสดงจะเน้นที่เป็นการฟ้อนรำตามจังหวะเพลงที่มีท่วงทำนองซ้ำเป็นหลัก ทำนองเพลงจะมีความอ่อนหวาน นุ่มนวล การแสดงจะเน้นที่ความประณีตสวยงาม นิยมใช้ผู้หญิงแสดงล้วน เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนสาวไหม เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคเหนือนิยมแต่งกาย ด้วยผ้าชิ้นยาวมีลวดลายตรงเชิงผ้า เสื้อแขนกระบอกยาว ห่มสไบทับ หรือ ใส่เสื้อตัวในและมีเสื้อคลุมแขนสั้น หรือ ยาวคลุมทับ คาดเข็มขัด ผมเกล้าสูง ติดดอกไม้หรือเครื่องประดับ

ภาคกลาง เป็นการแสดงที่เลียนแบบมาจากชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพการ แสดงจะเน้นที่ความสนุกสนาน นิยมใช้ทั้งหญิงและชายแสดงตามความเหมาะสม บางชุดก็จะมี ความอ่อนช้อยงดงามตามลักษณะในวัง เนื่องจากภาคกลางจัดเป็นศูนย์กลางของการเป็นเมือง หลวง จึงมีการแสดงบางชุดที่เลียนแบบมาจากในราชสำนัก ทำนองเพลงจะไม่ซ้ำจนเกินไป มีความไพเราะ อ่อนหวาน และ ค่อนข้างสนุกสนานสำหรับการแสดงของชาวบ้าน เช่น เต็มกำรำเคียว เกิดเท็งกลองยาว สีนวล เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคกลางนิยม แต่งกายตามลักษณะของชุดการแสดง เช่น ถ้าเป็นการแสดงพื้นบ้าน ผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนกระบอก เสื้อคอกลมมีผ้าคาดเอว หรือ เสื้อคอกลมมีผ้าพาดบ่า ผู้หญิงจะนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อแขนกระบอก หรือ ห่มสไบ ถ้าเป็นการแสดงที่เลียนแบบมาจากในราชสำนัก ผู้ชาย จะนุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อราชประแตน ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงยาว อาจเป็นผ้ายก ห่มสไบ ใส่เครื่องประดับ ผมเกล้าสูง หรือ ปล่อยาวตามแต่ชุดการแสดง

ภาคอีสาน การแสดงทางภาคอีสานส่วนใหญ่จะเน้นที่ความสนุกสนาน รื่นเริง รวดเร็ว ว่องไวเป็นหลัก อันเนื่องมาจากการเลียนแบบของลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ ชาวอีสานจะขยันทำมาหากิน อดทนและทำอะไรรวดเร็ว การแสดงทางภาคอีสานนิยมใช้ทั้งหญิงและชายแสดงร่วมกัน การแสดงจะดำเนินตามทำนองเพลงที่มีความไพเราะ สนุกสนาน และมีจังหวะที่รวดเร็ว มักมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือทำมาหากินของชาวบ้าน การแสดงที่นิยมเช่น แข่งสวิง แข่งกระหยัง แข่งกระต๊อบ เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคอีสาน ผู้ชายแต่งกายด้วยชุดม่อฮ่อม มีผ้าขาวม้าเฉียงเอว ผู้หญิงนุ่งซิ่นระดับหัวเข่า ใส่เสื้อแขนกระบอก หรือ ห่มผ้าเปิดป่า 2 ซ้างคล้ายลักษณะการห่มผ้าแถบ นิยมใช้เครื่องประดับที่ทำมาจากเงินเป็นส่วนใหญ่ ผมเกล้าสูงหรือปล่อยยาวรวบครึ่งหนึ่ง

ภาคใต้ เป็นการแสดงที่ปรับปรุงมาจากลีลาท่าทางในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของคนในภาคใต้ การแสดงของภาคใต้ใช้ผู้แสดงทั้งหญิงและชาย ลีลาท่ารำจะดำเนินไปตามทำนองที่ไพเราะน่าฟัง ค่อนข้างเร็ว สนุกสนาน และ สวยงาม มักมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือทำมาหากิน การแสดงที่เป็นที่นิยม เช่น ร่องเง็ง ระบายตาลี่ก็ปัส ระบายอ่อนแร่ เป็นต้น

การแต่งกาย การแสดงทางภาคใต้ ผู้หญิงนุ่งซิ่นยาวมีลวดลายของผ้าพื้นเมืองทางภาคใต้ ใส่เสื้อเกาะอกด้านใน มีเสื้อลูกไม้แขนยาวคลุมทับ มีผ้าทิ้งชายยาวหรือเข็มขัดคาดเอว ผมเกล้าเป็นมวยต่ำติดดอกไม้หรือเครื่องประดับ สวมหมวกคล้ายคนมาเลเซีย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 4		หน่วยที่ 2	เพลงปลุกใจ
เรื่อง	ประวัติ / ความหมายและ การร้องเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย	เวลาเรียน	2 คาบ
แนวคิดหลัก	เพลงปลุกใจเป็นการแสดงที่สอนให้คนรู้จักรักชาติ มีความกล้าหาญและ เข้มแข็ง		
จุดประสงค์การเรียนรู้	1. นักเรียนสามารถบอกประวัติและความหมายของเนื้อเพลงได้		
สาระการเรียนรู้	1. ประวัติและลักษณะของเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย 2. เนื้อเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	(คาบที่ 1)		
	1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4-5 กลุ่ม และให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในเรื่องของความรักชาติ		
	2. ครูสรุปความคิดเห็นของนักเรียนและนำเข้าสู่บทเรียน		
	3. ครูตีตแผนภูมิเพลงขอไทยอยู่เป็นไทยบนกระดาน อธิบายประวัติและให้นักเรียนช่วยกันบอกลักษณะความหมายของเพลง โดยครูอธิบายเพิ่มเติม		
	4. ให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติและความหมายของเพลง โดย การจับฉลากคำถาม		
(คาบที่ 2)	5. ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นจนจบ		
	6. ครูเปิดเทปเพลงให้นักเรียนได้ฟังพร้อมกับปรบจังหวะตาม 1 เที้ยว		
	7. ให้นักเรียนฝึกร้องเพลงประกอบเทปเพลงที่ละวรรคจนจบเพลง		
	8. นักเรียนร้องเพลงพร้อมกับปรบจังหวะประกอบกับเทปเพลงตั้งแต่ต้นจนจบ		

แหล่งการเรียนรู้

1. แผนภูมิเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย
2. แถบบันทึกลีเสียงเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย
3. เครื่องเล่นแถบบันทึกลีเสียง
4. ไม้เคาะจังหวะ

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การแสดงความคิดเห็น
2. การตอบคำถาม
3. การร้องเพลง
4. การปรบจังหวะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติและลักษณะของเพลง “ขอไทยอยู่เป็นไทย”

เพลงขอไทยอยู่เป็นไทย เป็นเพลงปลุกใจ ประพันธ์บทร้องโดย พลตรีหลวง วิจิตรวาทการ ทำนองเพลงใช้ เพลงมหาชัย เนื้อเพลงมีความหมายบอกถึงการรับชาติต้องการให้ ชาติไทยมีเอกราชและอยู่ร่วมเย็นเป็นสุข มีจุดประสงค์ต้องการปลุกสำนึกให้คนรักชาติของตนเอง

เนื้อเพลง

ขอไทยอยู่เป็นไทย

ขอไทย (1) เราอยู่ (2) เป็นไทย (แต่ะ)

ขอไทย (1) เราอยู่ (2) คู่ฟ้า (แต่ะ)

ขอปวง (1) หมู่ (2) ประชา (แต่ะ)

ไทย (1) เป็น (2) สุข (แต่ะ) และ (1) สมบูรณ์ (2) พูนผล (แต่ะ)

ใครกล้า (1) มา (2) ผจญ (แต่ะ)

ขอให้ (1) ศัตรู (2) ทุกคน (แต่ะ)

แพ้ภัย (1) มลาย (2) ไป (แต่ะ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 5		หน่วยที่ 2	เพลงปลุกใจ
เรื่อง	การปฏิบัติทำประกอบเพลง ขอไทยอยู่เป็นไทย	เวลาเรียน	2 คาบ
แนวคิดหลัก	การปฏิบัติทำประกอบเพลงปลุกใจจะมีลักษณะเข้มแข็งสื่อความหมาย ออกมาเป็นคำที่ชัดเจนตามลักษณะของเพลง		
จุดประสงค์การเรียนรู้	1. นักเรียนสามารถคิดทำรำได้ด้วยตนเองและสามารถปฏิบัติทำรำ ตามแบบที่ถูกต้องได้		
สาระการเรียนรู้	1. เนื้อเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย 2. การเคลื่อนไหวท่า 3. ทำรำตามความหมาย/เนื้อร้องของเพลง		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	1. ครูคิดแผนภูมิเพลงขอไทยอยู่เป็นไทยบนกระดานและเปิดเทป เพลงขอไทยอยู่เป็นไทยให้นักเรียนได้ร้องเพลงและปรบจังหวะ ตามเป็นการทบทวนบทเรียน		
(คาบที่1)	2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4-5 กลุ่มจำนวนเท่ากัน 3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประมาณ 7-8 นาที คิดทำประกอบ เพลงขอไทยอยู่เป็นไทยโดยแนะนำให้นักเรียนใช้ความรู้เดิมใน เรื่องของภาษาท่ามาประกอบ		
	4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนประกอบ เพลงโดยให้เพื่อนและครูร่วมแสดงความคิดเห็น		
(คาบที่2)	5. ครูสาธิตการเคลื่อนไหวท่าตามจังหวะของเพลงโดยให้นักเรียน ปฏิบัติตามที่ละจังหวะตั้งแต่ต้นจนจบเพลง		

6. ครูสาธิตท่ารำโดยให้นักเรียนปฏิบัติตามที่ละท่าตั้งแต่ต้นจนจบเพลงจากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำทั้งหมด (มือและเท้า)พร้อมกัน
7. ให้นักเรียนปฏิบัติท่ารำประกอบเพลงเองโดยครูให้คำแนะนำและแก้ไขให้ถูกต้อง
8. ให้นักเรียนได้วิเคราะห์ความเหมือนหรือแตกต่างระหว่างผลงานของนักเรียนกับการปฏิบัติท่าที่ครูสอนโดยครูเป็นผู้สรุปผลการวิเคราะห์นั้น

แหล่งการเรียนรู้

1. แผนภูมิเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย
2. แถบบันทึกลงเสียงเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย
3. เครื่องเล่นแถบบันทึกลงเสียง
4. ไม้เคาะจังหวะ

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
2. การปฏิบัติท่ารำ
3. การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
4. การวิเคราะห์งานของนักเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อเพลง

ขอไทยอยู่เป็นไทย

ขอไทย (1) เราอยู่ (2) เป็นไทย (แต่ะ)
 ขอไทย (1) เราอยู่ (2) คู่ฟ้า (แต่ะ)
 ขอปวง (1) หมู่ (2) ประชา (แต่ะ)
 ไทย (1) เป็น (2) สุข (แต่ะ) และ (1) สมบูรณ์ (2) พูนผล (แต่ะ)
 ไครกล้า (1) มา (2) ผจญ (แต่ะ)
 ขอให้ (1) ศัตรู (2) ทุกคน (แต่ะ)
 แพ้ภัย (1) มลาย (2) ไป (แต่ะ)

การเคลื่อนไหวเท้า

การเคลื่อนไหวเท้าเป็นการเคลื่อนไหวตามจังหวะของเพลงซึ่งนับจังหวะคือ
 1 2 แต่ะ 1 2 แต่ะ .....บรรทัดละ 1 ชุด (ดูตรงเนื้อเพลง) ไปเรื่อย ๆ จนจบเพลง ดั่ง
 นั้นการเคลื่อนไหวเท้าจึงเริ่มที่เท้าขวา เดินสลับกับเท้าซ้ายไปข้างหน้า และ เดินถอยหลังเริ่มที่เท้า
 ขวาสลับกับเท้าซ้ายไปเรื่อย ๆ จนจบเพลง เปรียบเทียบดังนี้

จังหวะ	การก้าวเท้า
1	ก้าวเท้าขวา
2	ก้าวเท้าซ้าย
แต่ะ	แต่ะเท้าขวา
1	ถอยเท้าขวา
2	ถอยเท้าซ้าย
แต่ะ	แต่ะเท้าขวา

ทำรำประกอบเพลง ใช้ภาษาท่าตีบทตามความหมายของเนื้อเพลงแต่ละวรรคดังนี้

ขอไทยเราอยู่เป็นไทย	ทำท่าขอ 2 มือ ระดับหน้ามือลดหลั่นกัน
ขอไทยเราอยู่คู่ฟ้า	มือซ้ายเท้าเอว มือขวาจับคว่ำและส่งขึ้น ปล่อยจับหงายระดับหน้า
ขอปวงหมู่ประชา	มือขวาเท้าเอว มือซ้ายผายมือออกระดับเอว
ไทยเป็นสุข	จับสองมือออกจากอกตั้งวงกลม
และสมบุญพูนผล	โกยมือจากตั้งวงกลางขึ้นมาจับหงาย 2 มือ ระดับหน้า
ใครกล้ามาผจญ	มือซ้ายหงายฝ่ามือระดับเอว มือขวากำมือ วางลงบนฝ่ามือซ้าย
ขอให้ศัตรูทุกคน	มือขวาเท้าเอว มือซ้ายขึ้นนิ้วออกไปด้านข้าง 3 ครั้ง
แพ้ภัยมลายไป	มือขวาคำซ้อนมือซ้ายผายออกไป 2 มือ พร้อมกันระดับเอว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 6		หน่วยที่ 2	เพลงปลุกใจ
เรื่อง	ประวัติและการร้องเพลง ต้นตระกูลไทย	เวลาเรียน	2 คาบ
แนวคิดหลัก	เพลงปลุกใจ ต้นตระกูลไทยเป็นการแสดงออกถึงความเข้มแข็ง รักชาติ ของบรรพบุรุษไทยที่เป็นนักรบที่มีชื่อเสียงทั้งหญิงและชาย		
จุดประสงค์การเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถบอกประวัติและอธิบายลักษณะของเพลงต้นตระกูลไทยได้ 2. นักเรียนสามารถร้องเพลงต้นตระกูลไทยได้ 3. นักเรียนสามารถปฏิบัติภาษาท่าประกอบเพลงต้นตระกูลไทยได้ 		
สาระการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประวัติและลักษณะของเพลงต้นตระกูลไทย 2. เนื้อร้องเพลงต้นตระกูลไทย 		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูนำรูปภาพชาวบ้านบางระจันติดบนกระดานให้นักเรียนดูและสนทนากับนักเรียนในเรื่องของชาวบางระจัน และให้นักเรียนยกตัวอย่างบรรพบุรุษไทยคนอื่นที่เป็นนักรบ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน 2. ครูตีตื้นภูมิเพลงต้นตระกูลไทยบนกระดาน ให้นักเรียนช่วยกันบอกลักษณะความหมายของเพลงโดยครูอธิบายเพิ่มเติม 3. ครูจับฉลากรายชื่อให้นักเรียนให้ตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติและความหมายของเพลง 4. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4-5 กลุ่ม ตามจำนวนนักเรียนในห้องมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าประวัติของนักรบที่อยู่ในเพลงมานำเสนอหน้าชั้นเรียน 		

- (คาบที่ 2)
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอประวัติของนักรบที่ได้ไปค้นคว้า มา ที่ละกลุ่มหน้าชั้นเรียน
  6. ครูตีตแผ่นภูมิเพลงต้นตระกูลไทยบนกระดาน
  7. ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงพร้อมกันตั้งแต่ต้นจนจบ
  8. ครูเปิดเทปเพลงให้นักเรียนได้ฟังพร้อมกับปรบจังหวะตาม 1 เทียว
  9. ให้นักเรียนฝึกร้องเพลงประกอบเทปเพลงที่ละวรรคจนจบเพลง
  10. นักเรียนร้องเพลงพร้อมกันกับปรบจังหวะประกอบกับเทปเพลงตั้ง แต่ต้นจนจบ
  11. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้

แหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพชาวบ้านบางระจัน
2. แผ่นภูมิเพลงต้นตระกูลไทย
3. แถบบันทึกเสียงเพลงต้นตระกูลไทย
4. เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง
5. ไม้เคาะจังหวะ

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การแสดงความคิดเห็น
2. การตอบคำถาม
3. การนำเสนอประวัติหน้าชั้นเรียน
4. การร้องเพลง
5. การปรบจังหวะ
6. การทำแบบทดสอบความรู้ภาคทฤษฎี

เพลงต้นตระกูลไทย

เพลงต้นตระกูลไทยเป็นบทประพันธ์ของ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เนื้อเพลงเป็นการกล่าวถึงคุณงามความดี และเกียรติประวัติในการปกป้องประเทศไทยให้พ้นจากข้าศึกศัตรูสรรเสริญถึงความเสียสละ ความกล้าหาญของนักรบซึ่งมีทั้งวีรบุรุษ และวีรสตรี อาทิเช่น กลุ่มชาวบ้านบางระจัน พระศรีสุริโยทัย ท้าวสุรนารี เป็นต้น

เนื้อเพลง ต้นตระกูลไทย

บทประพันธ์ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ

(สร้อย) ต้นตระกูลไทย ใจท่านเหี่ยมหาญ รักษาดินแดนไทย ไว้ให้ลูกหลาน สู้จนสูญเสีย
แม่ชีวิตของท่าน เพื่อถนอมบ้าน เมืองไว้ให้เรา ลูกขึ้นเกิด พี่น้องไทย อย่าให้ชีวิต
สูญเปล่า รักษาตียิ่งชีพของเรา เหมือนดังพงศ์เผ่า ต้นตระกูลไทย

ท่านพระยารามผู้มีความแข็งขัน	สู้รบป้องกันมิได้ยอมแพ้พ่าย
พระราชมนูทหารสมัยกู้ชาติ	แสดงความสามารถได้ชัยชนะมากมาย
เจ้าพระยาโกษาเหล็ก	ท่านเป็นแม่ทัพชั้นเอกของสมเด็จพระนารายณ์
สีหราชเดโช	ผจญสงครามใหญ่โตต่อตีศัตรูแพ้พ่าย
เจ้าคุณพิชัยดาบหัก	ผู้กล้าหาญยิ่งนัก ล้วนเป็นต้นตระกูลไทย

(สร้อย)

หมู่บุคคลสำคัญ	หัวหน้าชาวบางระจันที่เราหาชื่อได้
นายแท่น นายดอก นายอิน	นายเมือง ขุนสรรค์ พันเรื่อง นายทองแสงใหญ่
นายโชติ นายทองเหม็น	ท่านพวกนี้ล้วนเป็นผู้กล้าหาญชัย
นายจันหนวดเขี้ยว กับนาย	ทองแก้วทำชื่อเสียงเปร็ดแพรวัวไฉไลเลือดไทย
ชาวบางระจัน สำคัญยิ่งใหญ่	เป็นต้นตระกูลของไทยที่ควรระลึกตลอดกาล

(สร้อย)

องค์พระสุริโยทัย	ยอดมิ่งหญิงไทย สละพระชนม์เพื่อชาติ
ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร	ป้องกันกลางนคร ไว้ด้วยความสามารถ
ท้าวสุรนารี	ผู้เป็นนักรบสตรี กล้าหาญองอาจ
ป้องกันอีสาน ต้านศัตรูของชาติ	ล้วนเป็นสตรีสามารถ ต้นตระกูลของไทย

(สร้อย)

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 7		หน่วยที่ 2	เพลงปลุกใจ
เรื่อง	การปฏิบัติทำประกอบเพลง ต้นตระกูลไทย	เวลาเรียน	2 คาบ
แนวคิดหลัก	การปฏิบัติทำประกอบเพลงปลุกใจจะมีลักษณะเข้มแข็งสื่อความหมาย ออกมาเป็นคำที่ชัดเจนตามลักษณะของเพลง		
จุดประสงค์การเรียนรู้	1. นักเรียนสามารถคิดทำรำได้ด้วยตนเองและสามารถปฏิบัติทำรำ ตามแบบที่ถูกต้องได้		
สาระการเรียนรู้	1. เนื้อเพลงต้นตระกูลไทย 2. การเคลื่อนไหวท่า 3. ทำรำตามความหมาย/เนื้อร้องของเพลง		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	(คาบที่1) 1. ครูคิดแผนภูมิเพลงต้นตระกูลไทยบนกระดานและเปิดเทปเพลง ของต้นตระกูลไทยให้นักเรียนได้ร้องเพลงและปรบจังหวะตาม เป็นการทบทวนบทเรียน 2. ครูสาธิตภาษาท่าประกอบเพลงต้นตระกูลไทยให้นักเรียนปฏิบัติ ตามที่ละท่าจนจบครึ่งเพลง 3. ครูและนักเรียนปฏิบัติภาษาท่าประกอบเพลงต้นตระกูลไทย ประกอบเทปเพลงต้นตระกูลไทยพร้อมกัน 4. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4-5 กลุ่มเท่าๆกันตามจำนวนนักเรียน มอบหมายให้นักเรียนไปคิดทำรำประกอบเพลงต้นตระกูลไทยที่ เหลืออยู่คนละท่าอนมานำเสนอหน้าชั้นเรียน		

- (คาบที่2)
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอการคิดทำรำประกอบเพลงต้นตระกูลไทยตามที่ได้รับมอบหมายไปที่ละกลุ่มตามลำดับของเนื้อเพลง
  6. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม
  7. ครูสรุปและเรียบเรียงผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มให้ออกมาเป็นการปฏิบัติทำที่สวยงามและต่อเนื่องกัน และสาธิตให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ตามที่ละทำจากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติภาษาทำรำประกอบเพลงต้นตระกูลไทยตั้งแต่ต้นจนจบเพลง
  8. ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติภาษาทำรำประกอบเพลงต้นตระกูลไทยตั้งแต่ต้นจนจบพร้อมกัน

แหล่งการเรียนรู้

1. แผนภูมิเพลงต้นตระกูลไทย
2. แถบบันทึกลงเสียงเพลงต้นตระกูลไทย
3. เครื่องเล่นแถบบันทึกลงเสียง
4. ไม้เคาะจังหวะ

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การปฏิบัติทำรำประกอบเพลง
2. การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
3. การแสดงความคิดเห็น

เนื้อเพลง ตันตระกุลไทย บทประพันธ์ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ

(สร้อย) ตันตระกุลไทย ใจท่านเหี่ยมหาญ รักษาดินแดนไทย ไว้ให้ลูกหลาน ผู้จนสูญเสีย
แม่ชีวิตของท่าน เพื่อถนอมบ้าน เมืองไว้ให้เรา ลูกขึ้นเกิด พื้นของไทย อย่าให้ชีวิต
สูญเปล่า รักษาตียิ่งชีพของเรา เหมือนดังพงส์เฝ้า ตันตระกุลไทย

ท่านพระยารามผู้มีความแข็งขัน	สู้รบป้องกันมิได้ยอมแพ้พ่าย
พระราชมนูทหารสมัยกู้ชาติ	แสดงความสามารถได้ชัยชนะมากมาย
เจ้าพระยาโกษาเหล็ก	ท่านเป็นแม่ทัพชั้นเอกของสมเด็จพระนารายณ์
สีหราชเดโช	ผจญสงครามใหญ่โตต่อสู้ศัตรูแพ้พ่าย
เจ้าคุณพิชัยดาบหัก	ผู้กล้าหาญยิ่งนัก ล้วนเป็นตันตระกุลไทย

(สร้อย)

หมู่บุคคลสำคัญ	หัวหน้าชาวบางระจันที่เราหาชื่อได้
นายแท่น นายดอก นายอิน	นายเมือง ขุนสรรค์ พันเรือง นายทองแสงใหญ่
นายโชติ นายทองเหม็น	ท่านพวกนี้ล้วนเป็นผู้กล้าหาญชัย
นายจันทนวดเขี้ยว กับนาย	ทองแก้วทำชื่อเสียงเพริดแพร้วไว้ลายเลือดไทย
ชาวบางระจัน สำคัญยิ่งใหญ่	เป็นตันตระกุลของไทยที่ควรระลึกตลอดกาล

(สร้อย)

องค์พระสุริโยทัย	ยอดมิ่งหญิงไทย สละพระชนม์เพื่อชาติ
ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร	ป้องกันกลางนคร ไว้ด้วยความสามารถ
ท้าวสุรนารี	ผู้เป็นนักรบสตรี กล้าหาญองอาจ
ป้องกันอีสาน ด้านศัตรูของชาติ	ล้วนเป็นสตรีสามารถ ตันตระกุลของไทย

(สร้อย)

การใช้ภาษาทำประกอบเพลงตันตระกุลไทย

1. ตีบทตามความหมายของเนื้อเพลง
2. แต่งกายเลียนแบบที่สื่อถึงชื่อนักรบในเพลง
3. ใช้ท่าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะประจำตัวนักรบแต่ละคน

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 8		หน่วยที่ 2	รำวงมาตรฐาน
เรื่อง	ประวัติ และการแต่งกายของ รำวงมาตรฐาน	เวลาเรียน	1 คาบ
แนวคิดหลัก	รำวงมาตรฐานเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ฝึกการเคลื่อนไหวมือและเท้าให้สัมพันธ์กันและสื่อถึงวัฒนธรรมของไทย		
จุดประสงค์การเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถบอกประวัติของเพลงรำวงมาตรฐานได้ 2. นักเรียนสามารถแยกการแต่งกายของรำวงมาตรฐานตามยุคสมัยได้ 		
สาระการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประวัติรำวงมาตรฐาน 2. การแต่งกายของรำวงมาตรฐาน 		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน 2. ครูนำบัตรคำที่เกี่ยวข้องกับประวัติรำวงมาตรฐานใส่ลงในกระเป่าผนังและให้นักเรียนได้ทายว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร 3. ครูบอกคำตอบที่ถูกต้องและอธิบายประวัติรำวงมาตรฐานเพิ่มเติมให้นักเรียนฟัง 4. ครูติดรูปภาพการแต่งกายของรำวงมาตรฐานบนกระดานให้นักเรียนดู 5. ให้นักเรียนช่วยกันบอกความแตกต่างของการแต่งกายแต่ละรูปภาพ 6. ครูสรุปสิ่งที่นักเรียนบอกและอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนฟัง 		

แหล่งการเรียนรู้

1. บัตรคำ รำวงมาตรฐาน รำโทน จอมพล ป. พิบูลสงคราม
กรมศิลปากร ลักษณะบทร้อง โอกาสที่ใช้ในการแสดง การ
แต่งกาย
2. กระเป๋าหนัง
3. รูปภาพการแต่งกายรำวงมาตรฐาน

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การตอบคำถาม
2. การแสดงความคิดเห็น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติรำวงมาตรฐาน

“รำวง” จัดได้ว่าเป็นศิลปะของการละเล่นแบบพื้นเมือง หรือ พื้นบ้านของชาวไทย ที่จัดขึ้นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง และ ใช้สำหรับสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นต่อชาวไทยด้วยกัน แต่เดิมการรำวงจัดได้ว่า เป็นศิลปะหรือนาฏศิลป์ที่ไม่มีแบบแผนกำหนดแน่นอนในเรื่อง ของรูปแบบ จังหวะ ทำนอง บทร้อง ดนตรี หรือ ท่ารำ แต่อย่างใด บทร้องหรือคำร้องที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามความนิยมของแต่ละสมัยหรือตามสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น จะไม่พิถีพิถัน หรือ ประณีตในการแต่งคำประพันธ์ บทร้อง หรือ บทสัมผัสมากนัก รูปแบบของบทร้องดังกล่าวจะอยู่ในลักษณะของบทเชิญชวนผู้คนให้มาร่วมสนุกสนานกัน บทเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว, บทชมโฉมหรือชมความงาม เป็นต้น บทร้องดังกล่าวจะสังเกตเห็นได้จากเพลงที่มีคนร้องและจดจำกันได้ มาก เช่น เพลงช่อมาลี ยวนย่าเหล หรือ เพลงอื่น ๆ เพลงเหล่านี้ล้วนเป็นเพลงที่มีความสนุกสนาน แม้จะไม่เคยได้ยินมาก่อน ก็สามารถร้องได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ในระยะที่การแสดง “รำวง” เป็นที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายนั้น ก็จะมีผู้แต่งประพันธ์ ตลอดจนทำนองเกี่ยวกับบทรำวง เพิ่มอีกมากมาย ซึ่งบางครั้งไม่ปรากฏนามผู้แต่งก็มี

ต่อมาในระหว่างสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีนโยบายที่จะปรับปรุง ศิลปะการแสดงพื้นเมืองให้มีระเบียบเรียบร้อย และเป็นแบบฉบับมาตรฐานที่ดีงามของนาฏศิลป์ไทย รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กรมศิลปากรปรับปรุงการละเล่นพื้นเมืองแบบนี้ใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2487 โดยได้มีการนำท่ารำจากท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยที่เป็นแบบมาตรฐานมาสอดแทรกไว้ตลอดจนทั้งได้กำหนดเป็นแบบแผนว่า ท่ารำชื่อนี้จะต้องใช้บทเพลงใด ยกตัวอย่างเช่น “ท่าสอดสร้อยมาลา” ใช้กับบทเพลง “งามแสงเดือน” เป็นต้น นอกจากนี้ที่กล่าวมา กรมศิลปากรยังได้มอบหมายให้ครูนาฏศิลป์ไทยจัดแต่งบทประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่ โดยให้สอดคล้องตามทำนองเพลงที่กรมศิลปากรได้ปรับปรุงขึ้น ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมด 4 เพลง ต่อมาภายหลัง ท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม ได้กรุณาแต่งบทประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่อีก 6 บท รวมกับของเดิมที่มีอยู่ เป็นทั้งหมด 10 เพลง และมีการจัดเรียงลำดับตามบทประพันธ์ที่แต่งขึ้น คือ บทร้องที่ทางกรมศิลปากรมอบหมายให้ครูนาฏศิลป์ไทยแต่ง เป็นลำดับที่ 1 – 4 และ บทร้องของท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม เป็นลำดับที่ 6 – 10 ศิลปะแห่งการละเล่นดังกล่าวนี้ แต่เดิมเราเรียกว่า “รำโทน” ซึ่งเรียกตามชื่อเครื่องจังหวะที่นำมาประกอบการละเล่นชนิดนี้ อันประกอบด้วย ฉิ่ง กรับ และ โทน ซึ่งการละเล่นดังกล่าวใช้จังหวะของ โทนตีตามหน้าทับ ซึ่ง

ประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะเป็นหลักสำคัญ จึงเรียกว่า “รำโทน” ต่อมากรมศิลปากรได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการ “รำโทน” ให้ออกมาเป็นมาตรฐานตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลแล้ว จึงได้มีการตั้งชื่อการละเล่นชนิดนี้ขึ้นใหม่ โดยดูจากรูปแบบของการละเล่นที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวเป็นวง หรือ รำเคลื่อนย้ายเวียนกันไปเป็นวงกลม โดยกรมศิลปากรได้ตั้งชื่อการละเล่นชนิดนี้ว่า “รำวงมาตรฐาน” โดยยึดหลักทำรำ เนื้อร้อง ทำนอง ตามแบบแผนที่ได้คิดประดิษฐ์ขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้ “รำวงมาตรฐาน” ได้ปรากฏว่า เป็นศิลปะการละเล่นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางและถือว่าเป็นศิลปะประจำชาติที่มีแบบแผนในการแสดงได้อย่างงดงามทั้งทำรำ และ ความไพเราะของท่วงทำนองเพลง อันมีรูปแบบที่คนไทยทั้งชาติสามารถยึดถือและรำได้เป็นแบบอย่างเดียวกันหมด นอกเหนือไปจาก “รำวงมาตรฐาน” ซึ่งมีทั้งหมด 10 เพลงนี้แล้ว ก็ยังมีผู้ที่ได้ประพันธ์ แต่งบทร้อง และ ทำนองเพลงรำวงขึ้นใหม่อีกมากมาย โดยยึดหลักตามแบบฉบับของ “รำวงมาตรฐาน” แต่ได้มีการพลิกแพลงท่วงทำนองเพลง จังหวะ และ หน้าทับให้แตกต่าง เร้าใจกันออกไปตามสมัยนิยม

รูปแบบลักษณะการแสดง “รำวงมาตรฐาน”

รูปแบบลักษณะการแสดง “รำวงมาตรฐาน” แบ่งออกได้ดังนี้

1. เพลง เป็นบทร้องที่ใช้ถ้อยคำสุภาพ เข้าใจง่าย แสดงออกให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาติเป็นส่วนใหญ่ บทเพลง เนื้อร้อง จะกล่าวถึง ความสามารถทั้งของผู้หญิง และ ผู้ชายไทย ทำนองเพลงจะมีการบรรจุนำให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน จากลำดับที่ 1 – 10 เครื่องดนตรีที่ใช้บทเพลงจะเน้นที่เครื่องจังหวะ คือ โทน ซึ่งตีตามจังหวะหน้าทับที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะเป็นหลักสำคัญ

2. ทำรำ มีการกำหนดเป็นแบบแผนโดยนำท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยที่เป็นมาตรฐานมาใช้ได้ โดยกำหนดไว้ว่า ท่ารำใดจะต้องใช้กับบทเพลงใด อันแตกต่างกันออกไปทั้ง 10 เพลง และในการแสดงจะแสดงเป็นคู่ ชาย – หญิง นิยมแสดงกันตั้งแต่ 3 – 5 คู่ขึ้นไป

3. การแต่งกาย

- หญิง แต่งชุดไทย
- ชาย นิยมแต่งชุดสากลตามความนิยม

4. วิธีการแสดง

- ใช้ผู้แสดงหญิงและชาย โดยแสดงเป็นคู่ นิยมตั้งแต่ 3 – 5 คู่ขึ้นไป
- จัดผู้แสดงให้อยู่ในรูปแบบของวงกลม ดูตามความเหมาะสมของสถานที่แสดง โดยระวังระยะห่างของคู่ตนเอง และ คู่แต่ละคู่
- ก่อนเริ่มการแสดง ผู้แสดงแต่ละคู่จะต้องทำความเคารพกันโดยใช้การไหว้ตามแบบฉบับการทำความเคารพของไทย
- เริ่มการแสดงจะมีดนตรีนำทำนอง 1 วรรค เพื่อให้ผู้แสดงได้ตั้งต้นจังหวะและเปลี่ยนท่ารำตามเพลงได้ถูกต้อง โดยจะรำเคลื่อนไหวกันไปตามรูปแบบของวงกลมที่จัดไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 9		หน่วยที่ 2	รำวงมาตรฐาน
เรื่อง	ความหมายและการร้องเพลง ดวงจันทร์ขวัญฟ้า	เวลาเรียน	1 คาบ
แนวคิดหลัก	รำวงมาตรฐานเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ฝึกการเคลื่อนไหวมือและเท้าให้สัมพันธ์กันและสื่อถึงวัฒนธรรมของไทยทั้งบทร้องและท่ารำ		
สาระการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. เนื้อเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า 2. ความหมายของเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า 		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูนำบัตรคำที่เกี่ยวข้องกับประวัติรำวงมาตรฐานใส่ลงในกระเป่าผ่องและให้นักเรียนอธิบายประกอบตามลำดับเป็นการทบทวนบทเรียน 2. ครูตีแผนภูมิเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้าบนกระดานและให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายของเพลง โดยครูสรุปและอธิบายเพิ่มเติม 3. ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงตั้งแต่ต้นจนจบพร้อมกัน 4. ครูสอนให้นักเรียนร้องเพลงที่ละวรรคประกอบกับเทปเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้าตั้งแต่ต้นจนจบพร้อมกับปรบจังหวะให้ถูกต้อง 5. นักเรียนร้องเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้าประกอบเทปเพลงตั้งแต่ต้นจนจบ พร้อมกับปรบจังหวะ 		
แหล่งการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. บัตรคำ รำโทน จอมพล ป. พิบูลสงคราม กรมศิลปากร ลักษณะบทร้อง โอกาสที่ใช้ในการแสดง การแต่งกาย 2. กระเป่าผ่อง 3. แผนภูมิเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า 4. แถบบันทึกเสียงดวงจันทร์ขวัญฟ้า 		

5. เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง
6. ไม้เคาะจังหวะ

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การตอบคำถาม
2. การร้องเพลง
3. การปรบจังหวะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า”

บทร้อง - ท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม

ทำ ช้างประสานงา,

ทำนอง - กรมประชาสัมพันธ์

จันทร์ทรงกลด(แปลง)

ดวงจันทร์ขวัญฟ้า

ขึ้นชีวาขวัญฟ้า

จันทร์ประจำราตรี

แต่ขวัญฟ้าประจำใจ

ที่เทิดทูนคือชาติ

เอกราชอธิปไตย

ถนอมแนบสนิทิน

คือขวัญใจพี่ เอย.

ความหมายของเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า

เป็นการเปรียบเทียบผู้หญิงอันเป็นที่รัก กับ ธรรมชาติในตอนกลางคืน และ เปรียบเทียบ
ความรักชาติ และ ความรักที่มีต่อผู้หญิงของชายไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

แผนการสอนวิชา	นาฏศิลป์	ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
แผนที่ 10		หน่วยที่ 2	รำวงมาตรฐาน
เรื่อง	การปฏิบัติท่ารำประกอบเพลง ดวงจันทร์ขวัญฟ้า	เวลาเรียน	2 คาบ
แนวคิดหลัก	รำวงมาตรฐานเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ฝึกการเคลื่อนไหวมือและเท้าให้สัมพันธ์กันและสื่อถึงวัฒนธรรมของไทยทั้งบทร้องและท่ารำ		
สาระการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> เนื้อเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า ท่ารำข้างประธานงา จันทร์ทรงกลดแปลง จังหวะการเคลื่อนไหวเท้า 		
กระบวนการจัดการเรียนรู้	<p>(คาบที่ 1)</p> <ol style="list-style-type: none"> ครูคิดแผนภูมิเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้าบนกระดานพร้อมกับเปิดเทปให้นักเรียนได้ร้องเพลงและปรบจังหวะตามเป็นการทบทวนบทเรียน ครูติดบัตรคำแสดงจังหวะเท้าบนกระดานให้นักเรียนได้ปรบจังหวะตาม ครูสาธิตการปฏิบัติท่าประกอบจังหวะให้นักเรียนดูและให้นักเรียนปฏิบัติตามที่ละจังหวะจนจบเพลง นักเรียนปฏิบัติท่าประกอบจังหวะเพลงด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนจบเพลง <p>(คาบที่ 2)</p> <ol style="list-style-type: none"> ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกจังหวะเท้าเป็นการทบทวนบทเรียน ครูติดบัตรคำ ชื่อท่ารำบนกระดานและสาธิตให้นักเรียนปฏิบัติตาม จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติเองโดยครูคอยปรับให้ถูกต้อง ครูสาธิตการปฏิบัติท่ารำประกอบจังหวะเท้าและให้นักเรียนปฏิบัติตามที่ละวรรคตั้งแต่ต้นจนจบ ครูและนักเรียนปฏิบัติท่ารำตั้งแต่ต้นจนจบประกอบกับเพลงพร้อมกัน 		

9. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันฝึกปฏิบัติทำรำและให้รำหน้าชั้นเรียนทีละกลุ่มโดยครูคอยให้คำแนะนำและแก้ไขให้ถูกต้อง

แหล่งการเรียนรู้

1. แผนภูมิเพลง ดวงจันทร์ขวัญฟ้า
2. แถบบันทึกลงเสียง ดวงจันทร์ขวัญฟ้า
3. เครื่องเล่นแถบบันทึกลงเสียง
4. ไม้เคาะจังหวะ
5. บัตรคำแสดงจังหวะเท้า กระทบ ย้ำ 1 2
6. บัตรคำแสดงท่ารำ ช้างประสานงา จันทรทรวงกลดแปลง

การวัดและประเมินผล

สังเกตจาก

1. การปรบจังหวะ
2. การปฏิบัติท่ารำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า”

บทร้อง - ท่านผู้หญิง ละเอียด พิบูลสงคราม
ทำนอง - กรมประชาสัมพันธ์

ทำ ช้างประสานงา,
จันทร์ทรงกลด(แปลง)

ดวงจันทร์ขวัญฟ้า
จันทร์ประจำราตรี
ที่เกิดทุนคือชาติ
ถนอมแนบสนิทีน

ขึ้นชีวาขวัญฟ้า
แต่ขวัญฟ้าประจำใจ
เอกราชอธิปไตย
คือขวัญใจพี่ เอย.

ตารางเปรียบเทียบจังหวะทำนองมาตรฐาน

การเคลื่อนไหวทำนองในจังหวะของเพลงทำนองมาตรฐานเป็นการเคลื่อนไหวไปตาม
จังหวะของเพลง โดยเริ่มต้นที่เท้าขวาเป็นหลัก รูปแบบของการเคลื่อนไหวเท้า คือ

1. กระทุ้ง
2. ย้ำ
3. ก้าว 1
4. ก้าว 2

โดยผู้แสดงจะเริ่มต้นที่เท้าขวาสลับกับเท้าซ้าย ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

จังหวะ	การก้าวเท้า
กระทุ้ง	วางเท้าขวาลงข้างหลัง
ย้ำ	วางส้นเท้าขวาลงเต็มเท้า
ก้าว 1	ก้าวเท้าซ้าย
ก้าว 2	ก้าวเท้าขวา

ปฏิบัติเช่นนี้จนหมดจังหวะเพลง

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์
ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

*****

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. วุฒิการศึกษา
 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
 อื่น ๆ .....
3. ประสบการณ์การทำงาน
 1 - 4 ปี 5 - 10 ปี 10 - 20 ปี
 21 - 30 ปี

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

- คำชี้แจง ขอให้ท่านกาเครื่องหมาย ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง
14 - 10 ชั่วโมง	หมายความว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามรายละเอียดในข้อความข้างหน้ามาก
9 - 5 ชั่วโมง	หมายความว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามรายละเอียดในข้อความข้างหน้าปานกลาง
4 - 0 ชั่วโมง	หมายความว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามรายละเอียดในข้อความข้างหน้าน้อย

ข้อความ	การรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนตามระดับชั่วโมงที่เป็นจริง		
	14-10 ช.ม.	9-5 ช.ม.	4-0 ช.ม.
<p>การจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์เป็นไปตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้</p> <p>1. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>1.1 ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าประวัติของเพลงนาฏศิลป์ตามหัวข้อที่สนใจ</p> <p>1.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกบทเพลงด้วยตนเอง</p> <p>1.3 ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทำรำและร้องเพลงด้วยตนเองตามเวลาที่ตกลงร่วมกันกับผู้สอน</p> <p>1.4 ผู้เรียนได้ซักถามและอภิปรายร่วมกันเมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียน</p> <p>1.5 ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนตามรูปแบบที่ตนสนใจ</p> <p>1.6 ผู้เรียนและผู้สอนมีการประเมินผลร่วมกัน</p>			
<p>2. การจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการความรู้</p> <p>2.1 มีการนำเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับบทเพลงที่ใช้ในการเรียนนาฏศิลป์</p> <p>2.2 มีการนำเนื้อหาวิชาภาษาไทยหรือสังคมมาใช้ในการแต่งบทร้องหรือทำรำ</p>			

ข้อความ	การรับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนตาม ระดับชั่วโมงที่เป็นจริง		
	14-10 ช.ม.	9-5 ช.ม.	4-0 ช.ม.
<p>2.3 มีการนำบทเพลงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ มาใช้ในการเรียนนาฏศิลป์</p> <p>2.4 มีการนำเนื้อหาวิชาทัศนศิลป์มาใช้ในการ สรุปบทเรียน</p>			
<p>3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้มีความคิด สร้างสรรค์</p> <p>3.1 ผู้เรียนได้แต่งบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในการ รำด้วยตนเอง</p> <p>3.2 ผู้เรียนได้ดัดแปลงท่ารำจากของเดิมร่วม กันกับผู้สอน</p> <p>3.3 ผู้เรียนได้แต่งท่ารำประกอบบทเพลงด้วย ตนเอง</p> <p>3.4 ผู้เรียนมีโอกาสนำเสนอผลงานในการคิด ท่ารำและบทเพลงของตนเอง</p>			
<p>4. การรู้จักคิดเชื่อมโยง</p> <p>4.1 มีการสอนให้ผู้เรียนได้บอกความ หมายของบทเพลงและท่ารำ</p> <p>4.2 การให้ผู้เรียนได้บอกความแตกต่างของ ท่ารำและการแต่งกายโขนบทเพลง</p> <p>4.3 มีการสอนให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใน เพลงปลุกใจกับความรู้อื่นเรื่องของ ประวัติศาสตร์</p>			

แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
กับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กิจกรรมตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ของครูในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม				
	ครู 1	ครู 2	ครู 3	รวม	คิดเป็นร้อยละ
1. ด้านผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.1 การนำเสนอประวัติของเพลงเป็นรายบุคคล /รายกลุ่ม 1.2 การเขียนคำถามให้ครูเมื่อมีข้อสงสัยใน บทเรียน 1.3 การตอบคำถามโดยการจับฉลากคำถาม 1.4 การฝึกทำรำด้วยตนเองหรือกับเพื่อน					
2. ด้านการบูรณาการความรู้ 2.1 การแสดงภาษาท่าหรือการรำประกอบ บทเรียน 2.2 การตอบคำถามเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ใน เพลงปลุกใจ 2.3 การสรุปบทเรียนโดยการวาดรูป					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ของครูในโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถม				
	ครู 1	ครู 2	ครู 3	รวม	คิดเป็นร้อยละ
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความคิดสร้างสรรค์ 3.1 ผู้เรียนได้แต่งบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในการรำด้วยตนเอง 3.2 ผู้เรียนได้ดัดแปลงท่ารำจากของเดิมร่วมกันกับผู้สอน 3.3 ผู้เรียนได้แต่งท่ารำประกอบเพลงด้วยตนเอง 3.4 ผู้เรียนมีโอกาสนำเสนอผลงานในการคิดท่ารำและบทเพลงของตนเอง					
4. การรู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง 4.1 มีการสอนให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความหมายของบทเพลงและท่ารำ 4.2 การให้ผู้เรียนได้บอกความแตกต่างของท่ารำและการแต่งกายในบทเพลง 4.3 มีการสอนให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ในเพลงปลูกใจกับความรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์					

แบบประเมินความสมบูรณ์ของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายละเอียดของหลักสูตรวิชานาฏศิลป์ตามแนวการจัดการศึกษา
ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 โดยเขียนเครื่องหมาย
✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และ กรุณาเขียนลงในช่องสุดท้าย
หากมีข้อเสนอแนะสิ่งที่จะต้องปรับปรุง

รายการประเมิน	เหมาะสม แล้ว	ควร ปรับปรุง	ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง
เอกสารหลักสูตร 1. หลักการ 2. จุดประสงค์ทั่วไป 3. เนื้อหา 4. การจัดการเรียนการสอน 5. สื่อประกอบการเรียนการสอน 6. การวัดและประเมินผล			
เอกสารประกอบหลักสูตร 1. เอกสารประกอบการเรียนการสอนโดยภาพรวม 2. แผนการสอน แผนการสอนที่ 1 ความหมายของภาษาท่า แผนการสอนที่ 2 การปฏิบัติภาษาท่าเบื้องต้น แผนการสอนที่ 3 หลักการคิดภาษาท่า ประกอบบทกลอนและการแสดง			

รายการประเมิน	เหมาะสมแล้ว	ควรปรับปรุง	ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุง
<p>แผนการสอนที่ 4 ประวัติ ความหมาย และการร้องเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย</p> <p>แผนการสอนที่ 5 การปฏิบัติทำประกอบเพลงขอไทยอยู่เป็นไทย</p> <p>แผนการสอนที่ 6 ประวัติและการร้องเพลงต้นตระกูลไทย</p> <p>แผนการสอนที่ 7 การปฏิบัติทำประกอบเพลงต้นตระกูลไทย</p> <p>แผนการสอนที่ 8 ประวัติ และการแต่งกายของรำวงมาตรฐาน</p> <p>แผนการสอนที่ 9 ความหมายและการร้องเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า</p> <p>แผนการสอนที่ 10 การปฏิบัติทำรำประกอบเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า</p> <p>3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p>			

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ วิชานาฏศิลป์

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง   ให้นักเรียนเติมคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง   (20 คะแนน)

1. การนำเอาเคียวมาทำท่าเกี่ยวข้าวเป็นลักษณะการแสดงของ.....
2. เชิงสวิงจะใช้อุปกรณ์คือ.....มาทำท่า.....ในการแสดง
3. การนำตะแกรงมาร้อนดีบุกเป็นการแสดง.....ของภาค.....
4. ในเพลงต้นตระกูลไทยกล่าวถึงนักรบของไทยหลายท่านจงยกตัวอย่างนักรบชายมา 2 ท่าน
1. .... 2. ....
นักรบหญิง 2 ท่าน
1. .... 2. ....
5. การแต่งกายที่หญิงและชายต้องสวมหมวกเป็นการแสดงของ.....
6. จงบอกการแต่งกายอ้างอิงมาตรฐานของผู้ชายสมัยรัชกาลที่ 5.....
7. จงบอกการแต่งกายอ้างอิงมาตรฐานของผู้หญิงสมัยรัชกาลที่ 6.....
8. **ฉันจะไปทานข้าว** ใช้ภาษาท่าคำว่า 1. .... 2. ....
9. **ฉันรักเธอ** ใช้ภาษาท่าคำว่า 1. .... 2. ....
3. ....
10. จงวาดรูปภาษาท่าคำว่ารัก

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการให้คะแนน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้วิชานาฏศิลป์

คำชี้แจง   ให้นักเรียนเติมคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง   (20 คะแนน)

1. การนำเอาเคียวมาทำท่าท่าเกี่ยวข้าวเป็นลักษณะการแสดงของ **เต็นท์กำรำเคียว** (1 คะแนน)
2. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการคือ **สวิง** (1 คะแนน) มาทำท่า **จับปลา** (1 คะแนน) ในการแสดง
3. การนำตะแกรงมาร้อนดีบุกเป็นการแสดง **ร้อนแร่** (1 คะแนน) ของภาค **ใต้** (1 คะแนน)
4. ในเพลงต้นตระกูลไทยกล่าวถึงนักรบของไทยหลายท่านจงยกตัวอย่าง
นักรบชายมา 2 ท่าน
1. **ท่านพระยาราม** 2. **พระราชมุนี** 3. **เจ้าพระยาโกษาเหล็ก** 4. **สีหราชเดโช**
5. **เจ้าคุณพิชัยดาบหัก** 6. **นายแท่น** 7. **นายดอก** 8. **นายอิน** 9. **นายเมือง**
10. **ขุนสรรค์** 11. **พันเรือง** 12. **นายทองแสงใหญ่** 13. **นายโชติ**
14. **นายทองเหม็น** 15. **นายจันทนวดเขียว** 16. **นายทองแก้ว**
(ตอบชื่อใดก็ได้ 2 ชื่อ ได้ชื่อละ 1 คะแนน)
- นักรบหญิง 2 ท่าน
1. **องค์พระสุริโยทัย** 2. **ท้าวเทพสตรี** 3. **ท้าวศรีสุนทร** 4. **ท้าวสุนนารี**
(ตอบชื่อใดก็ได้ 2 ชื่อ ได้ชื่อละ 1 คะแนน)
5. การแต่งกายที่หญิงและชายต้องสวมหมวกเป็นการแสดงของ **รำโทน** (1 คะแนน)
6. จงบอกการแต่งกายจำวงมาตรฐานของผู้ชายสมัยรัชกาลที่ 5 **นุ่งโจงกระเบน** (1คะแนน)
ใส่เสื้อราชปะแตน (1 คะแนน)
7. จงบอกการแต่งกายจำวงมาตรฐานของผู้หญิงสมัยรัชกาลที่ 6 **นุ่งซิ่นแค้เข้า** (1 คะแนน)
สวมเสื้อลูกไม้คลุมสะโพกคอด่าง (1 คะแนน)
8. **ฉันจะไปทานข้าว** ใช้ภาษาท่าคำว่า 1. **ตัวเรา** (1 คะแนน) 2. **ไป** (1 คะแนน)
9. **ฉันรักเธอ** ใช้ภาษาท่าคำว่า 1. **ตัวเรา** (1 คะแนน) 2. **รัก** (1 คะแนน) 3. **ท่าน**
(1 คะแนน)
10. จงวาดรูปภาษาท่าคำว่า **รัก** เป็นรูปคนเอามือทั้ง 2 ข้างประสานวางไว้ที่หน้าอก
(1 คะแนน)

ข้อ	กิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์	การสังเกตรอบปี								หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	6	7	8	
29	ผู้เรียนทดสอบความรู้โดยการปฏิบัติหรือการทำกิจกรรม									
30	ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อการเรียนในครั้งต่อไป									

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางเสาวพร บุญช่วย เกิดเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2516 ที่จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) เอกนาฏศิลป์ไทย คณะนาฏศิลป์ และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เมื่อปีการศึกษา 2536 และ เข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2543 ปัจจุบันรับราชการ เป็นอาจารย์ที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย